

VLAAMS FONDS VOOR DE LETTEREN

Jaarverslag 2009

Inleiding: 2009: een VFL-jaar van vernieuwing, verruiming en verdieping	7
1. Organisatorisch kader	15
1.1. Fondsbestuur	17
1.2. Dagelijks Bestuur	18
1.3. Adviescommissies	18
1.4. Beslissingscollege	19
1.5. Beroepscommissie	19
1.6. VFL-secretariaat	20
2. Financieel overzicht 2009	21
2.1. Jaarrekening 2009 (balans en resultatenrekening)	23
2.1.1. Balans per 31.12.2009 (voor bestemming van het resultaat)	23
2.1.2. Resultatenrekening 2009	25
2.2. Overzicht van de subsidietoezeggingen naar hoofdgroepen 2009 en 2008 ..	28
2.3. ESR-Begroting 2009 (in .000 euro)	30
2.3.1. Ontvangsten	30
2.3.2. Uitgaven	30
2.3.3. ESR-vorderingensaldo over 2009	30
2.3.4. Overzicht (uitstaande) verbintenissen en verplichtingen 2008	30
2.4. Toelichting bij de uitvoering van de begroting 2009	33
2.4.1. Ontvangsten	33
2.4.2. Aanwending	33
2.4.3. Relatie begroting-uitvoering (in € .000)	36
3. Subsidies en projecten	39
3.1. Binnenland	41
3.1.1. Binnenland subsidies	41
3.1.1.1. Auteurs	41
3.1.1.2. Strips	48
3.1.1.3. Vertalers in het Nederlands	51
3.1.1.4. Literaire tijdschriften	54
3.1.1.5. e-Literatuur	55
3.1.1.6. Productiesubsidies voor uitgevers	57
3.1.1.7. Literaire oeuvres	60
3.1.1.8. Verenigingen, manifestaties, focuspunten	61
3.1.2. Binnenland projecten	64
3.1.2.1. Boekhandelsregeling	64
3.1.2.2. Literaire tijdschriften	65
3.1.2.3. Gedichtendagessay	66
3.1.2.4. Vlaamse Auteursvereniging	66
3.1.2.5. Stripnocturne	67
3.1.2.6. Literaire vertalers	67
3.1.2.7. Literair middenveld	69
3.2. Buitenland	71
3.2.1. Buitenland subsidies	74
3.1.2.1. Vertalingen uit het Nederlands	74

3.2.1.2. Productiesubsidies.....	81
3.2.1.3. Subsidie geïllustreerde boeken.....	83
3.2.1.4. Auteursbezoeken.....	85
3.2.2. Buitenland projecten.....	86
3.2.2.1. Buitenlandse beurzen.....	86
3.2.2.2. Angoulême.....	87
3.2.2.3. Poetry International Web.....	90
3.2.2.4. Lyriekline.....	90
3.2.2.5. Poëziepromotie via vertalers.....	91
3.2.2.6. Buiten de lijntjes gekleurd.....	91
3.2.2.7. Uitgeversbezoeken.....	92
3.2.2.8. Vertalershuis.....	92
3.2.2.9. Vertaalprijzen.....	93
3.2.2.10. Deskundigheidsbevordering vertalers.....	94
4. Beleid en interne werking.....	95
4.1. Stages en onderzoeksprojecten.....	97
4.2. Actualiteitsnota.....	99
4.3. Meerjarenplan.....	99
4.4. Reflectienamiddag 10 jaar VFL.....	100
4.5. Dossieropvolgingssysteem.....	101
5. Samenwerking.....	103
5.1. Het VFL als aanspreekpunt Letteren.....	105
5.2. Vlaamse overheid.....	105
5.3. Nederlandse Fondsen.....	106
5.4. Expertisecentrum Literair Vertalen.....	107
5.5. Nederlandse Taalunie.....	108
5.6. Kunstenloket.....	109
5.7. Boek.be, VUV en VBB.....	109
5.8. Vlaamse Auteursvereniging.....	110
5.9. Boekenoverleg.....	110
5.10. Steunpuntenoverleg.....	110
5.10.1. Fonds Pascal Decroos.....	111
6. Communicatie.....	113
6.1. Website.....	115
6.2. Persberichten.....	116
6.3. Publicaties.....	117
6.4. Netwerking.....	119
7. Vooruitblik op 2010.....	121
Bijlagen.....	125
Realisaties 2009.....	126
Samenstelling bestuur, commissies en secretariaat.....	131
Lijst van afkortingen.....	139

Inleiding

2009: een VFL-jaar van vernieuwing, verruiming en verdieping

Het tiende werkjaar van het VFL was (eens te meer) veelzijdig, doelgericht en sectorbetrokken. Het brede instrumentarium van het VFL – subsidies, projecten, samenwerkingsverbanden, onderzoek en de regiefunctie – werd ingezet om de Nederlandstalige letteren te ondersteunen in binnen- en buitenland. De dynamiek van de boeken-/mediasector en de creativiteit van haar actoren vereisen permanente evaluatie van de eigen werking en doelgerichte aanpassingen en vernieuwingen. Voor een verdiepende en blijvend relevante werking, moet de opgebouwde expertise gecombineerd worden met de spreekwoordelijke vinger aan de pols.

Boekenmarkt: crisisbestendig en digitaal in versnelling

In tegenstelling met de Nederlandse boekenmarkt, die 2009 afsluit met een stagnerende omzet, komt uit de GfK-gegevens van Boek.be voor de Vlaamse boekenmarkt een duidelijke groei in aantallen én omzet tevoorschijn. De titels waarvan meer dan honderdduizend exemplaren verkocht werden zaten helaas niet in het literaire segment, maar ook dat segment van de markt groeide. Het aandeel van de bestsellers blijft toenemen: voor de boekhandel een noodzakelijk basisinkomen. De *Millennium*-triologie van Stieg Larsson, de kookboeken van Piet Huysentruyt en op de valreep de nieuwe titel van Dan Brown, waren de toppers in de lijst. Samen met de stijging van de titelproductie betekent dit een steeds moeilijker parcours voor elke individuele titel en een verdere verkorting van de primaire levensduur van een boek.

De kennismakingskansen voor niet-topsegmenttitels verkleinen. Marktcorrectie ook op het vlak van distributie (inclusief openbare bibliotheken) en consumptiebevordering zal in de volgende jaren een studie- en actiepoint moeten worden.

In Vlaanderen vierden grote uitgeverhuizen hun jubileum: Lannoo honderd jaar, Standaard Uitgeverij negentig jaar en Manteau zeventig jaar. De beroepsvereniging Boek.be bestond tachtig jaar. Ook in 2009 startten nieuwe Vlaamse uitgeverijen met titels in non-fictie, BV-boeken, onderzoeksjournalistiek...: o.a. Lampedaire, Witsand, Luster, Linkeroever (ex-Houtekiet en BMP), NoMonkeyBooks. De Nederlandse uitgeverijen De Bezige Bij (vijfenzestig jaar) en De Arbeiderspers (tachtig jaar) vierden met auteurs en gelegenheidsuitgaven hun jubileum. De crisis in de krantensector had gevolgen voor twee grote uitgeefgroepen in Nederland. Enkele maanden na de overname van PCM door De Persgroep kwam de boekendivisie in de etalage, met uitgeefhuizen als Standaard Uitgeverij, Unieboek, J.M. Meulenhoff en Het Spectrum. Eind 2009 was de overnemer nog niet bekend. De dalende reclameinkomsten van de dagbladdivisie binnen NDC/VBK dwong hen tot een zoektocht naar nieuwe kapitaalverschaffers. De boekenimprints Contact, Van Dale woordenboeken, Atlas, Luitingh-Sythoff... kwamen daardoor mee in de Nederlandse overnamekorf.

Fusiesprekken met WPG werden stopgezet omwille van auteursprotesten en een onderzoek van de Mededingingsautoriteiten.

Het e-boek kwam alvast aan aanbodkant in een stroomversnelling. Eind 2009 worden er zes e-readers aangeboden op de markt. Grote boekhandelsketens als Selexyz en Libris promoten de toestellen actief vanaf het najaar. Ook aan de kant van de contentaanbieders was er een doorbraak. In Nederland bouwt het Centraal Boekhuis aan eBoekhuis, een centraal portal

voor het downloaden van e-boeken. De softwareaanbieder TiteLive bood met ePagine dezelfde downloaddiensten aan. *Boekblad* schat dat er in 2009 ruim zestigduizend e-books zijn verkocht aan de dertigduizend nieuwe bezitters van een e-reader. Het aantal beschikbare Nederlandstalige e-boektitels groeide van vijfhonderd naar vierduizend, inclusief wetenschappelijke titels. Boek.be lanceerde voor Vlaanderen eind september een website voor e-readers en e-books, www.e-boek.org. Een twintigtal boekhandels bieden alvast de hardware aan. De content zelf wordt steeds via een boekhandel gefactureerd. Vraag is of de boekhandel een eigen toegevoegde waarde kan ontwikkelen in deze e-markt of *overruled* zal worden door directe groothandelsaanbieders of de uitgevers zelf.

De lezer blijft voorlopig de kat uit de boom kijken, ondanks het prijsverschil met de papieren versie van circa 20%. Auteursverenigingen en uitgevers werken aan een honoreringsmodel voor dit nieuwe medium. Het negatieve effect op de positie van muziekuitgeverijen en zeker cd-winkels door het onbeperkt downloaden van muziek, remt de versnelling van het aanbod wellicht af tot er sluitende technische oplossingen zijn.

Steeds meer boekenkopers schaffen hun boeken aan via internet. Centraal Boekhuis en Scholten bouwden een dagservice thuisbezorging uit.

De Vlaamse verkiezingen leidden tot de aanstelling van een nieuwe Minister van Cultuur. De actualiteitsnota die we aan Joke Schauvliege bezorgden over de uitdagingen op korte en middellange termijn voor het VFL, kon rekenen op erkenning en kreeg vertaling in de beleidsnota cultuur. Op institutioneel vlak was er verder weinig vooruitgang. De leenvergoeding over de in 2004 uitgeleende boeken is nog steeds niet uitbetaald. De verschillende beheersvennootschappen discussiëren nog steeds over de onderlinge verdeelsleutels en de repartitie tussen de eigen leden. Een simulatie uitgaande van bekende gegevens zou een vergoeding per ontlending van 1,2 eurocent opleveren (30% voor de uitgever, 70% voor de auteur). In Groot-Brittannië is dit 9 eurocent, in Frankrijk 7 eurocent, in Nederland 11,4 eurocent. Wijzigingen in het sociaal statuut om tegemoet te komen aan de eigenheid van scheppende kunstenaars zijn nog niet in de beginfase van studie. Het modelcontract dat onderhandeld wordt tussen de auteursvereniging VAV en de uitgeversvereniging VUV zit in de eindfase. De nieuwe fiscale regeling voor auteursrechten, die zeer voordelig is ten opzichte van de vroegere onduidelijke wetgeving, stuit echter in de administratieve uitvoering op heel wat extra werk voor de betalingsplichtigen van de rechten. Voor de redactie van *Revolver* was dit één van de hoofdredenen om na 36 jaargangen te stoppen met het alomtgewaardeerde literaire tijdschrift.

Nog meer boeken in de actualiteit

Twee van de drie grote literaire prijzen gingen naar een Vlaams auteur. Dimitri Verhulst scoorde de AKO-prijs met *Godverdomse dagen op een godverdomse bol* en Erwin Mortier haalde de Libris-prijs binnen met *Godenslaap*. Anne Provoost ontving de Vlaamse Cultuurprijs voor Proza voor haar roman *In de zon kijken*. Willy Linthout ontving de Vlaamse Cultuurprijs voor Strips (voorheen Bronzen Adhemar) voor *Het jaar van de olifant*, dat intussen al een Engelse en Spaanse vertaling kende. Ina Rilke werd bekroond met de Vlaamse Cultuurprijs voor Vertalingen uit het Nederlands omwille van haar vele kwaliteitsvolle vertalingen naar het Engels. Leonard Nolens ontving de prestigieuze VSB-Poëzieprijs voor zijn bundel *Bres*.

Carl Cneutt als illustrator en Peter Verhelst als auteur scoorden met *Het geluid van de keel van de nachtegaal* zowel in Vlaanderen als in Nederland en ontvingen o.a. de Boekenleeuw voor jeugdliteratuur, Gouden Griffel, Boekenwelp en de Wouterse Pieterse prijs. Het boek is intussen ook vertaald in acht talen.

Kranten lijken zich steeds meer toe te spitsen op randinformatie over de literaire actualiteit en *human interest*-verhalen over de auteur. De boekenbijlages van de kranten vechten voor hun voortbestaan. Internet wordt steeds meer het kanaal voor boekeninfo. *Knack* startte samen met deBuren een boekenactualiteitsblog. De recensiewebsite De Reactor ging in het najaar van start met uitgebreide besprekingen van weinig aan bod gekomen boeken. De Papieren Man werd in Nederland bekroond met de Dutch Bloggie voor de beste literatuurweblog.

Het tv-programma *Iets met boeken* kon niet echt op veel positieve commentaren uit de boekensector rekenen. Te veel worden auteurs en hun boeken getoetst aan hun entertainmentgehalte om al dan niet tv-fähig te zijn. Klara blijft de radiozender met ruime spreektijd voor auteurs en grondige besprekingen. Radio 1 laat eerder lezers aan het woord die hun boekenfavorieten met passie voorstellen.

Boek.be mocht op de Boekenbeurs 175.000 kooplustige bezoekers verwelkomen. Ter ondersteuning voor de StuBru-actie tegen malaria werd in december een gelegenhedsuitgave met verhalen van negen Vlaamse auteurs in 35.000 exemplaren verkocht.

Het VFL-boekenjaar in 10 hoogtepunten

1. Angoulême

Vlaanderen Stripland als *invité d'honneur* scoorde niet alleen voor het internationale publiek op het stripfestival, maar kreeg ook heel veel positieve aandacht in de Vlaamse en Nederlandse media. Het vormde de directe aanleiding voor een discussie over ontbrekend stripbeleid in Nederland en de aanstelling van een stripintendant. De tentoonstelling *Ceci n'est pas la BD flamande*, die een inkijkje gaf in de eigenzinnige scheppingswereld van twintig Vlaamse striptekenaars, was een *eye opener* voor de Franse stripliefhebbers die tot nu niet over de Franstalig-Belgische stripmuur konden kijken. De tentoonstelling werd nadien ook nog getoond in Leuven, Genk, Turnhout en Bornem. Voor de twintig aanwezige auteurs en hun uitgevers was het gastlandschap een ideale opener naar gesprekken over vertalingen en nieuwe publicaties. Het leidde direct tot een tiental geplande vertalingen in 2009. Wordt vervolgd in 2010, 2011 en 2012 om het verworven elan internationaal verder te zetten.

2. Buitenlandbeleid in versnelling

Het budget voor buitenland steeg nogmaals met 15%, tot 348.000 euro, na een groei in 2008 met 40%. Met de volledige ploeg werd de presentatie van de literatuur uit Vlaanderen in het buitenland verder uitgebouwd. De stevige contacten met de relevante uitgevershuizen werden gevoed met informatie over recent verschenen titels op de internationale boekenvakbeurzen van Bologna, Londen en Frankfurt en vele honderden contacten per mail, per telefoon en brief. De subsidieregeling voor productie- en promotieondersteuning werd verfijnd. Voor

geïllustreerde boeken (t.w. prentenboeken en strips) werd een aangepaste subsidieregeling opgesteld die vertaal-, productie- en promotieondersteuning inhoudt.

Dank zij de inspanningen van het VFL zal *Het verdriet van België* van Hugo Claus verschijnen in het Hongaars, en L.P. Boons *Mijn kleine oorlog* in het Engels. De Amerikaanse uitgever Dalkey Press, gericht op vertaalde topliteratuur, werd gedurende een intensief vierdaags programma uitgebreid geïnformeerd over recent proza en literaire klassiekers uit Vlaanderen.

Het veelvuldig bekroonde boek van Carl Cneutt en Peter Verhelst, *Het geheim van de keel van de nachtegaal*, werd actief gepresenteerd aan het buitenland en leverde al acht vertalingen op. *Allemaal willen we de hemel* van Els Beerten wordt op advies van het VFL door heel wat uitgevers gelezen en leverde alvast een eerste vertaling naar het Spaans op.

Voor de promotie van vertalingen van poëzie werd een project ontwikkeld in samenwerking met tien poëzievertalers die met nieuw vertaald materiaal buitenlandse uitgevers en literaire tijdschriftredacties gaan benaderen. Dit programma werkt aanvullend op de inspanningen om Vlaamse dichters op de podia van buitenlandse poëziefestivals te brengen.

Vertaalde auteurs werden gesteund om hun werk in het buitenland te presenteren. Vlaanderen was centrale gast met zeven auteurs op het Poëziefestival in Slovenië. In het programma voor 10 jaar Literaturhaus Berlin traden op uitnodiging van het VFL drie Vlaamse dichters op.

3. Nieuw meerjarenplan in voorbereiding

Einde 2010 loopt de huidige beheersovereenkomst af. In overleg met de Minister van Cultuur zullen de beleidslijnen voor de periode 2011-2015 uitgewerkt worden. Binnen het VFL is op alle niveaus al grondig voorbereidend werk geleverd. In alle Adviescommissies is het huidige beleid geëvalueerd, zijn hiaten en uitdagingen aangewezen en mogelijke nieuwe prioriteiten per deelgebied aangereikt. Het Beslissingscollege bracht deze elementen samen en tekende krachtlijnen uit. Het Fondsbestuur gaf in verschillende fasen feedback en formuleerde thema's uit een breder cultureel referentiekader.

De VFL-staf werkte aan een synthese en een systematische opbouw van de beleidsnota: uitdagingen – ambities – acties, voorlopig gebundeld in acht prioritaire werkdomeinen.

Als eerste voorzet werd in juli aan de nieuwe Minister van Cultuur een actualiteitsnota bezorgd, waarin het VFL in zijn werking en realisaties kort voorgesteld werd, evenals de accenten voor 2009 en 2010 en de hoofdlijnen voor het meerjarenbeleidsplan. In haar beleidsnota cultuur nam Joke Schauvliege alvast volgende thema's mee: werken aan een geïntegreerd letterenbeleid, herbundeling van het literaire middenveld, beleidsontwikkeling voor non-fictie, verdere uitbouw van het stripbeleid, versterking van het buitenlandbeleid, aandacht voor e-literatuur en digitalisering, en tenslotte aandacht voor cultureel ondernemerschap van auteurs en vertalers.

4. Nieuwe werkterreinen

Net zoals de vorige jaren zijn op basis van evaluatie en permanente observatie van de ontwikkelingen in de letterensector, nieuwe regelingen en acties geïntroduceerd.

Na jarenlang lobbywerk is het Vertalershuis eindelijk onder het beheer van het VFL gebracht en geïnstalleerd in Elsenveld in Antwerpen. Permanent kunnen twee vertalers geconcentreerd

werken aan een vertaling van een Nederlandstalig literair werk; ze worden door de buitenlandmedewerkers van het VFL geïnformeerd over recente publicaties, in contact gebracht met auteurs en uitgevers en ingeleid in het cultureel-literaire leven in Vlaanderen. De bezettingsgraad was in het startjaar al 90% en de vertalers zijn zeer enthousiast over de locatie en de ondersteuning door het VFL. Het project wordt mede gesteund door Antwerpen Boekenstad. Voor het eerst werd de nieuwe oeuverregeling uitgevoerd die de editie en productie van klassiek werk van Vlaamse auteurs wil ondersteunen. Daarmee werd de projectmatige ondersteuning van de uitgave van het verzameld werk van L.P. Boon structureel verankerd. Door het beperkte budget konden geen nieuwe projecten worden ondersteund.

Na de start in november 2008 werd de boekhandelsregeling verder uitgebouwd. De zogenaamde A-Boekhandels ontvangen gratis exemplaren van de door het VFL en het Agentschap Kunsten ondersteunde titels met een productiesubsidie en kunnen op tien gesubsidieerde activiteiten per jaar rekenen. De reacties van de deelnemende boekhandels waren zeer positief. In overleg met de Vlaamse Boekverkoopersbond werden enkele uitbreidingen en aanpassingen ontwikkeld. Door de late bevestiging van de voortzetting van dit programma, zullen die pas in 2010 uitgewerkt worden. Belangrijk is wel dat de boekhandel nu ook ondersteund wordt in de promotie en presentatie van kwalitatief literaire en culturele werken.

Na een lange voorbereiding werd in september de gemeenschappelijke Vlaams-Nederlandse site voor literaire tijdschriften gelanceerd. Dit gezamenlijke project van de Nederlandse Taalunie, de collega's van het NLPVF en het VFL wil de bekendheid en bereikbaarheid van literaire tijdschriften over de grenzen heen bevorderen. De lancering op Manuscripta in Amsterdam en op Het Andere Boek in Antwerpen kon alvast op extra belangstelling rekenen.

Het interne onderzoekstraject rond het literaire middenveld dat startte in 2008 (binnen de Adviescommissie Verenigingen, manifestaties, focuspunten) werd in 2009 versneld door een stageproject van Cultuurmanagement, intensief gecoacht door het VFL-secretariaat en de Adviescommissie. Het eindresultaat was een vernieuwende visie op de activerings- en ondersteuningsmechanismen vanuit het VFL voor het literaire middenveld. De hoofdlijnen zijn onderschreven door het bestuur en zijn al gedeeltelijk vertaald in een aangepaste regeling voor Literaire organisaties en literaire manifestaties. In het kader van het meerjarenplan zullen deze ideeën verder geconcretiseerd en gekaderd worden.

5. Extra aandacht voor Vlaamse literaire vertalers

In de rand van het in 2008 gepubliceerde Vertalersmanifest werd de moeilijke positie van de Vlaamse vertalers ten opzichte van de Nederlandse opdrachtgevers duidelijk aangetoond. Ook in Vlaanderen zijn impulsen voor beloftevolle vertalers nodig om zich te specialiseren naar literair vertalen. In overleg met het Expertisecentrum Literair Vertalen en met extra middelen van de Nederlandse Taalunie worden maatgerichte programma's uitgewerkt. In januari en februari vonden workshops plaats, gericht op taalontwikkeling en afstemming op redactiewensen uit Nederland. De subsidieregeling voor beginnende vertalers werd verbreed en een aanvullend mentoraatsprogramma ontwikkeld. Extra voor Vlaamse vertalers: een ontwikkelingsbeurs, bestaande uit een aangepast leertraject, ter remediëring van zwakke punten. Gewacht wordt op de resultaten van de studie naar een Vlaams-Nederlandse masteropleiding literair vertalen. De Taalunie heeft alvast middelen toegezegd om de eerste jaren van deze opleiding mee mogelijk te maken.

6. Samenwerking met Nederland

Onze Nederlandse collega's hebben in 2009 heel wat tijd en energie gestoken in een voorbereidingstraject naar een fusie van het Nederlands Fonds voor de Letteren en het Nederlands Literair Productie en Vertalingenfonds, tot het Nederlands Letterenfonds. Per 1 januari 2010 zal dit juridisch rond zijn, met een nieuwe raad van bestuur en aangepaste statuten. De resultaten in een geïntegreerde personeelsstructuur en een gemeenschappelijke huisvesting zullen najaar 2010 zichtbaar worden.

Er was door dit alles minder tijd beschikbaar om nieuwe plannen te ontwikkelen en gemeenschappelijke uitbreidingstrajecten uit te tekenen. De gemeenschappelijke regelingen voor beginnende vertalers en auteurs werden losgekoppeld om elk fonds een eigen antwoord te laten formuleren op de problematiek. Ontwikkelingswerven als cultureel ondernemerschap, ontmoetingsdagen voor biografen, e-cultuur, non-fictie en presentatie van debutanten werden gestart.

Samen met het NLPVF werden de jurering en uitreiking van de prijzen voor literaire vertalingen georganiseerd. Twee edities van *10 Books from Holland and Flanders* zagen het licht. Visieontwikkelingen over literaire tijdschriften en productiesubsidies werden uitgewisseld en meer op elkaar afgestemd.

7. E-literatuur hoger op de agenda

De ontwikkelingen op het vlak van digitalisering zijn ook uitdagingen voor het VFL – en we nemen die handschoen graag op. De experimentele regeling voor e-literatuur werd op basis van de eerste resultaten in 2008 bijgestuurd en er werd meer ingezet op het aspect creatie en synergieversterking van technische mogelijkheden en literatuur.

In een stageopdracht van Culturele Studies werden *best practices* opgespoord, definities verfijnd, kwaliteitsnormen gedefinieerd en het prille VFL-beleid op dit vlak geëvalueerd. In Frankfurt werden seminars bijgewoond, gesprekken gevoerd met buitenlandse fondsen en organisaties over hun eerste ervaringen en initiatieven, vakliteratuur verzameld en concrete buitenlandse producten bekeken.

De voorbereidingen rond het nieuwe reglement voor literaire tijdschriften en het overleg met de redacties van de literaire tijdschriften tijdens het Tijdschriftenforum in januari leverden ook binnen de Adviescommissie Tijdschriften stof op voor verdere positionering van elektronische tijdschriften, al dan niet gekoppeld aan een papieren tijdschrift. Deze discussie zal zeker voortgezet worden, ook in overleg met de Nederlandse collega's en het Agentschap kunsten, om tegen einde 2010 met een afgerond beleid ten aanzien van elektronische producten klaar te zijn. De (nieuwe) rol van uitgeverijen en boekhandels in dit traject en het ontbreken van kwaliteitsvolle selecterende labels op het internet met voldoende bekendheid en vertrouwen bij het publiek, zijn alvast belangrijke hoofdbrekens. Ook de positie van auteurs en vertalers is een belangrijk aandachtspunt voor het VFL.

8. 10 jaar VFL

Het afronden van het eerste decennium leek ons een goede gelegenheid om bescheiden te feesten maar ook om kritisch terug te blikken en gericht vooruit te kijken. Als eerste cul-

tuurfonds in Vlaanderen hebben we een belangrijke pioniersrol vervuld. Gestart vanuit wantrouwen, zowel van de sector als van “de politiek”, heeft het VFL zich in het centrum van de letteren gepositioneerd en aangetoond dat een autonoom fonds specifieke kansen biedt ter ondersteuning en dynamisering van een sector.

Tijdens een reflectiecolloquium op 4 december werd vanuit verschillende invalshoeken, binnen en buiten het VFL, de werking doorgelicht, nieuwe opdrachten geformuleerd en ook felicitaties uitgesproken – ook door onze eerste spreker Minister Schauvliege die wees op de invloedrijke rol die het VFL op een onopvallende wijze heeft opgebouwd.

Verder feesten doen we in 2010.

9. Sectoroverleg

De aanzet tot structureel overleg van de partners in de letterensector heeft geleid tot de oprichting van het Boekenoverleg in 2007. In 2009 is er gewerkt aan een memorandum voor de Vlaamse politieke partijen. Voor het eerst werd een gemeenschappelijk eisenprogramma opgesteld en geconfronteerd met de politici tijdens een debat in Brussel.

De constructieve contacten met Boek.be werden verder uitgebouwd. Samen met de VUV werd een subsidiedossier ingediend voor de internationale vakbeurzen; Flanders Investment & Trade honoreerde het. Met de Vlaamse Boekverkopersbond werd de boekhandelsregeling verder uitgebouwd en bekendgemaakt. Op de Boekenbeurs werd een avondprogramma rond *graphic novels* opgezet.

Op regelmatige basis was er overleg met de VAV. Tijdens het succesrijke eerste VAV-congres was het VFL-secretariaat ruim aanwezig om deel te nemen aan de gesprekken, informatie te geven en feedback te ontvangen op de eigen werking.

10. En blijvende zorg voor de basistaken

In 2009 is via de subsidieregelingen rechtstreeks 1,125 miljoen euro aan auteurs en vertalers uitgekeerd. Dit vertegenwoordigt 38% van de subsidiebedragen (het hoogste aandeel rechtstreeks voor kunstenaars binnen de kunstensectoren) en een stijging van ruim 10% ten opzichte van 2008. Dit gebeurde bij een budgetstijging van minder dan 5%.

Voor de literaire tijdschriften werd een nieuwe regeling uitgewerkt voor 2010-2013. Het tijdschrift *Leeswelp* werd in de lijst van gesubsidieerde tijdschriften opgenomen. Tijdens het Tijdschriftenforum werd de nieuwe fiscale wetgeving op auteursrechten toegelicht, de uitgangspunten van het nieuwe reglement besproken en het gesprek gestart over digitale en papieren tijdschriften. Met het jaarlijkse Tijdschriftenrapport bezorgde de Adviescommissie een duidelijke toelichting bij haar criteria en concrete beoordeling van de voorbije jaargang van de gesubsidieerde tijdschriften.

Projectmatig werden middelen vrijgemaakt voor het Angoulême-project. Een aanvraag voor extra middelen voor dit prestigieuze project werd jammer genoeg niet gehonoreerd. Verder ondersteunde het VFL de werking van de VAV en verscheen de derde editie van het poëzie-essay *Defence of Poetry*. Eveneens projectmatig waren de steunaankopen van literaire tijdschriften. De productiesubsidieregeling werd dit jaar zwaar belast door de ondersteuning van het Hadewych-project met 31.500 euro. Daarnaast werden nog achttien andere projecten gesteund binnen proza, essay en kinder- en jeugdboeken, en zes stripuitgaven.

Het Poëziecentrum werd in 2009 nominatum op de begroting opgenomen bij beslissing van Minister Anciaux, daarmee het literaire veld verder versnipperend. Aan literaire manifestaties en organisaties werd in totaal 240.000 euro aan ondersteuning toegekend. Bij de bepaling van de subsidie speelt het aandeel aan auteursvergoedingen een belangrijke rol.

Organisatorisch

In december 2009 was Joris Gerits aan het einde van zijn mandaat als voorzitter. Op 4 december hebben we dit gevierd tijdens het colloquium. Op 1 januari 2010 nam Jos Geysels de voorzittershamer over.

Op 1 januari 2009 namen elf nieuwe commissieleden hun mandaat op. Samen met hun collega's vormen zij de spil van de VFL-werking. Hun expertise en kritische oordelen vormen de basis voor de kwaliteit van de subsidiebeslissingen van het VFL. Daarnaast spelen zij een belangrijke rol in de beleidsontwikkeling door hun meedenken en actief toespelen van relevante informatie van wat er beweegt en aan noden leeft in het literaire veld.

Het VFL-secretariaat steunde de werking in al haar facetten op een professionele, geëngageerde en dynamische manier. Creativiteit, betrokkenheid en enthousiasme deden eens te meer de letteren knetteren.

Carlo Van Baelen, directeur

1. Organisatorisch kader

Het Vlaams Fonds voor de Letteren is een Vlaamse Openbare Instelling (VOI), opgericht op 30 maart 1999 en actief sinds 1 januari 2000.

Het VFL steunt de Nederlandstalige letteren en de vertaling in en uit het Nederlands van literair werk in de brede zin van het woord. Op die manier helpt het de sociaaleconomische positie van Vlaamse auteurs en vertalers te verbeteren.

Het VFL-beleid is gericht op de ondersteuning van creatie, productie, presentatie en omkadering. Hiertoe verleent het VFL subsidies, informatie en documentatie. Het VFL organiseert en financiert ook projecten, samenwerkingsplatforms en andere initiatieven.

De interne werking van het VFL wordt geregeld door het oprichtingsdecreet van 30 maart 1999 (Belgisch Staatsblad 27 augustus 1999), het decreet van 30 april 2004 houdende wijziging van het oprichtingsdecreet (Belgisch Staatsblad 29 juni 2004), het Huishoudelijk Reglement van december 2009 en de specifieke reglementeringen per subsidievorm. Deze teksten zijn raadpleegbaar op www.vfl.be.

KWALITEIT is het belangrijkste criterium in het beleid van het VFL: bewuste aandacht voor vernieuwing, lef, durf, literair avontuur en authenticiteit.

Het VFL subsidieert projecten die blijk geven van een **PROFESSIONELE AANPAK** met aandacht voor objectieve positionering in het literaire veld, zelfevaluatie en effectmeting. Ze moeten mee het imago en de plaats van literatuur en professionele literatuurbeoefenaars in de kunstensector versterken.

DIVERSITEIT in het literaire landschap is cruciaal. Het VFL besteedt extra aandacht aan de verschuiving, vervaging en uitwissing van grenzen tussen genres en is alert voor experimenten met digitale media. Er moet ook diversiteit zijn in doelgroepen en ingezette middelen.

1.1.1. Fondsbestuur

Volgens het decreet is het Fondsbestuur bevoegd inzake de jaarlijkse begroting, de jaarrekening, het jaarlijkse actieplan, het meerjarenplan en het jaarverslag; de benoeming en het ontslag van de leden van Adviescommissies, Beslissingscollege en Beroepscommissie; de installatie van en het toezicht op het dagelijks bestuur; de bekrachtiging en uitvoering van de beslissingen van het Beslissingscollege en de Beroepscommissie.

Dit houdt een aantal vaste agendapunten in voor de maandelijks bestuursvergadering: een financieel overzicht van de door het Beslissingscollege genomen beslissingen; een overzicht van de uitgevoerde betalingen, opgesplitst naar werkingskosten – nieuwe engagementen – oude engagementen – investeringen; opmaken van een prioriteitenlijst met aan te spreken kandidaten voor de vacante functies in commissies en college; organisatie en werking van het VFL-secretariaat; voorbereiding, inhoudelijke discussie en finalisatie van beleidsplannen; budgetbepaling en herschikking budget op basis van tussentijdse overzichten; rapportering van vertegenwoordigingen en overlegbesprekingen.

Het bestuur vergaderde zeven maal in 2009. Op 31 december liep het mandaat af van de voorzitter van het Fondsbestuur, Joris Gerits. Hij wordt vanaf 1 januari 2010 opgevolgd door Jos Geysels.

Belangrijke thema's in 2009:

- beleidsnota literair middenveld
- memorandum Boekenoverleg
- VFL-actualiteitsnota 2009-2010
- Boekhandelsregeling
- Huishoudelijk Reglement
- aandeel overhead in VFL-begroting
- meerjarenplan 2011-2015
- viering tien jaar VFL
- Parnassusprijs

De samenstelling van het Fondsbestuur is opgenomen als bijlage achterin dit Jaarverslag.

1.2. Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor de opvolging van de beslissingen van het Fondsbestuur en bereidt de vergaderingen voor. Het vergadert maandelijks en heeft als vaste agendapunten: personeelszaken, uittekenen van vacatures na openstelling door het Fondsbestuur, beslissen over aanwerving van personeelsleden en tewerkstellingsvoorwaarden, presentatie van leden van adviescommissie en colleges, vaststelling van de agenda van het Fondsbestuur, vertegenwoordiging in afstemming met het Fondsbestuur.

De samenstelling van het Dagelijks Bestuur is opgenomen als bijlage achterin dit Jaarverslag.

1.3. Adviescommissies

Acht Adviescommissies, ingedeeld per literair genre of beleidsdomein, brengen advies uit over ingediende subsidieaanvragen. Een Adviescommissie bestaat uit vier leden en een voorzitter. Zij worden bijgestaan door een stafmedewerker van het VFL-secretariaat, zonder stemrecht. De voorzitter is tevens lid van het Beslissingscollege. Het Fondsbestuur benoemt de commissieleden voor een termijn van maximaal vier jaar.

Commissieleden die betrokken zijn bij een aanvraagdossier nemen niet deel aan de advisering over dit dossier. Ook commissieleden die zich in een recensie uitgesproken positief of negatief hebben uitgelaten over (het literaire werk van) een auteur adviseren niet over zijn of haar aanvraag. Vanaf 2009 kunnen nieuwe commissieleden van een commissie die adviseert over werkbeursdossiers niet tijdens hun VFL-mandaat zetelen in de jury van een van de drie grote literaire prijzen (AKO Literatuurprijs, Libris Literatuurprijs, Gouden Uil).

Naast de acht vaste Adviescommissies kunnen voor specifieke of occasionele subsidieregelingen ook ad hoc Adviescommissies worden samengesteld. In 2009 werd beroep gedaan op drie ad hoc Adviescommissies: voor literaire oeuvres, e-literatuur en culturele biografieën.

De samenstelling van de Adviescommissies is opgenomen als bijlage achterin dit Jaarverslag.

1.4. Beslissingscollege

Het Beslissingscollege beslist over subsidieaanvragen op basis van het advies van de bevoegde Adviescommissie. Het Beslissingscollege bestaat uit negen leden: de acht voorzitters van de Adviescommissies en een externe voorzitter. Leden van het Beslissingscollege worden benoemd en ontslagen door het Fondsbestuur. Ze hebben een mandaat van twee jaar, dat eenmaal verlengbaar is.

Om belangenconflicten te vermijden wordt bij het begin van elke vergadering de directe en indirecte betrokkenheid van elke aanwezige bij een dossier vastgelegd. Een lid kan nooit deelnemen aan de bespreking en besluitvorming over een aanvraag waarbij hij/zij betrokken is. De agenda van het Beslissingscollege bevat doorgaans een ‘denktankpunt’ om de verschillende werkerreinen op elkaar af te stemmen en commissieoverschrijdende thema’s vanuit diverse invalshoeken te bespreken.

Het Beslissingscollege vergaderde vijf keer in 2009 en besliste twee keer via mailronde.

De samenstelling van het Beslissingscollege is opgenomen als bijlage achterin dit Jaarverslag.

1.5. Beroepscommissie

Gemotiveerde bezwaren die tegen een besluit van het Beslissingscollege op advies van een Adviescommissie bij het Fondsbestuur worden ingediend, worden behandeld door de Beroepscommissie.

De Beroepscommissie gaat na of de Adviescommissie(s) en aansluitend het Beslissingscollege alle relevante elementen voor de besluitvorming hebben meegenomen, of ze consistent hebben geadviseerd en gemotiveerd, en of ze het aanvraagdossier objectief hebben beoordeeld. In haar onderzoek houdt de Beroepscommissie, behalve met het gemotiveerd bezwaarschrift, ook rekening met het reglement, het volledige aanvraagdossier, het advies van de Adviescommissie(s), de motivering van het besluit van het Beslissingscollege, en de aanvullende informatie verzameld op verzoek van de Beroepscommissie. Daarop beslist ze autonoom het besluit van het Beslissingscollege te bevestigen of geheel of gedeeltelijk te herzien.

De Beroepscommissie is geen *second opinion*-commissie die het inhoudelijk advies overdoet vanuit een eigen, tweede lezing.

Behandelde dossiers in 2009:

werkbeurzen literaire auteurs: 4 dossiers – 1 herziening
 projectbeurzen literaire vertalers: 1 dossier – geen herziening
 projectbeurzen literaire biografieën: 1 dossier – 1 herziening
 projectbeurzen culturele biografieën: 2 dossiers – 1 herziening
 literaire organisaties: 3 dossiers – geen herziening
 productiesubsidies literair werk: 1 dossier – geen herziening
 subsidies voor literaire tijdschriften: 1 dossier – geen herziening

De Beroepscommissie bereidde in 2009 ook een Huishoudelijk Reglement voor, dat in december werd goedgekeurd door het Fondsbestuur en vanaf 1 januari 2010 van toepassing zal zijn.

De samenstelling van de Beroepscommissie is opgenomen als bijlage achterin dit Jaarverslag.

1.6. VFL-secretariaat

Het VFL-secretariaat verzorgt de beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Het centraliseert alle gegevens van de beleidsorganen en Adviescommissies van het VFL en staat in voor de verslaggeving en opvolging van vergaderingen en besluiten. Ook de interne en externe communicatie behoort tot het takenpakket van het VFL-secretariaat.

De projecten die geïnitieerd worden door het VFL-secretariaat, het Fondsbestuur en/of de Adviescommissies worden in hun uitvoering volledig aangestuurd door de medewerkers van het VFL-secretariaat. Elk project is een doelgerichte actie als antwoord op specifieke behoeften of mogelijkheden in het letterenveld. Omdat elk project nieuw, eenmalig en complex is, betekent dit extra werklast en inwerktijd in nieuwe werkgebieden.

Voor subsidieaanvragen met eenduidige standaardbeoordeling en/of beneden een bedrag van € 3.750 wordt jaarlijks een mandaatregeling vastgelegd tussen VFL-secretariaat, Fondsbestuur en Beslissingscollege. Het VFL-secretariaat beslist in het staf- of buitenlandoverleg over deze dossiers en informeert het Beslissingscollege over de genomen beslissingen.

Op het VFL-secretariaat werkten eind 2009 dertien vaste medewerkers, van wie drie deeltijds, in totaal 11,0 voltijdse equivalenten.

2. Financieel overzicht 2009

2.1. Jaarrekening 2009 (balans en resultatenrekening)

Belangrijke wijziging vanaf boekjaar 2009

Het nog niet uitbetaalde gedeelte op subsidiebeslissingen en projecten 2009 wordt niet in de kosten van het lopende jaar opgenomen, maar overgedragen naar het volgende boekjaar. Tot het boekjaar 2008 werden de subsidiebeslissingen integraal in de kosten van het lopende boekjaar opgenomen ongeacht of die volledig werden uitbetaald in hetzelfde boekjaar.

De nieuw aangegane engagementen in het boekjaar voor subsidies en projecten worden nog steeds integraal opgenomen in de respectieve 48110-schuldenrekeningen. Per 31 december wordt het nog niet uitbetaalde gedeelte op deze verplichtingen in het lopende boekjaar in een globale boeking overgedragen naar het volgende boekjaar via de overgangsrekening '490100 over te dragen subsidieregeling'. In de 640-kostenrekeningen van het lopende boekjaar wordt enkel het reeds uitbetaalde deel van de subsidiebeslissingen en projecten opgenomen. Door deze werkwijze blijft het inzicht bestaan in de nieuw aangegane verplichtingen enerzijds (schuldenrekeningen), anderzijds wordt duidelijk welk gedeelte als kosten ten laste valt van het lopende boekjaar, en welk gedeelte in kosten zal worden genomen de volgende jaren bij effectieve uitbetaling omdat aan de subsidieverplichting is voldaan.

Het totaal van de overgedragen betalingsverplichtingen naar 2010 en verder op aangegane engagementen 2009 bedraagt 316.600 euro en is opgenomen onder de overgangsrekening 490100. In het eerste jaar van toepassing leidt deze wijziging tot een boekhoudkundige winst. De schommeling van de overgedragen betalingsverplichtingen zal in de volgende jaren het resultaat positief (bij daling overgedragen kosten uit niet-uitbetaalde subsidieverplichtingen) respectievelijk negatief (bij stijging overgedragen verplichtingen) beïnvloeden.

2.1.1. Balans per 31.12.2009 (voor bestemming van het resultaat)

	2009	2008
ACTIEF		
• vaste activa	134.071	148.533
materieel	118.473	123.218
financieel	15.599	25.315
• vlottend	228.332	808.229
vorderingen < 1 jaar	226.091	799.793
liquide middelen	2.241	8.436
• overlopende rekeningen kosten	7.136	156.606
• over te dragen subsidieregelingen	316.600	0
2009		
Totaal	686.139	1.113.368

PASSIEF	• eigen vermogen	-/- 121.900	-/- 288.312
	kapitaal	325.236	325.236
	beschikbare reserve	86.995	86.995
	overgedragen resultaat	-/- 700.543	-/- 957.967
	resultaat van het boekjaar	+/+ 166.412	+/+ 257.424
	• vreemd vermogen	766.239	1.401.680
	financiële schuld	145.114	426.768
	leveranciers	33.621	65.676
	belastingen, bezoldiging, sociale lasten	116.752	103.434
	te betalen subsidies en projecten '09 e.v.	470.752	613.621
	• overlopende rekeningen opbrengsten	41.800	192.181
Totaal		686.139	1.113.368

Toelichting

ACTIEF

- Daling vaste activa: afschrijvingen op hardware en kantoormeubilair.
- Daling financiële vaste activa: vrijgave huurwaarborg pand Capiaumontstraat.
- Daling vorderingen: volledige uitbetaling van dotatie 2009 in lopende boekjaar. Nog te ontvangen subsidies voor opdrachten = 196.250 euro + openstaande vorderingen = 24.444 euro.
- Overlopende rekeningen: in 2008 uitgaven voor het project Angoulême dat in januari 2009 zou plaatsvinden; in 2009 het nog niet uitbetaalde aandeel op subsidies en projecten 2009 die wel integraal in de schulden zijn opgenomen.

PASSIEF

- Het resultaat van het boekjaar bedraagt + 166.412 euro – een positief boekhoudkundig effect van de overlopende rekening ‘over te dragen subsidieregeling’.
- De financiële schuld (= opgenomen kredietlijn bank) verlaagt doordat de dotatie 2009 integraal is uitbetaald in de loop van het werkjaar. Het openstaande negatieve saldo van 145.114 betreft nog te ontvangen subsidies voor projecten in opdracht.
- De openstaande schuld aan subsidieverplichtingen en lopende projecten 2009 en voordien is verlaagd met 142.869.
- Overlopende rekening opbrengsten = het gerealiseerde deel van de boekhandelsregeling 2009 (totaal projectsubsidie = 120.000).

2.1.2. Resultatenrekening 2009

2.1.2.1. Opbrengsten 2009

Operationele opbrengsten

+ 3.951.000	dotatie 2009		
+ 240.200	extra opbrengsten: opdrachten boekhandelsregeling 2008 en 2009;		
	Vertalershuis, terugontvangen subsidies		
+ 53.536	eigen inkomsten Angoulême-project		
+ 97.117	cofinanciering Nederlands Fonds voor de Letteren werkbeurzen,		
	projectbeurzen		
+ 10.717	cofinanciering NLPVF Vertalersprijzen		
+ 10.000	projectsubsidie Antwerpen Boekenstad voor Vertalershuis		
+ 90.860	overige opbrengsten	- terugvordering	57.910
		- uitzonderlijke opbrengsten	32.950
Totaal:	4.453.430		

Financiële opbrengsten

+ 1.422

2.1.2.2. Kosten 2009 / 2008

	2009	2008
2.1. subsidies	2.725.721	2.998.525
projecten	495.400	251.973
2.2. werkingskosten	1.033.585	934.386
- personeel	716.791	624.824
- huisvesting	73.913	83.451
- administratie, bestuur	108.564	86.336
- ICT	22.075	17.525
- communicatie	47.569	48.230
- overige	64.674	74.020
2.3. overige kosten		
- afschrijvingen	21.912	22.939
- voorraadwijziging	0	6.082
- voorzieningen	0	+ / + 346.830
Totaal operationele kosten	4.167.919	3.867.075

Operationeel resultaat	-/- 139.789	+/+ 336.462
- financiële opbrengsten	+/+ 1.422	+/+ 48
- financiële kosten	732	514
- uitzonderlijke kosten	11.089	14.516
Over te dragen subsidieregeling	+/+ 316.600	0
Resultaat van het boekjaar	+/+ 166.412	+/+ 321.480

2.1.2.3. Toelichting jaarrekening 2009 en vergelijking met 2008

Opbrengsten

- Dotatie – 48.000
overdracht Poëziecentrum naar begroting nominatum -/- 307.000
indexering + 59.000
verhoging dotatie + 200.000 bestemming niet aangegeven in beleidsbrief cultuur
- Extra opdrachten: + 265.500
  - Ondersteunende maatregelen voor de boekhandel 100.500 (toegekend in 2008 voor uitvoering november 2008 – juni 2009) + 120.000 (toegekend in december 2009 voor uitvoering najaar 2009 – juni 2010).
aanwending: aankoop boeken, subsidiëring literaire activiteiten, overhead VFL-secretariaat 15 %
  - Werking Vertalershuis: 45.000 (opdracht IVA Kunsten)
- Antwerpen Boekenstad 2 x 5.000: bijdrage in inrichting en werking Vertalershuis
aanwending: aankoop computers en printers, woordenboeken, documentatie
- Eigen inkomsten Angoulême: 53.536 = o.a. verkoop boek *Loslopend Wild*; verhuring tentoonstelling *Ceci n' est pas la BD Flamande*.
- Betalingen door het Nederlands Fonds voor de Letteren voor de cofinanciering van dubbel toegekende werkbeurzen auteurs en projectbeurzen vertalers: 97.117.
- Terugvorderingen in het kader van subsidiedossiers: 57.910.
- Uitzonderlijke opbrengsten: 32.950 (o.a. afboekingen niet verschuldigde openstaande saldi subsidieregelingen).

Kosten

- Stijging werkingskosten: + 99.199
personeel: aanwerving projectmedewerker (Angoulême, boekhandelsregeling, Vertalershuis), voltijds coördinator buitenland en communicatie
viering 10 jaar VFL
verhoging presentiegelden adviescommissies
erelonen juridisch advies
{noot: globale recuperatie door overhead op opdrachten = 28.500}

Onderstaande gegevens zijn niet vergelijkbaar met 2008. In de kostenrekeningen is voor 2009 enkel het gedeelte van de toegekende subsidies in 2009 opgenomen dat effectief ook in 2009 is uitbetaald. In 2008 zijn de volledige engagements opgenomen, ongeacht het jaar van betaling. Voor een vergelijking van de toekenningen 2009 met toekenningen 2008, zie verder.

- Toegekende subsidies: - 272.804
  - Projecten: + 243.427
- voornamelijk project Angoulême: voorbereidingen gestart in 2007 – kosten volledig ten laste van het boekjaar 2009, het jaar van uitvoering van het project

Resultaat

Negatief operationeel resultaat van 139.789. Het in 2009 niet uitbetaalde deel van de subsidietoezeggingen 2009 voor een totaal van 316.600 wordt via de overlopende rekening ‘over te dragen subsidieregelingen’ als opbrengst tegengeboekt. Na verrekening van de financiële opbrengsten en kosten en uitzonderlijke kosten ontstaat een positief boekhoudkundig resultaat van 166.412.

BESLUIT VAN HET FONDSBESTUUR (vergadering van 11 maart 2010)

Het bestuur neemt kennis van de jaarcijfers 2009 en de toelichting door de directeur bij de cijfers, neemt nota van de gewijzigde boekingswijze van het niet uitbetaalde deel van de subsidiebeslissingen 2009 en het positief effect daarvan op het resultaat en keurt de balans- en resultatenrekening goed met een positief resultaat over 2009 van 166.412.

Het bestuur beslist de beschikbare reserve per 31.12.2008 van 86.995 toe te voegen aan het kapitaal, het positief resultaat van het boekjaar 2009 te verrekenen met het negatief overgedragen resultaat 2008 van 700.543 en het aldus bekomen negatief resultaat van 534.041 te salderen met het geplaatst kapitaal van 325.236 tot een negatief eigen vermogen van 121.900.

2.2. Overzicht van de subsidietoezeggingen naar hoofdgroepen 2009 en 2008

	2009	2008	evolutie
BINNENLAND			
Werkbeurzen auteurs (netto)	831.176	733.335	+ 97.841
Werkbeurzen stripauteurs (netto)	153.600	130.500	+ 23.100
Stimuleringsbeurs auteurs	46.500	40.833	+ 5.667
Biografiebeurzen	89.000	66.667	+ 22.333
Projectbeurzen vertalers (netto)	111.729	139.812	- 28.083
Stimuleringssubsidie vertalers	19.368	25.000	- 5.632
Reisbeurzen auteurs/vertalers	9.000	12.000	- 3.000
Literaire tijdschriften	340.000	318.000	+ 22.000
Productiesubsidies	85.000	38.000	+ 47.000
Focuspunten	491.500	790.400	- 289.900
Literaire verenigingen	97.500	103.900	- 6.400
Literaire manifestaties	142.000	89.000	+ 53.000
Deskundigheidsbevordering	11.000	11.400	- 400
Digitalisering	39.000	28.000	+ 11.000
Striptijdschriften	12.200	10.000	+ 2.200
Productiesubsidies strips	19.300	23.000	- 3.700
Stripmanifestaties	7.500	4.500	+ 3.000
Oeuvreregeling	60.000	zie project	
PROJECTEN			
Opdracht Boekhandelsregeling	120.000	100.600	+ 19.400
Opdracht Vertalershuis	45.000	nvt	
BUITENLAND			
totaal: subsidies, projecten en werkingskosten	343.000	298.000	+104.000
• vertaalsubsidies	159.000	139.000	+ 20.000
• productiesubsidies	49.000	33.000	+ 16.000
• auteursbezoeken	38.000	29.000	+ 11.000
• vertalersprijzen	3.500	10.000	- 6.500
• nieuwsbrief letteren	5.500	5.000	+ 500
• 10 Books	6.500	6.000	+ 500
• auteursfiches	18.000	15.000	+ 3.000
• poëziepromotie via vertalers	5.000	0	+ 5.000

• vakbeurzen (Bologna, Londen, Frankfurt)	33.000	30.000	+ 3.000
• beoordelaars vertalingen	4.500	3.000	+ 1.500
• werkingskosten	7.000	5.000	+ 2.000
• illustratorentoonstelling	2.000	4.000	- 2.000
• Publishers Tour	3.000	11.000	- 8.000

2.3. ESR-Begroting 2009 (in .000 euro)

Cijfers en toelichting gebaseerd op ongecorrigeerde cijfers per 22.03.2010

2.3.1. Ontvangsten

Dotatie	3.951
Andere bedrijfsopbrengsten	101
Antwerpen boekenstad	9
Diverse opbrengsten	138
Renteopbrengst	1
Totaal	4.200

2.3.2. Uitgaven

Loonkosten	717
Goederen en diensten	317
Subsidies en projecten derden	3.222
Investerings	17
Totaal	4.269

2.3.3. ESR-vorderingensaldo over 2009

-/- 117

- beginsaldo 01/01/2009 = -/- 50.000 (na correctie door Rekenhof jaarrekening 2008)

- eindsaldo 31/12/2009 = -/- 117

2.3.4. Overzicht (uitstaande) verbintenissen en verplichtingen 2008

2.3.4.1. Hoofdgroepen

(in € .000)	Uitstaande verbin- tenissen 01/01/2009	Verbintenis- sen aange- gaan in 2009	Verplichtin- gen 2009	2009 uitstaande verbintenissen over 2009 per 31/12/2009
werkingskosten	69	1.034	1.027	7
investerings	0	13	13	0

subsidies + projecten				
2009 e.v.	811	0	328	483
2010		3.001	2.684	317
			Extra	2010 = 790
			comptabel (zie	2011 = 728
			34.41)	2012 = 682
				2013 = 149

2.3.4.2. Subsidies binnenland

(in € .000)	2008	Verbintenissen aangegaan in 2009	Verplichtingen		Uitstaande verbintenissen over 2009 per 31/12/2009
			'09	'08 e.v.	
Werkbeurzen auteurs	0	831	831	0	0
Stimuleringsbeurzen	0	47	47	0	0
Biografiebeurzen	14	89	41	21	38
Reisbeurzen	1	9	5	3	4
Projectbeurzen vertalers	37	75	75	5	0
Stimuleringsubsidies	0	20	0	0	20
Literaire tijdschriften	35	340	304	29	36
Productiesubsidies	19	85	45	71	40
Focuspunten	78	492	442	79	49
Verenigingen	10	143	129	2	14
Manifestaties	4	98	89	16	9
Deskundigheidsbevordering	3	10	3	2	7
Digitalisering	3	39	24	8	15
Strips	4	193	179	29	14
Totaal	208	2.471	2.214	265	246

2.3.4.3. Deelbudget buitenland

(in € .000)	2008	Verbintenissen 2009	Verplichtingen		Uitstaande verbintenissen over 2009 per 31/12/2009
			'09	'08 e.v.	
Vertaalsubsidies	47	159	139	22	20
Productiesubsidies	12	49	37	28	12

Auteursbezoeken	6	38	30	1	8
Illustratorentoonstelling	0	2	2	0	0
Publishers Tour	0	3	3	0	0
Vertaalprijzen: Else Otten, Phares du Nord, Vondel	0	4	4	0	0
Bologna	0	6	6	0	0
Frankfurt	0	20	20	0	0
Londen	0	3	3	0	0
Overige beurzen	0	5	5	0	0
Fiches, documentatie, werkingskosten	5	26	19	0	7
Poetry International Web	0	4	4	0	0
Lyriekline	0	3	3	0	0
Nieuwsbrief / 10 Books	0	6	6	0	0
Vertaalbeoordelingen	0	5	5	0	0
Poëziepromotie vertalers	0	5		0	5
Overige	0	10	9	0	1
Totaal	70	348	295	51	53

2.3.4.4. Deelbudget projecten

(in € .000)	2008	Verbindenissen		Uitstaande verbintenissen	
		2009	Verplichtingen	per 31/12/2009	
			'09	'08 e.v.	
Vlaamse Auteursvereniging	6	52	35	6	17
Beoordelaars	0	1	1	0	0
Steunaankopen tijdschriften	0	5	5	0	0
Watou	4	0	0	4	0
Defence of Poetry	0	7	7	0	0
INTERNE WERKING					
ICT	9	10	10	9	0
EXTERNE PROJECTEN IN OPDRACHT					
Boekhandels 2008	86	0	0	86	0
Boekhandels 2009	0	120	56	0	64
Antwerpen Boekenstad	0	5	5	0	0

2.4. Toelichting bij de uitvoering van de begroting 2009

Het Vlaams Fonds voor de Letteren (VOI sui generis) is opgericht bij decreet van 30 maart 1999, is operationeel sinds 1 januari 2000 en handelt naar de goedgekeurde beheersovereenkomst 2006-2010. Bij decreet van 23 april 2004 werden een aantal wijzigingen aan het oprichtingsdecreet goedgekeurd.

Het VFL heeft tot doel de Nederlandstalige letteren en de vertaling in en uit het Nederlands van literair werk in de brede zin van het woord te ondersteunen en de sociaal-economische positie van de auteurs en vertalers mee te verbeteren.

2.4.1. Ontvangsten

- De dotatie 2008 bedroeg € 3.951.000 – een verhoging via indexering van € 58.000 en extra middelen van € 200.000. Overdracht van Poëziecentrum – € 307.000.
- Minister Schauvliege verleende in december 2009 aan het VFL de opdracht voor de ontwikkeling en uitvoering van ondersteunende maatregelen voor de kwaliteitsboekhandel in Vlaanderen. Het bestede budget hiervoor was € 101.000, waarvan 15 % voor overhead door het VFL-secretariaat.
- Terugbetalingen door Nederlandse Fondsen in het kader van cofinanciering werkbeurzen vertalers en projectbeurzen vertalers en vertalersprijzen buitenland, totaal € 107.834.
- Externe projectsubsidies werden toegewezen door Antwerpen Boekenstad voor de werking van het Vertalershuis (€ 9.000).
- Diverse operationele opbrengsten bedroegen € 30.000, inclusief inkomsten uit het project Angoulême.
- Financiële opbrengsten: € 1.422.

Totaal = € 4.199.000

2.4.2. Aanwending

2.4.2.1. Werkingskosten

Totaal = 1.033.585 (+ 99.199)

70 % zijn loonkosten (= 716.791)

- Loonindexering 4,51 % in uitvoering van CAO 218.
- Voor de uitvoering en opvolging van de presentatie van de Vlaamse strip op het internationaal stripfestival in Angoulême in januari 2009, en de nieuwe projecten Vertalershuis en Boekhandelsregeling werd een projectmedewerker aangeworven. Alle projecten worden intern uitgevoerd.
- Overbrugging van zwangerschapsverlof en vervangende aanwerving tijdelijk via interim-contract.

30 % zijn overige werkingskosten (= 316.794)

Na de eenmalige verhuiskosten in 2008 zijn de recurrente huisvestingskosten hoger (+ 15.000 per jaar).

De vergoedingen voor de adviescommissies zijn voor het eerst sinds 2005 aangepast. Er is meer beroep gedaan op externe schriftelijke adviseurs voor de toegenomen aanvragen vanuit het buitenland.

Op vraag van het Fondsbestuur werd in april 2009 de verhouding tussen werkingskosten en out-of-pocket bestedingen aan subsidies en projecten voor binnenland- en buitenlandtaken grondig geanalyseerd. Hierbij dient opgemerkt dat kleine subsidiedossiers verhoudingsgewijs een hoge behandelingskost hebben. De buitenlandtaken zijn pro-actief, worden sterk aangestuurd vanuit het VFL en vergen hoge inzet van personeel. Aanvullend werd een onderscheid gemaakt tussen strikt uitvoerende taken – de uitvoering van het decreet in enge zin – en strategische taken - die volgen uit een brede en proactieve invulling aansluitend bij en inspeland op de behoeften in het letterenveld. Ook hiertoe behoren beleidsvoorbereidend en -evaluerend werk over letteren in de brede zin.

Het bestuur bevestigt de redelijkheid van de verhouding van de totale werkingskosten ten opzichte van het totale budget (= 23,2 %), rekening houdend met de specificiteit van de binnenland-/buitenlandtaken, de noodzaak van de inzet voor strategische- en ontwikkelingstaken en na benchmarking met andere organisaties.

2.4.2.2. *Subsidieregelingen*

Totaal = 3.221.000

BINNENLAND

In 2009 is een nieuwe regeling ingevoerd voor de editiekosten en publicatie van literaire oeuvres.

Voor de specifieke regelingen voor auteurs en vertalers werd de tweejaarlijkse indexering doorgevoerd (+ 6,0 %).

De regeling e-literatuur werd voor het tweede jaar uitgevoerd.

De biografieregeling was in 2009 van toepassing voor cultureel belangrijke Vlamingen.

Het focuspunt 'Poëziecentrum' wordt bij beslissing van minister Anciaux vanaf 2009 niet langer door het VFL gesubsidieerd, maar nominatum op de begroting cultuur opgenomen.

BUITENLAND

Voor de publicatie in vertaling van strips en prentenboeken is er een geïntegreerde subsidie-regeling voor vertaal- en productiekosten ingevoerd. De investeringen in de voorbije jaren in internationale netwerking, aanwezigheid op vakbeurzen en documentatieontwikkeling hebben (zoals verwacht) geleid tot een sterke groei van de vertaalsubsidies en beurzen voor buitenlandse bezoeken van auteurs en illustratoren.

De veelzijdige presentatie van de Vlaamse strip in Angoulême in januari 2009 door de tentoonstelling, de VFL-rechtenstand, de stripdocumentaire, de uitgeversstands, de aanwezige twintig auteurs en de verkoopsruimte met vertaalde strips, beheersten het budget 2009. Het budget voor buitenland steeg met € 45.200.

In totaal werden nieuwe verbintenissen aangegaan voor € 2.652.000 (binnenland) en € 348.000 (buitenland).

Belangrijke toepassingen (afgeronde bedragen – tussen haakjes de cijfers van 2008):

• BINNENLAND	werkebeurzen auteurs	831.000	(733.000)
	stimuleringsbeurzen auteurs	46.500	(41.000)
	biografiebeurzen	89.000	(67.000)
	projectbeurzen vertalers	112.000	(142.000)
	stimuleringsubsidies vertalers	19.500	(25.000)
	literaire tijdschriften	340.000	(316.000)
	productiesubsidies	85.000	(38.000)
	literaire verenigingen	142.500	(104.000)
	literaire manifestaties	97.500	(89.000)
	literaire focuspunten	491.500	(790.500)
	strips	192.600	(171.000)
	e-literatuur	39.000	(28.000)
	deskundigheidsbevordering	21.000	(11.000)
	• BUITENLAND	vertaalsubsidies	159.000
productiesubsidies		49.500	(38.000)
auteursbezoeken		38.000	(29.000)
vakbeurzen		33.000	(30.000)
informatie, publicaties, eigen folders		35.000	(30.000)

De totaalcost van het project Angoulême bedroeg € 261.000, gespreid over 2007 (€ 11.000), 2008 (€ 152.000) en 2009 (€ 98.000). De directe inkomsten voor dit project bedroegen € 75.000.

2.4.2.3. Lopende projecten

125.000 intern vastgelegd; 270.000 in opdracht van derden

Doorlopende projecten waren de ondersteuning van de Vlaamse Auteursvereniging (€ 52.000), de tweede editie van *Defence of Poetry* (€ 6.500) en het Angoulême-project (€ 60.000).

De projecten voor derden (departement CJSM, Agentschap Kunsten, Minister van Cultuur, Antwerpen Boekenstad) – voor in totaal € 270.000 – werden gerealiseerd met de eigen medewerkers, met eigen infrastructuur en voor de werkingskosten uit eigen middelen. Enkel voor het boekhandelsproject (2008 = € 100.000; 2009 = € 120.000) is een bijdrage in de overhead voorzien. In 2009 is er op deze projecten € 110.000 effectief aan het VFL uitbetaald. Het saldo wordt afgerekend in 2010.

2.4.3. Relatie begroting-uitvoering (in € .000)

Het VFL-bestuur heeft naast de maandelijks financiële opvolging tweemaal een interne her-schikking van het budget doorgevoerd binnen de bestaande middelen, rekening houdend met de bijkomende ontvangsten.

Code	Omschrijving	BC 2009	Uitvoering 2009	Afwijkingen
ONTVANGSTEN				
08.22	Over te dragen tekort	50	50	=
38.10	Inkomensoverdracht bedrijven	35	30	-/- 5
39.2	Inkomensoverdracht buitenland	94	108	+ 14
46.0	Overheid niet verdeeld	155	101	-/- 54
46.1	Vlaamse gemeenschap HE 4112D	3.951	3.951	=
48.40	Inkomensoverdrachten lokale overheden	0	9	+ 9
Totaal ontvangsten		4.285	4.316	+ 31
UITGAVEN				
03.21	Overgedragen tekort	50	50	=
11	Lonen en sociale lasten	726	713	-/- 13
12	Aankopen niet-duurzame goederen en diensten	308	317	+ 9
34.41	Geldelijke uitkeringen	3.191	3.221	+ 30
7	Investeringen	10	17	+ 7
Totaal uitgaven		4.285	4.318	+ /+ 31

Toelichting

• ONTVANGSTEN

- 38.1 Diverse ontvangsten.
- 39.2 Ontvangsten in het kader van de cofinancieringsregeling met het Nederlandse Fonds voor de Letteren + 14.
- 46.0 Ontvangsten uit opdracht van de Vlaamse Gemeenschap 'Vlaamse Wand'.
- 48.40 Projectsubsidie Antwerpen Boekenstad voor Vertalershuis.

• UITGAVEN

- 11 Indexering 4,5 % (uitvoering CAO 218)
  - Aanwerving projectmedewerker
  - Vervangende tijdelijke aanwerving bevallingsverlof (interimcontract)
  - /- 9 tov BC 2009
- 7 investeringen ICT - extra beveiliging server
- 12 + 9 tov BC 2009
- 34.41 + 30 tov BC 2009
  - betalingen op nog te ontvangen middelen voor opdrachten 2009
  - betalingen op subsidietoezeggingen 2008 en vroeger liggen 100 hoger dan betalingen in 2008 op subsidietoezeggingen 2007 en vroeger
  - overschrijding in Project Angoulême omwille van schrapping projectsubsidie van 64

• EINDRESULTAAT

Vertrekkend vanuit het aangepaste overgedragen saldo van 50 per 31.12.2008 op aangeven van het Rekenhof, is het ESR-vorderingensaldo per einde 2009 negatief 117.

3. Subsidies en projecten

3.1. Binnenland

3.1.1. Binnenland subsidies

3.1.1.1. Auteurs

Werkbeurzen literaire auteurs

Een werkbeurs is een subsidie aan een auteur van literair werk met als doel hem/haar economische ruimte te bieden voor het schrijven van kwalitatief hoogstaand literair werk. Een werkbeurs is geen prijs voor literaire verdiensten, noch een achterafsubsidie voor een gepubliceerd boek, geen financiële tegemoetkoming in materiële werkomstandigheden. Een werkbeurs wil de auteur financiële ruimte bieden om aan zijn/haar schrijfproject te werken: het is 'geld voor tijd'. Het subsidiebedrag wordt uitgedrukt in twee tot acht eenheden en kan gelden voor één of meerdere jaren. In 2009 stond een eenheid gelijk aan € 2.400. Voor deze regeling geldt een individuele inkomensgrens van € 38.200; boven dit bedrag kan geen subsidie worden uitgekeerd. Voor Belgische rijksingezetenen is een werkbeurs vrij van inkomstenbelasting. De formele voorwaarden, de algemene beoordelingscriteria en de specifieke criteria voor proza, kinder- en jeugdliteratuur, poëzie, essayistiek, prentenboeken/illustraties en toneelteksten zijn te vinden op de website van het VFL. Het kerncriterium is steeds literaire kwaliteit. Een auteur die meerdere genres beoefent, dient één aanvraag in. Het volledige dossier met de ingediende publicaties en de deelwerkplannen wordt naargelang het genre door de desbetreffende adviescommissie gelezen en beoordeeld. De voorzitters van deze Adviescommissies formuleren een geïntegreerd advies voor het Beslissingscollege.

Dit jaar dienden 128 auteurs een ontvankelijke aanvraag in: 23 auteurs met een werkplan proza, 16 auteurs met een werkplan poëzie en/of essay, 8 auteurs met een werkplan theater, 54 auteurs met een werkplan kinder- en jeugdliteratuur. 27 auteurs dienden een meervoudige aanvraag in (met een werkplan voor twee of meer genres).

In totaal werden 420 eenheden toegekend aan 105 auteurs: 85 eenheden voor 21 proza-auteurs; 65 eenheden voor 15 auteurs met een werkplan poëzie en/of essay; 19 eenheden voor 5 theaterauteurs; 140 eenheden voor 39 kinder- en jeugdauteurs en 111 eenheden voor 25 auteurs met een meervoudige aanvraag.

22 auteurs vroegen in 2009 voor het eerst een werkbeurs aan. Aan 14 onder hen werd ook een werkbeurs toegekend. 14 van de 128 aanvragers waren Nederlanders. 12 onder hen ontvingen een beurs.

11 toekenningen gebeurden in het kader van een continueringsregeling voor meerdere jaren. In de overzichtstabel zijn ze gemarkeerd met een ♦.

28 auteurs ontvingen ook een projectbeurs van het NFvDL voor hetzelfde werkplan. Zij zijn gemarkeerd met een *. Literaire auteurs kunnen immers ook een aanvraag voor een projectbeurs indienen bij het NFvDL. Het Nederlandse en het Vlaamse Fonds beslissen elk autonoom

over de aanvragen. Indien beide Fondsen een beurs toekennen voor hetzelfde project, wordt deze gefinancierd; het gemeenschappelijk toegekende bedrag wordt gedeeld, de extra toezegging wordt betaald door het betreffende Fonds. De vrijval voor het VFL door cofinanciering bedroeg in 2009 € 177.792.

Netto - na aftopping en cofinanciering - werd € 831.176 aan werkbeurzen uitbetaald.

Tabel werkbeurzen literaire auteurs

Auteur	Nat.	Genre(s)	Aantal eenheden
Frank Adam	B	proza, theater	4
Jef Aerts	B	proza	2
Kristien Aertssen	B	kinder- en jeugdliteratuur	5
Els Beerten	B	kinder- en jeugdliteratuur	6*
Paul Bogaert	B	poëzie	6
Stefan Boonen	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
An Candaele	B	kinder- en jeugdliteratuur	3
Paul Claes	B	proza, essay	8
Sabien Clement	B	kinder- en jeugdliteratuur	6
Carll Cneut	B	kinder- en jeugdliteratuur	8♦
Erika Cotteleer	B	kinder- en jeugdliteratuur	3
Eva Cox	B	poëzie	3
Geertrui Daem	B	proza	4*
Johan de Boose	B	proza, poëzie	2*
Saskia de Coster	B	proza	5
Peter De Graef	B	theater	6
Jess De Gruyter	B	poëzie	3
Jan De Kinder	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
Jan De Leeuw	B	kinder- en jeugdliteratuur	5
Piet de Moor	B	proza, essay	3
Paul de Moor	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
Gerda De Preter	B	kinder- en jeugdliteratuur	3*
Marita de Sterck	B	kinder- en jeugdliteratuur	6*
Chris De Stoop	B	essay	3*
Evelien De Vlieger	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
Sandra de Weijze	NL	kinder- en jeugdliteratuur	2
Stijn Devillé	B	theater	3
Kristien Dieltiens	B	kinder- en jeugdliteratuur	2*
Tom Dupont	B	theater	2
Noëlla Elpers	B	kinder- en jeugdliteratuur	3
Merel Eyckerman	B	kinder- en jeugdliteratuur	3

Pieter Gaudesaboos	B	kinder- en jeugdliteratuur	6
Peter Ghysaert	B	poëzie	4
Ingrid Godon	B	kinder- en jeugdliteratuur	7
Siska Goeminne	B	kinder- en jeugdliteratuur	3
Hans Groenewegen	NL	poëzie, essay	6*♦
Luuk Gruwez	B	poëzie	6*♦
Rozalie Hirs	NL	poëzie	5
Peter Holvoet-Hanssen	B	proza	4
Pol Hoste	B	proza, theater, essay	4
Lucas Hüsgen	NL	proza, poëzie, essay	7*
Jo Jochems	B	theater	2
Ann Kestens	B	kinder- en jeugdliteratuur	3
Hester Knibbe	NL	poëzie	4*
Bart Koubaa	B	proza	5*♦
Marc Kregting	B	proza, essay	4
Rachida Lamrabet	B	proza, theater	3
Riske Lemmens	B	kinder- en jeugdliteratuur	3
Benjamin Leroy	B	kinder- en jeugdliteratuur	3
Paul Mennes	B	proza	5
Bart Meuleman	B	poëzie, theater, essay	7
Rudi Meulemans	B	theater	4
Bart Moeyaert	B	proza, theater, kinder- en jeugdliteratuur	8
Els Moors	B	poëzie	3
Tine Mortier	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
Arjen Mulder	NL	poëzie, essay	3
Leonard Nolens	B	proza, poëzie	8*♦
David Nolens	B	proza	4*♦
Joris Note	B	proza, essay	6*
Jeroen Olyslaegers	B	proza	3
Hanneke Pauwe	NL	theater	4*
Elvis Peeters	B	proza, kinder- en jeugdliteratuur	3*
Yves Petry	B	proza	5*♦
Leo Pleysier	B	proza	6*
Bart Plouvier	B	proza	2*
Marjolein Pottie	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
Anne Provoost	B	proza	3
Marc Reugebrink	B	proza	5*
Pjeroo Roobjee	B	proza	2*
Aline Sax	B	kinder- en jeugdliteratuur	3*

Tom Schamp	B	kinder- en jeugdliteratuur	7
Tom Schoonooghe	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
Jan Sobrie	B	theater, kinder- en jeugdliteratuur	3
André Sollie	B	kinder- en jeugdliteratuur	5
Hedwig Speliers	B	poëzie	2
Mathilde Stein	NL	kinder- en jeugdliteratuur	2
Peter Terrin	B	proza	6
Jeroen Theunissen	B	proza, poëzie	4
Peter Theunynck	B	poëzie	4
Marc Tritsmans	B	poëzie	3
Dirk van Bastelaere	B	poëzie, essay	8
Henri van Daele	B	kinder- en jeugdliteratuur	3*
Leen van den Berg	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
Walter van den Broeck	B	proza	5
Sebastiaan Van Doninck	B	kinder- en jeugdliteratuur	4
Serge van Duijnhoven	B	proza	2
Geert van Istendael	B	proza, poëzie	4
Peter van Kraaij	B	proza	3
Bob Van Laerhoven	B	proza	2
Bart Van Lierde	B	proza	2
Monika van Paemel	B	proza	4*
Do Van Ranst	B	kinder- en jeugdliteratuur	3
David Van Reybrouck	B	essay	6*
Mark van Tongele	B	poëzie	3
Willem van Zadelhoff	NL	proza	5
Sylvia Vanden Heede	B	kinder- en jeugdliteratuur	3
Hilde Vandermeeren	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
Margot Vanderstraeten	B	proza	3
Kathleen Vereecken	B	kinder- en jeugdliteratuur	2*
Peter Verhelst	B	poëzie, kinder- en jeugdliteratuur	9♦
Kaatje Vermeire	B	kinder- en jeugdliteratuur	2
Klaas Verplancke	B	kinder- en jeugdliteratuur	8♦
Paul Verrept	B	theater, kinder- en jeugdliteratuur	6♦
Erik Vlaminck	B	proza	5*♦
Bart Vonck	B	poëzie	3

*Cofinanciering

♦Continuering

Stimuleringsbeurzen literaire auteurs

Een stimuleringsbeurs is bedoeld om een gedebuteerde schrijver extra te motiveren nieuwe schrijfprojecten aan te pakken. In die zin gaat het om een aanmoediging, om een expliciet signaal naar aankomend talent, eerder dan om een vorm van literaire bekroning. Het toegekende bedrag van minimaal € 3.500 en maximaal € 10.000 is immers bedoeld om de realisatie van een tweede boek mee mogelijk te maken. Dat opzet heeft voor gevolg dat deze vorm van subsidiëring pas op langere termijn haar nut ten volle bewijst, in de verdere literaire carrière van de opgemerkte auteurs. Auteurs die in het verleden zijn ondersteund met een stimuleringsbeurs van het VFL zijn onder anderen Annelies Verbeke, Saskia de Coster, Margot Vanderstraeten, Jeroen Theunissen, Pieter Gaudesaboos, Eva Cox en Simone Lenaerts.

Het belangrijkste beoordelingscriterium voor de Adviescommissies is de literaire kwaliteit van het debuut. Het ingediende werkplan kan voor de commissies een indicatie zijn of de literaire belofte die uit het debuut spreekt, verder kan worden waargemaakt in het tweede literaire werk.

In 2009 werd de regeling voor de achtste keer uitgevoerd. Tot 2008 gebeurde dit gemeenschappelijk door het Vlaams en het Nederlands Fonds voor de Letteren. Vanaf 2009 hebben beide Fondsen de praktische organisatie van de regeling opgesplitst, weliswaar met onderlinge afstemming over subsidiecriteria en uitwisseling van aanvragerslijsten.

22 Vlaamse literaire debutanten dienden in 2009 een aanvraag in, een uitzonderlijk hoog aantal. In 2008 werden er immers maar 18 debuten voorgelegd, de jaren daarvoor gemiddeld slechts tien. Het beperkte subsidiebudget noopte het VFL dit jaar dan ook tot moeilijke keuzes. Uiteindelijk werd in totaal 46.500 euro toegekend aan tien auteurs.

Tabel stimuleringsbeurzen literaire auteurs

Proza

Auteur	Titel en uitgeverij debuut	Subsidie
Jan Boesman	<i>De vliegende neger & de kleine koningin</i> (LJ Veen)	€ 7.000
Sam De Graeve	<i>Reizen met dochters</i> (Vrijdag)	€ 3.500
Jolien Janzing	<i>Grammatica van een obsessie</i> (De Arbeiderspers)	€ 7.000
Jo Van Damme	<i>De Conference en andere verhalen</i> (Vrijdag)	€ 3.500
Joost Vandecasteele	<i>Hoe de wereld perfect functioneert zonder mij</i> (De Arbeiderspers)	€ 7.000
Totaal		€ 28.000

Poëzie

Auteur	Titel en uitgeverij debuut	Subsidie
Inge Braeckman	<i>Beeltenissen</i> (Poëziecentrum)	€ 3.500
Maarten Inghels	<i>Tumult</i> (Van Gennep)	€ 4.000
Lies Van Gasse	<i>Hetzelfde gedicht steeds weer</i> (Wereldbibliotheek)	€ 4.000
Totaal		€ 11.500

Kinder-en jeugdliteratuur

Auteur	Titel en uitgeverij debuut	Subsidie
Soetkine Aps (illustrator)	<i>Telfeest!</i> (De eenhoorn)	€ 3.500
Suzy Castermans (illustrator)	<i>Groot genoeg voor een knuffel</i> (De Eenhoorn)	€ 3.500
Totaal		€ 7.000

Algemeen totaal: € 46.500

Projectbeurzen culturele biografieën

Tot 2006 organiseerde het VFL jaarlijks samen met het NFvDL een regeling voor literaire biografieën: biografieën over Vlaamse auteurs of letterkundigen die toonaangevend zijn (geweest) voor de letterkunde in Vlaanderen en/of Nederland. Sinds 2007 organiseert het VFL in oneven jaren (2007, 2009, 2011...) een tweejaarlijkse regeling voor culturele biografieën en in even jaren een tweejaarlijkse regeling voor literaire biografieën.

De regeling voor culturele biografieën mikt op biografieën van personen die van betekenis zijn geweest voor de cultuur of de geschiedenis van Vlaanderen: figuren uit uiteenlopende maatschappelijke domeinen, zoals kunst en cultuur, media, politiek en economie. Met de subsidie kunnen biografen zich voor een bepaalde tijd vrijmaken om zich aan hun biografieproject te wijden. Ze kan ook dienen om research- en reiskosten te dekken.

In 2009 werd deze tweejaarlijkse regeling dus voor de tweede keer georganiseerd. Tien biografen dienden een subsidieaanvraag in, voor in totaal 350.000 euro. Gezien het beperkte subsidiebudget moest het VFL dan ook moeilijke keuzes maken. Uiteindelijk werden vier projecten ondersteund met een subsidie.

Tabel projectbeurzen culturele biografieën

Biograaf	Gebiografeerde	Uitgeverij	Subsidie
Eric Min	Rik Wouters	Meulenhoff/Manteau	€ 14.230
Dree Peremans	Wannes van de Velde	Epo	€ 8.760
Ludo Stynen	Jan Frans Willems	Meulenhoff/Manteau	€ 20.000
Manu Van der Aa	Paul-Gustave van Hecke	Lannoo	€ 36.000
Totaal			€ 78.990

Reisbeurzen literaire auteurs

De vergoeding van (een deel van de) reis- en verblijfskost voor een verblijf in het buitenland kan worden aangevraagd voor research, deelname aan literaire activiteiten, studie ter plaatse, verdieping van het literaire werk of reflectie daarop met het oog op de publicatie van nieuw werk of een vertaling die in boekvorm verschijnt of met het oog op de opvoering van een

nieuw theaterstuk. De relevantie van de reis voor het project wordt beoordeeld door de bevoegde Adviescommissie.

Tabel Reisbeurzen literaire auteurs

Auteur	Bestemming	Werktitel	Genre	Subsidie
Johan de Boose	Rusland	<i>Bloedgetuigen</i>	Proza	€ 650
Pieter De Buysser	Duitsland	<i>Condor Unlimited</i>	Theater	€ 200
Saskia de Coster	Verenigde Staten	nog niet bekend	Proza	€ 320
Marita De Sterck	Australië	<i>Bloei</i>	Kinder- en jeugdliteratuur	€ 2.450*
Koen Peeters	Rwanda	nog niet bekend	Proza	€ 1.050
Johanna Spacy	Canada	<i>De eenzaamheid van het westen</i>	Proza	€ 800
Erik Vlamincx	Canada	nog niet bekend	Proza	€ 800
Totaal				€ 6.270

*Cofinanciering met het NFvDL

Negen ontvankelijke aanvragen werden ingediend.

Zeven reisbeurzen werden toegekend.

3.1.1.2. Strips

Al snel na zijn oprichting is het VFL begonnen met het uitbouwen van een stripbeleid. In 2001 ontwikkelde het Fonds een productiesubsidieregeling voor de uitgave van stripalbums en -tijdschriften. Sinds 2003 kunnen ook stripauteurs werk- en reisbeurzen aanvragen. In 2006 is het VFL begonnen met de uitbouw van een actief buitenlandbeleid voor strips. Jaar na jaar heeft het VFL zijn stripbeleid verder uitgebouwd en verfijnd, met steeds zichtbaarder resultaat. Er is een groeiende productie van uiteenlopende, kwaliteitsvolle en eigenzinnige stripalbums, die ook steeds meer hun weg vinden naar buitenlandse vertalingen. De media, het leespubliek en de boekhandels pikken dit meer en meer op.

Een aandachtspunt blijft wel dat vooralsnog slechts een beperkte groep van uitgevers het risico durft te nemen om minder voor de hand liggend maar kwaliteitsvol stripwerk uit te brengen. Door de subsidieregeling voor productiesubsidies, de toenemende aandacht van pers en publiek en ook door de intensieve aanwezigheid van het VFL in het stripveld als betrouwbare partner, merkt het VFL dat stilaan ook grotere of meer literair geprofileerde uitgevers durven te investeren in striptalent en kwaliteit.

Op de website van het VFL staat uitgebreide toelichting bij de doelstellingen, beoordelingscriteria en toekenningsmodaliteiten van de verschillende subsidieregelingen.

Werkbeurzen stripauteurs

Beginnende stripauteurs die tien stripplatten hebben gepubliceerd in diverse media, kunnen een startbeurs aanvragen. Een startbeurs kan worden gekoppeld aan een mentoraat door een ervaren stripauteur. Stripauteurs die al een of meer stripalbums hebben gepubliceerd, kunnen een scheppingsbeurs aanvragen. Het subsidiebedrag wordt uitgedrukt in één tot acht eenheden. In 2009 stond een eenheid gelijk aan € 2.400. Voor deze regeling geldt een individuele inkomensgrens van € 38.200; boven dit bedrag kan geen subsidie worden uitgekeerd. Voor Belgische rijksingezetenen is een werkbeurs vrij van inkomstenbelasting.

Startbeurzen

Naam	Aantal eenheden
Werner Claessens (Gilliom)	2
Peter Moerenhout	2
Totaal	4

Scheppingsbeurzen

Naam	Aantal eenheden
Mario Boon	2
Reinhart Croon	4
Pieter De Poortere	5
Stedho	3
Brecht Evens	5

Jeroen Janssen	3
Marc Legendre	4
Philip Paquet	4
Olivier Schrauwen	4
Kristof Spaey	3
Simon Spruyt	5
Conz	4
Gerolf van de Perre	5
Judith Vanistendael	4
Maarten Vande Wiele	5
Totaal	60

Algemeen totaal: 64

23 auteurs dienden een ontvankelijke aanvraag in.

64 eenheden werden toegekend aan 17 stripauteurs: er werden 2 startbeurzen en 15 schepingsbeurzen toegekend. Totaal: € 153.600.

Reisbeurzen stripauteurs

Judith Vanistendael diende een aanvraag in voor een studiereis naar Santiago de Compostela (Spanje), in het kader van een gepland stripalbum (werktitel *David en Paula*) waarvoor reeds publicatiecontracten zijn afgesloten voor zowel het Nederlandse (Oog & Blik/De Bezige Bij) en het Franse (Le Lombard) taalgebied. Het VFL honoreerde de aanvraag met een reisbeurs van 565 euro.

Productiesubsidies voor uitgevers van strips

Uitgeverij	Auteur	Titel	Subsidie
Oogachtend	Brecht Evens	<i>Ergens waar je niet wil zijn</i>	€ 8.000
Podium / Vrijdag	Verschillende auteurs	<i>Eisner 2</i>	Geen subsidie
Bries	Philip Paquet en Adriaan Van Aken	<i>Weer over naar jou</i>	€ 2.200
Bries	Ephameron en Pieter van Oudheusden	<i>Weg</i>	€ 2.000
Stichting Rotown Magic	Tonio van Vugt, Marcel Ruijters	<i>Zone 5300</i> <i>Vlaanderen-special</i>	€ 1.500
Oogachtend	Kristof Spaey en Marc Legendre	<i>Misschien/Nooit</i>	€ 1.600
Oogachtend	Maarten Vande Wiele	<i>I hate Paris</i>	€ 4.000
Bonte	Tom Bouden	<i>Positief</i>	Geen subsidie
Totaal			€ 19.300

Acht aanvragen werden ingediend.

Zes subsidieaanvragen werden goedgekeurd, zes subsidiebedragen bepaald.

Productiesubsidies – dossiers 2007 met voortgang in 2009

Uitgeverij	Auteur	Titel	Subsidie
Bries	Serge Baeken	<i>Sugar – Het leven van een kat</i>	Inhoudelijk goedgekeurd; bepaling subsidiebedrag uitgesteld

Striptijdschriften

Binnen deze regeling werd één aanvraag ingediend. Striptijdschrift *Plots* kreeg in zijn derde werkingsjaar een subsidie van 10.000 euro.

Stripmanifestaties

Activiteit, locatie	Organisator	Subsidie
Sequential Art: The Universal Language, Antwerpen	vzw Galerie Mekanik	Geen subsidie
Stripfestival Ganshoren 2009, Brussel	GC De Zeyp	€ 3.500
Leuven stript, Leuven	Leuven stript	Geen subsidie
Totaal		€ 3.500

Drie aanvragen werd ingediend, er werd één subsidie toegekend.

3.1.1.3. *Vertalers in het Nederlands*

Projectbeurzen literaire vertalers

Een projectbeurs is een subsidie voor een literair vertaler die hem/haar betere kansen moet bieden om zijn/haar literaire werkzaamheden te realiseren. De literair vertaler kan een aanvraag indienen voor de vertaling van vreemdtalige literaire werken in het Nederlands met het oog op een publicatie in boekvorm of de opvoering door een professioneel toneelgezelschap. De subsidie wordt uitgedrukt in een geldbedrag.

Zoals voor de werkbeurzen literaire auteurs is deze subsidie vrijgesteld van inkomstenbelasting voor rijksingezetenen. Er zijn twee aanvraagrondes per jaar. Bij de beoordeling is de kwaliteit van het recente vertaalwerk het hoofdcriterium. Verder worden ook bij de evaluatie van de aanvraag betrokken: de literaire kwaliteit van het huidige project, de omvang en het genre, de haalbaarheid, moeilijkheidsgraad en kwaliteitsverwachting en de mate van realisatie van vroegere vertaalwerkplannen.

Tabel projectbeurzen literaire vertalers

Vertaler	Nat.	Auteur, titel en uitgever	Brontaal	Subsidie
Marijke Arijs	B	Amélie Nothomb <i>Le voyage d'hiver</i> (Manteau)	Frans	€ 1.300
Benno Barnard	B	Jacques Darras <i>Selectie uit "Van Eyck et les rivières", "Moi, j'aime la Belgique!" en "Tout à coup je ne suis plus seul"</i> (Uitgeverij P)	Frans	€ 4.400
Djamila Bakkour	B	Delphine de Vigan <i>Les heures souterraines</i> (Nieuw Amsterdam)	Frans	€ 2.115
Hans Boland	NL	Alexandr Poesjkin <i>Jevgeni Oeegin</i> (Papieren Tijger)	Russisch	€ 18.000*
Jan De Meyer	B	Liu E <i>Lao Can youji</i> (Augustus)	Chinees	€ 14.300*
Jos den Bekker	NL	Héctor Abad Faciolince <i>El olvido que seremos</i> (De Geus)	Spaans	€ 3.228*
Frans Denissen	B	Carlo Emilio Gadda <i>La cognizione del dolore</i> (Athenaeum - Polak & Van Gennep)	Italiaans	€ 7.150
Katelijne De Vuyst	B	Jules Barbey d'Aureville <i>Les Diaboliques</i> (IJzer)	Frans	€ 6.277,50*
Katelijne De Vuyst	B	Gwyneth Lewis <i>Chaotic Angels</i> (IJzer)	Engels	€ 4.875*
Hilde Keteleer	B	Juli Zeh <i>Corpus Delicti. Ein Prozess</i> (Ambo/Anthos)	Duits	€ 3.267*
Hilde Keteleer	B	Juli Zeh en Ilja Trojanow <i>Angriff auf die Freiheit</i> (De Geus)	Duits	€ 1.870
Kris Lauwerys	B	Gregor von Rezzori <i>Ein Hermelin in Tsjernopol</i> (Atlas)	Duits	€ 11.760
Jan Mysjkin	NL	Diverse auteurs <i>Engel in het raam op het Oosten. Levende Roemeense poëzie 1960-2000</i> (Poëziecentrum)	Roemeens	€ 8.625
Lucy Pijtersen	NL	Aleksander Melli <i>Barneregjeringen</i> (Lannoo)	Noors	€ 4.223*
Kim Snoeijing	NL	Aleksander Melli <i>Barneregjeringen</i> (Lannoo)	Noors	€ 1.943*
Luk Van Haute	B	Hiromi Kawakami <i>Sensei no kaban</i> (Atlas)	Japans	€ 5.670*
Bart Vonck	B	Juan L. Ortiz <i>El Gualeguay</i> (Uitgeverij P)	Spaans	€ 4.620

Overlopende dossiers

Vertaler	Nat.	Auteur, titel en uitgever	Brontaal	Subsidie
Patrick Lateur (2007)	B	Homerus <i>Ilias</i> (Athenaeum – Polak & Van Gennepe)	Oud-Grieks	€ 9.000 ¹
Harrie Lemmens (2008)	NL	Dulce Maria Cardoso <i>Os meus sentimentos</i> (Meulenhoff)	Portugees	€ 6.300 ^{2*}
Luk Van Haute (2007)	B	Diverse auteurs <i>Japanse verhalen</i> (Atlas)	Japans	€ 6.750 ^{3*}
Bart Vonck (2008)	B	Chantal Maillard <i>Hilos</i> (Uitgeverij P)	Spaans	€ 2.600 ⁴
Bart Vonck (2008)	B	Antonio Gamoneda <i>Descripción de la mentira</i> (Uitgeverij P)	Spaans	€ 2.650 ⁵
Jos Vos (2006)	B	Murasaki Shikibu <i>Gentj Mondgatari</i> (Athenaeum – Polak & Van Gennepe)	Japans	€ 10.800 ^{6*}

* Cofinanciering met Stichting Fonds voor de Letteren in Nederland. De cofinanciering leidde tot een vrijval van € 39.203 (inclusief overlopende dossiers).

Totaalbedrag na aftopping en cofinanciering: € 109.269, inclusief overlopende dossiers.

Stimuleringssubsidies literaire vertalers

Een beginnend Vlaams literair vertaler kan een stimuleringssubsidie aanvragen nadat hij zijn eerste literaire vertalingen heeft gepubliceerd. De gepubliceerde literaire vertalingen kunnen zowel in boekvorm als in cultureel-literaire tijdschriften en/of verzamelbundels verschenen zijn. Ook niet in boekvorm gepubliceerde vertalingen van theaterteksten, opgevoerd door een professioneel theatergezelschap, komen in aanmerking. Deze subsidie moet de vertaler de financiële slagkracht en extra motivatie geven om zich verder te bekwamen in het vak van het literair vertalen en zo zijn positie op de literaire uitgeverijmarkt te versterken.

Een stimuleringssubsidie bedraagt minimaal vijfhonderd euro en maximaal vijfduizend euro. De hoogte van de subsidie is gerelateerd aan de kwaliteit van de vertaling in relatie tot de gerealiseerde vertaalinspanning (waarbij de literaire kwaliteit van de brontekst, het genre, de moeilijkheidsgraad en de omvang van het project verdisconteerd zijn).

Daarnaast kan de Adviescommissie een vertaler voordragen voor een ontwikkelingsbeurs, een gemeenschappelijke regeling van het VFL en het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV). Een ontwikkelingsbeurs biedt beginnende Vlaamse literaire vertalers de mogelijkheid om hun deskundigheid te bevorderen en in het bijzonder hun kansen op toegang tot de Nederlandse uitgeverijmarkt te vergroten. De beurs bestaat uit een bedrag van maximaal duizend euro dat aangewend wordt om de beginnende vertaler zowel vertaaltechnisch als zakelijk te begeleiden.

1 16 eenheden over drie jaar (2007: 5 eenheden, 2008: 7 eenheden, 2009: 4 eenheden).

2 Subsidie werd uitbetaald in 2009 op verzoek van de aanvrager.

3 6 eenheden reeds uitbetaald in 2008.

4 Subsidie werd uitbetaald in 2009 op verzoek van de aanvrager.

5 Subsidie werd uitbetaald in 2009 op verzoek van de aanvrager.

6 27 eenheden over zes jaar (4,5 eenheden per jaar), 2006-2011.

Tabel stimuleringsubsidies literaire vertalers

Vertaler	Auteur, titel en uitgever	Taal	Subsidie
Lieven Ameel	Riikka Pulkkinen <i>De Grens</i> (Arbeiderspers)	Fins	€ 2.000*
Inge Arteel	Elfriede Jelinek <i>De contracten van de koopman</i> (NTGent)	Duits	€ 3.360
Djamila Bekkour	Delphine de Vigan <i>No en ik</i> (Mouria)	Frans	€ 2.000*
Joris Iven	Charles Simic <i>Hotel Slapeloosheid</i> (Uitgeverij P)	Engels	€ 1.500
Piet Joostens	Vertalingen van onder meer Philippe Beck, Lisa Robertson en Aldo Palazzeschi (diverse literaire en culturele tijdschriften)	Frans / Engels / Italiaans	€ 3.366
Kris Lauwerys	Henry Bauchau <i>Maalstroom</i> (Meulenhoff/Manteau)	Frans	€ 3.500
Greet Pauwelijn	Marek Krajewski <i>De kalendermoordenaar</i> (Van Genep)	Pools	€ 1.977*
Katrien Vandenberghe	Paul Valéry <i>selectie dagboeknotities</i> (Deus ex Machina) + diverse gedichten in de bloemlezing <i>Het lijf in slijk gepland - gedichten uit de Eerste Wereldoorlog</i> (Ambo/Manteau)	Frans	€ 1.665*

* Deze vertalers werden tevens voorgedragen voor een ontwikkelingsbeurs.

Negen ontvankelijke aanvragen van negen vertalers werden ingediend.

Acht stimuleringsubsidies werden toegekend voor een totaalbedrag van € 19.368.

Reisbeurzen literaire vertalers

De vergoeding van (een deel van) de reis- en verblijfskost voor een verblijf in het buitenland kan worden aangevraagd voor research, deelname aan literaire activiteiten, studie ter plaatse, contact met de auteur van de brontekst, verdieping van het literaire werk of reflectie erop. De relevantie van de reis voor het project wordt beoordeeld door de Adviescommissie Vertalingen in het Nederlands.

Tabel reisbeurzen literaire vertalers

Vertaler	Bestemming	Vertaling	Genre	Subsidie
Luk Van Haute	Japan	Diverse auteurs. <i>Moderne Japanse verhalen</i>	Proza	€ 1.230
Katelijne De Vuyst	Verenigd Koninkrijk	Gwyneth Lewis. <i>Chaotic Angels</i>	Poëzie	€ 343
Miriam Van hee	Finland	Tua Forström. <i>Bloemlezing uit de poëzie</i>	Poëzie	€ 300
Jo Govaerts	Litouwen	Eugenius Alisanka. <i>Bloemlezing uit de poëzie</i>	Poëzie	€ 405
Bart Vonck	Spanje	Deelname <i>Encuentro de Traductores y Escritos</i>	Poëzie	€ 450
Ige Vanwalle	China	Diverse auteurs. <i>Bloemlezing</i>	Poëzie	€ 350
Totaal				€ 3.078

Acht ontvankelijke aanvragen werden ingediend.

Zes reisbeurzen werden toegekend.

3.1.1.4. Literaire tijdschriften

2009 was het laatste jaar van de meerjarige subsidieperiode (2005-2009) voor literaire tijdschriften. De doelstelling van het tijdschriftenbeleid is dubbel: een gedifferentieerd literair tijdschriftenlandschap mogelijk maken door een minimale economische basis te bieden aan tijdschriften die aan deze diversiteit een kwalitatieve bijdrage leveren – en aansluitend de inhoudelijke kwaliteit aanmoedigen binnen de gekozen positionering, door het toekennen van een aanvullende subsidie, gebaseerd op kwaliteitsoordelen en dit binnen de voorwaarden van een evenwichtig economisch beheer.

Beginnende literaire tijdschriften komen in aanmerking voor een startsubsidie. De beoordeling gebeurt vooral op basis van het criterium ‘verrijking van het literaire-tijdschriftenlandschap’. De startsubsidie bedraagt maximaal € 2.500 per nummer. In 2009 ontving het nieuwe tijdschrift *Kluger Hans* een startsubsidie van het VFL.

In 2009 ontwikkelde de Adviescommissie tijdschriften een nieuw tijdschriftenreglement voor de meerjarige periode 2010-2013. Het reglement is gebaseerd op vier uitgangspunten in het tijdschriftenbeleid: kwaliteit, diversiteit, stabiliteit en vernieuwing. Jaarlijks neemt de Adviescommissie tijdschriften de voorbije jaargang onder de loep van de literaire tijdschriften die door het VFL gesubsidieerd werden. In het *Tijdschriftenrapport* worden de kwaliteitscriteria getoetst aan de voorbije jaargang. De bevindingen over de jaargang 2009 worden aan de redacties bezorgd en zijn ook integraal raadpleegbaar op de VFL-website.

Tabel literaire tijdschriften

Tijdschrift	Subsidie
De Brakke Hond	€ 24.500
De Leeswelp	€ 13.500
Deus ex Machina	€ 21.000
DW B	€ 67.000
Het Trage Vuur	€ 23.000
Kluger Hans	4 x € 2.500 (startsubsidie)
Met Andere Zinnen	€ 11.000
nY	€ 53.000
Revolver	€ 35.500
Spiegel der Letteren	€ 17.000
Zacht Lawijd	€ 22.000
Totaal	€ 297.500

Voor de werking van vzw Culturele en Literaire Tijdschriften: zie 3.1.2.2.

3.1.1.5. e-Literatuur

Ook in 2009 voorzag het VFL projectbudgetten voor inhoudelijk en vormelijk vernieuwende literaire projecten met digitale media. Niet zozeer het medium en de technologie op zich staan daarbij centraal, wel de vernieuwende wijze waarop ICT wordt aangewend. Digitaal publiceren leidt immers tot een wezenlijk andere manier van denken en organiseren: niet meer de klassieke keten van de papieren media (nl. creatie, productie, distributie, consumptie), met duidelijk afgebakende rollen, vormt het uitgangspunt, wèl een flexibel model waarin deze verschillende functies geïntegreerd worden.

Het VFL ontving dertien aanvragen voor e-literatuur. Aan zes projecten werd een subsidie toegekend. De projecten werden beoordeeld op literaire kwaliteit en de digitale en inhoudelijke meerwaarde. Bij de beoordeling werd ook aandacht besteed aan de promotie en bekendmaking van het ingediende project om zo een ruimer publiek te bereiken.

Wat de functies van projecten betreft werden er drie types onderscheiden: projecten die inzetten op digitale literaire creatie, projecten die de rol van 'curator' vervullen (het selecteren van digitale inhoud) of projecten die de rol van 'gids' vervullen (het structureren en duiden van digitale inhoud). Het viel de Adviescommissie e-Literatuur op dat de meeste projectaanvragen inzetten op de rol van 'curator' of 'gids'. Het project *Injections. Poëziefilm* van Paul Bogaert vormt hierop een mooie uitzondering: Bogaert koos voor het creatieve aspect van literatuur in relatie tot nieuwe media, en leverde vernieuwend werk af. Het VFL hoopt in de toekomst meer van dit soort aanvragen te mogen ontvangen en zal het reglement voor 2010 in die zin verder verfijnen.

In 2009 kende het VFL ook een subsidie toe aan De Reactor. De aanvraag werd reeds in 2008 ingediend, maar werd uitgesteld om de subsidiebeslissingen van het VFL, het NLPVF en de Taalunie op elkaar te kunnen afstemmen. Het NLPVF en het VFL voorzagen ieder een subsidie van 7.500 euro voor het startjaar; de Taalunie voorzag een subsidie van 13.500 euro.

Tabel e-Literatuur

Aanvrager	Project	Subsidie
De Geletterde Mens	<i>De Geletterde Mens & The Razor</i>	Geen subsidie
Red & Ivory	<i>Gromics.com</i>	Geen subsidie
Poëzierapport	<i>Poëzierapport</i>	€ 5.000
Yang	<i>nY website</i>	€ 6.000
vzw Pulp Deluxe	<i>Pulp Deluxe</i>	€ 5.000
NOK	<i>Little Stories</i>	Geen subsidie
NOK	<i>Boekencast.be</i>	Geen subsidie
De papieren man	<i>De papieren man, 'literaire berichtgeving à la carte'</i>	€ 8.000
Media&Design Academie / Communicatie&Multimedia Design	<i>StadsLink</i>	Geen subsidie
Paul Bogaert	<i>INJECTIONS (werktitel). Poëziefilm</i>	€ 2.400
Karin Kustermans	<i>Vertel eens</i>	Geen subsidie

Schrijverspodium	<i>Een kwestie van bloed, toneelteksten printed on demand</i>	€ 5.000
Kluger Hans	<i>www.klugerhans.net</i>	Geen subsidie
Totaal		€ 31.400

Tabel e-Literatuur dossiers 2008 met voortgang in 2009

Aanvrager	Project	Subsidie
Kraftwerk vzw	<i>De Reactor</i>	€ 7.500

3.1.1.6. Productiesubsidies voor uitgevers

De productiesubsidie richt zich tot professionele (Vlaamse of Nederlandse) uitgevers van het literaire werk van Vlaamse auteurs en is bedoeld om weinig commerciële, maar waardevolle en bijzondere publicaties van literair werk mee mogelijk te maken. In eerste instantie wordt hierbij gedacht aan kwaliteitsuitgaven met een beperkt verkoopspotentieel, waarvoor een marktcorrigerende financiële bijdrage wenselijk is. Naast het mee mogelijk maken van deze producties, laat een productiesubsidie toe de verkoopprijs te drukken, om zo tot een grotere verspreiding van de uitgave te komen.

In 2009 werden zes dossiers voor inhoudelijke beoordeling voorgelegd aan de Adviescommissie poëzie & essay, veertien dossiers aan de Adviescommissie kinder- en jeugdliteratuur (waarvan zes uitgestelde dossiers die reeds in 2008 werden ingediend), negen dossiers aan de Adviescommissie proza en drie dossiers aan de Adviescommissie theater.

Het zakelijke luik werd beoordeeld door het VFL-secretariaat. De productiesubsidie gaat uit van het verwachte verlies en kan maximaal 50% van de directe productiekosten bedragen op basis van voorgelegde facturen.

Er werden 26 ontvankelijke aanvragen ingediend. Eén dossier is inhoudelijk goedgekeurd, maar de bepaling van het subsidiebedrag is uitgesteld in afwachting van een calculatie door de uitgeverij. Over de aanvragen 2009 werden zeventien dossiers goedgekeurd; zeven overlopen- de aanvragen uit 2008 werden in 2009 afgerond. In totaal werd aan productiesubsidies voor literair werk (exclusief strips) € 75.400 toegekend.

Tabel productiesubsidies voor uitgevers

Biografie

Uitgeverij	Auteur/Samensteller	Titel manuscript	Subsidie
Meulenhoff/ Manteau	Hedwig Speliers	<i>Dichter naast God. Biografie van de romantische dichter Maurice de Guèrin</i>	€ 3.000
Totaal			€ 3.000

Essay

Uitgeverij	Auteur/Samensteller	Titel manuscript	Subsidie
Linkeroever Uitgevers	Joris van Parys	<i>De wereld van Cyriel Buysse</i>	€ 3.200
Totaal			€ 3.200

Kinder- en jeugdliteratuur

Uitgeverij	Auteur/Samensteller	Titel manuscript	Subsidie
Lannoo	Conz	<i>Wat zie je in de zee?</i>	Geen subsidie
Lannoo	Riet Wille en Noëlle Smit	<i>Klop klop klaar... ben je daar?</i>	Onontvankelijk
Lannoo	Pieter Gaudesaboos en Lorraine Francis	<i>Tommie en de torenhoge boterham</i>	€ 1.500
Lannoo	Sylvia Vanden Heede en Marije Tolman	<i>Wolf en Hond</i>	Onontvankelijk
Lannoo	Paul de Moor en Benjamin Leroy	<i>Sebas de zeerover ziet de wereld half</i>	Geen subsidie
Lannoo	Dimitri Leue en Tom Schoonoghe	<i>Feestpark</i>	Geen subsidie
Lannoo	Pieter Gaudesaboos en Lorraine Francis	<i>Mannetje Koek schrijft een boek</i>	€ 3.000
Davidfonds	Wally De Doncker en Jurgen Walschot	<i>Van A tot Zet</i>	Geen subsidie
Querido	Michaël De Cock en Kristien Aertssen	<i>Hoe oma alsmar kleiner werd</i>	€ 1.400
Davidfonds	Michaël De Cock en Gerda Dendooven	<i>Vliegen tot de hemel</i>	€ 1.600
Querido	Kaat Vrancken en Noëlle Smit	<i>Beu!</i>	Onontvankelijk
Totaal			€ 7.500

Poëzie

Uitgeverij	Auteur/Samensteller	Titel manuscript	Subsidie
Kleinood & Grootzeer	Hannie Rouweler	<i>Langs beide oevers van de Maas</i>	Onontvankelijk
Arte Libro	Miriam van Hee, Johan Parmentier	<i>Wij woonden hier</i>	Onontvankelijk
Poëziecentrum	Michel Bartosik	<i>Termen van onbevattelijkheid. Verzamelde gedichten en berichten uit het sorteercentrum</i>	Uitgesteld
P	Silvie Marie en Bouke Vlierhuys	<i>Nog een lente. 30 nieuwe dichters gekozen door Meander</i>	Geen subsidie
Totaal			€ 0

Proza

Uitgeverij	Auteur/Samensteller	Titel manuscript	Subsidie
De Arbeiderspers	Louis Paul Boon	<i>Vergeeten straat</i>	€ 2.000
Linkeroever Uitgevers	Aster Berkhof	<i>Alle verhalen</i>	Geen subsidie
Voetnoot	Stefan Hertmans, nawoord Dirk Leyman	<i>Serie Diamant, deel 1</i>	€ 1.000
Voetnoot	Yves Petry, nawoord Dirk Leyman	<i>Serie Diamant, deel 2</i>	€ 1.000
Voetnoot	Paul van Ostaijen, nawoord Dirk Leyman	<i>Serie Diamant, deel 3</i>	€ 600
Vrijdag	Hilde Keteleer	<i>Puinvrouw</i>	Geen subsidie
Vrijdag	Dirk Verbruggen	<i>Goede papieren</i>	€ 1.750

Querido	Leonard Nolens	<i>Dagboek van een dichter 1979-2007</i>	€ 4.000
Het Balanseer	Daniël Robberechts	<i>Dagboek '68 - '69</i>	Inhoudelijk goedgekeurd
Totaal			€ 10.350

Teksteditie

Uitgeverij	Auteur/Samensteller	Titel manuscript	Subsidie
Historische Uitgeverij	Frank Willaert, Veerle Fraeters, Louis Peter Grijp	<i>Hadewijch – Liederen</i>	€ 31.500
Pelckmans	Bert Van Raemdonck	<i>Niks geniaal vandaag. De briefwisseling tussen Karel van de Woestijne en Emmanuel de Bom</i>	€ 4.000
Totaal			€ 35.500

Theater

Uitgeverij	Auteur/Samensteller	Titel manuscript	Subsidie
Het Geluidshuis	Annelies Verbeke en Stef De Paepe	<i>De wezel en zijn prooi en twee andere verhalen uit Groener gras</i>	€ 2.000
Vrijdag	Filip Vanluchene	<i>Picasso. Striptease van een genie / Citytrip</i>	€ 2.000
Vrijdag	Eric De Volder	<i>In stukken</i>	€ 5.800
Totaal			€ 9.800
Totaal			€ 69.350

31 dossiers werden ingediend.

26 aanvragen waren ontvankelijk.

17 subsidies werden toegekend.

1 dossier werd inhoudelijk goedgekeurd, de bepaling van het subsidiebedrag uitgesteld.

1 dossier werd uitgesteld in afwachting van bijkomende gegevens.

Tabel productiesubsidies dossiers 2008 met voortgang in 2009

Uitgeverij	Auteur/Samensteller	Titel manuscript	Subsidie
Querido	André Sollie	<i>De Zomerzot</i>	€ 1.650
De Eenhoorn	Frank Adam en Tom Schamp	<i>Door de lens</i>	€ 2.000
De Eenhoorn	Jaak Dreesen en Soetkine Aps	<i>Telfeest</i>	Geen subsidie
De Eenhoorn	Dimitri Casteleyn en Klaas Verplancke	<i>Een mooie verrassing</i>	Geen subsidie
De Eenhoorn	Paul Verrept en Riske Lemmens	<i>Meneer Grijs</i>	€ 2.400
De Eenhoorn	Siska Goeminne en Leen Depooter	<i>Ferre</i>	Geen subsidie
De Eenhoorn	Brigitte Minne en Kaatje Vermeire	<i>Mannetje en vrouwtje krijgen een kind</i>	Geen subsidie
Totaal			€ 6.050

3.1.1.7. Literaire oeuvres

De uitgave van het literaire oeuvre van een auteur betekent voor zowel de editor(s) als de uitgever aanzienlijke technische, inhoudelijke en budgettaire uitdagingen. Het VFL wil de uitgave van het oeuvre van klassieke Vlaamse auteurs mee mogelijk maken. De voorbije jaren verleende het VFL in dit kader al steun in de vorm van een projectsubsidie aan de editie van het Verzameld Werk van Louis Paul Boon. In 2009 heeft het VFL die inspanning verder uitgebouwd tot een structurele subsidieregeling die openstaat voor editoren en uitgevers van het oeuvre van Vlaamse auteurs. Editor(s) en uitgever kunnen gezamenlijk een aanvraag indienen voor een editoren- en productiesubsidie voor het oeuvreproject.

Het VFL streeft met deze subsidieregeling naar een maximaal rendement voor de lezers, de literatuur en de gemeenschap. Het resultaat van een oeuvreproject moet bereikbaar zijn voor de modale lezer en voor het onderwijs, en moet er op gericht zijn het oeuvre in kwestie opnieuw onder de aandacht te brengen of levend te houden. Na uitputting van de papieren editie moet de uitgever blijvende beschikbaarheid voorzien via *print on demand*.

In 2009 werden twee projecten ingediend: *Verzameld werk van Louis Paul Boon* door het Louis Paul Booncentrum en De Arbeiderspers, en *Verzameld werk van Marcel Wauters* door het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie en Lannoo.

Een ad hoc Adviescommissie beoordeelde de ingediende projecten, bepaalde prioriteiten en formuleerde aanvullende opzoekopdrachten in verband met de tijdsplanning en financiële aspecten van de projecten. Het advies werd uitgebreid besproken door het Beslissingscollege, samen met de aanvullende financiële rapportering. Binnen het beschikbare budget kon geen besluit genomen worden. Wanneer dat het geval is, legt het Beslissingscollege een gemotiveerde nota voor aan het Fondsbestuur met mogelijke alternatieven binnen en buiten het budget. Het Fondsbestuur, als verantwoordelijke voor het totale budget, besprak de voorgelegde financiële alternatieven. Een grondige herschikking van de begroting 2009 om de noodzakelijke extra middelen voor deze regeling vrij te maken werd niet als optie weerhouden. Het bestuur besliste om, rekening houdend met de opmerkingen van de Adviescommissie en het Beslissingscollege, het Louis Paul Booncentrum een editorssubsidie toe te kennen van 60.000 euro voor 2009. De toekenning geldt aansluitend voor de periode 2010-2012, mits de jaarlijkse voortgangsrapporten positief geëvalueerd worden.

Het bestuur besliste verder om (op voorwaarde van bijkomende VFL-middelen voor de regeling literaire oeuvres in 2010) volgend jaar een nieuwe oproep voor projecten te lanceren.

In 2009 ingediende projecten kunnen in dat geval opnieuw solliciteren voor een subsidie en zullen vergelijkenderwijs behandeld worden met de andere aanvragen.

Totaal: € 60.000.

3.1.1.8. Verenigingen, manifestaties, focuspunten

Naast een beleid dat gericht is op de professionalisering en ondersteuning van de creatie en productie van oorspronkelijk Nederlandstalig literair werk en van vertalingen van literair werk in en uit het Nederlands, vormen voor het VFL de presentatie en omkadering van de Vlaamse letteren evenwaardige doelstellingen. Die worden gerealiseerd door de ondersteuning van initiatieven en organisaties die de verspreiding bevorderen van de Nederlandstalige literatuur en hun scheppers en de (financiële) hulp aan instellingen en organisaties die een bovenlokale literair-maatschappelijke of literair-culturele functie vervullen. Concreet wordt dit vertaald in regelingen voor literaire organisaties, auteursgenootschappen, literaire manifestaties en zogenaamde focuspunten.

Auteursgenootschappen

Auteursgenootschappen zijn gericht op de bekendmaking, de actualisering en de studie van de persoon en het werk van een Vlaams literair auteur. In de regeling voor de auteursgenootschappen wordt er een onderscheid gemaakt tussen de basissubsidie en de aanvullende projectsubsidie. De basissubsidie bedraagt € 750 en wordt toegekend indien het auteursgenootschap voldoet aan een aantal basisvoorwaarden. De aanvullende projectsubsidie kan aangevraagd worden voor een specifiek project en wordt beoordeeld op basis van de literaire kwaliteit of meerwaarde.

Tabel auteursgenootschappen

Auteursgenootschap	Basissubsidie	Aanvullende projectsubsidie
Cyriel Buysse Genootschap vzw	€ 750	Geen aanvraag
Ernest Claes Genootschap vzw	€ 750	€ 750
Felix Timmermans Genootschap vzw	€ 750	Geen aanvraag
Gerard Walschap Genootschap vzw	€ 750	€ 750
Guido Gezellekring vzw	€ 750	Geen aanvraag
Koninklijke Hoofdkamer van Retorica "De Fontaine" vzw	€ 750	Geen aanvraag
Louis Paul Boon Genootschap vzw	€ 750	€ 4.500
Reynaertgenootschap vzw	€ 750	Geen aanvraag
Stijn Streuvelsgenootschap vzw	€ 750	Geen aanvraag
Willem Elsschot Genootschap vzw	€ 750	€ 2.000
Totaal	€ 7.500	€ 8.000

Literaire organisaties

Een literaire organisatie is gericht op het organiseren van literaire activiteiten en creëert een dynamiek in het literaire veld of een specifiek onderdeel van dit veld. Ze heeft een duurzame werking en is gericht op continuïteit. Ze heeft daarnaast een literair-maatschappelijke of -culturele functie die bovenlokaal is.

Tabel literaire organisaties

Literaire organisatie	Subsidie
DE DAGEN vzw	Geen subsidie
Het Schrijverspodium Vlaanderen vzw	€ 65.000
Literaire Culturele Kring Apollo-Diest vzw	€ 1.500
Middagen Poëzie & Proza - Brussel vzw	€ 3.000
PEN Vlaanderen vzw	€ 12.500
Vrijstaat O. vzw	Geen subsidie*
Totaal	€ 82.000

*zie Literaire manifestaties

Literaire manifestaties

Een literaire manifestatie is een eenmalig literair evenement met een bovenlokaal karakter en een bovenlokaal publieksbereik. De manifestatie getuigt van dynamiek, heeft een unieke uitstraling en een eigen gezicht. Een literaire manifestatie kan ook over verschillende momenten verspreid zijn of kaderen in een reeks van gelijkaardige activiteiten.

Tabel literaire manifestaties

Manifestatie, locatie	Organisatie	Subsidie
Het Andere Boek, Antwerpen	Het Andere Boek vzw	€ 20.000
De Nachten 2009, Antwerpen	Villanella vzw	€ 22.000
Poetry Hacking, diverse locaties in Vlaanderen	NOK vzw	€ 14.000
ArtsElingen 2009, Elingen	Kunstencentrum Mansveld vzw	€ 1.500
Diverse activiteiten Vrijstaat O. vzw, Oostende	Vrijstaat O.vzw	€ 20.000
Joseph Roth. Hommage aan een Europees auteur, Gent	Departement Vertaalkunde, Hogeschool Gent	€ 3.500
Poëzie in Aarschot, Aarschot	Poëzie Aarschot vzw	€ 1.500
Dag van de misdaad, Antwerpen	Genootschap van Vlaamse Misdaadauteurs vzw	€ 5.000
Voetnoot in de tussentijd, Brussel	Zoveelste zone vzw	€ 1.000
Copynight, Antwerpen	BAFF / Artesis Vertaler Tolk	€ 1.800
OverLezen, Turnhout	de Warande - Programmeringsvzw Aktuwa	€ 4.500
TAZ#LIT 2009, Oostende	TarTarT vzw	€ 9.000
BOEST dichtersshow, diverse locaties in Vlaanderen	Orans vzw	€ 9.000
ZuiderZinnen editie 2009, Antwerpen	Woordfeest vzw	€ 7.500
't Kan(ne) Literair, Kanne	Toerisme Riemst vzw	Geen subsidie
Gedichtendag 'Muzen in de stad', Ronse	Ronse Leeft vzw	Geen subsidie

Rap Poetry, Antwerpen	NOK vzw	€ 2.500
Chasing Dreams, Antwerpen	NOK vzw	Geen subsidie
CLEM+, Diksmuide	Clem+	Onontvankelijk
Poëzie in dubbeltijd - een kleine ritselende revolutie, Brugge	Brugge Plus	€ 12.500
Poëzie in dubbeltijd - tot diep in het donker, Brugge	Brugge Plus	€ 5.000
Zin in Zomer, Genk – Hasselt - Sint-Truiden	Literair museum - vzw Atos	Uitgesteld
Lezen in de Lente 2010, diverse locaties in Zuid-Oost Vlaanderen	't Uilekot	€ 1.500
Totaal		€ 141.800

23 aanvragen werden ingediend.

1 aanvraag was onontvankelijk.

18 subsidies werden toegekend.

Focuspunten

Een Focuspunt is een organisatie met een permanente en professionele werking, gespecialiseerd op een relevant werkterrein van de letteren. Ze treedt op als intermediair tussen het literaire veld en het letterenbeleid van het VFL. Een Focuspunt vervult zijn functie vanuit de opgebouwde expertise, knowhow en de contacten met het literaire veld. Een Focuspunt biedt literaire producten en diensten aan en fungeert als partner van het VFL.

Door de erkenning als Focuspunt en het verlenen van een meerjarensubsidie op basis van een overeenkomst, wil het VFL een substantiële financiële basis verschaffen om gedurende de subsidieperiode een werking te bestendigen en te optimaliseren. Een subsidieperiode voor een focuspunt is in principe vier jaar, teneinde het focuspunt toe te laten haar beleidsplan op langere termijn uit te bouwen.

Tot 2008 werd het Poëziecentrum in Gent door het VFL als Focuspunt gesubsidieerd. Minister van Cultuur Bert Anciaux besliste om het Poëziecentrum vanaf 2009 nominatum op de cultuurbegroting in te schrijven. Een beslissing die het VFL betreurt, omdat ze de versnippering van het literaire veld vergroot en kansen op synergie verloren laat gaan.

De Adviescommissie verenigingen, manifestaties en focuspunten evalueerde in 2009 de verschillende subsidievormen. Vanaf 2010 zullen de focuspunten als grote literaire organisaties gesubsidieerd worden.

Tabel focuspunten

Focuspunt	Subsidie
Het beschrijf	€ 252.000
Focuspunt Jeugdliteratuur	€ 239.500
Totaal	€ 491.500

3.1.2. Binnenland projecten

3.1.2.1. *Boekhandelsregeling*

De kwaliteitsboekhandel is een economisch kwetsbaar bedrijf met een hoge culturele meerwaarde. De betrachting van het letterenbeleid om een gevarieerd en kwalitatief boekenaanbod tot stand te brengen, boet in aan kracht wanneer boekhandels als tussenschakel het brede aanbod niet (meer) voorstellen aan een ruim publiek. Uitgevers en boekhandels zijn meer dan ooit belangrijke ‘geleiders’ tussen de auteur en de lezer. Daarom ontwikkelde het VFL in 2008 in opdracht van de Minister van Cultuur een ondersteuningsregeling voor de boekhandel.

De regeling wil kwaliteitsboekhandels ondersteunen die een ruim, divers en kwalitatief assortiment nastreven, extra aandacht besteden aan informatie en dienstverlening aan de lezer en literaire activiteiten organiseren. Kwaliteitsboekhandels die het label ‘A-Boekhandel’ bekomen, kunnen aanspraak maken op gratis exemplaren van titels die productiesteun hebben ontvangen van de Vlaamse Gemeenschap (het VFL en het Agentschap Kunsten). Daarnaast kunnen ook literaire activiteiten in de boekhandel worden betoelaagd.

De steunmaatregelen genereren positieve effecten voor alle betrokken partijen. Allereerst voor het publiek: er ontstaat extra zichtbaarheid voor een aantal moeilijk bereikbare titels, die nu gegarandeerd in de boekhandel liggen, voorzien van een ‘BoekWijzer’-sticker. Bovendien kan de bezoeker van de boekhandel nog meer genieten van de aangename leescontext door deel te nemen aan literaire activiteiten. Ten tweede kunnen de boekhandels door de onrechtstreekse ondersteuning via gratis boeken en de activiteitensubsidie hun publieksbereik vergroten. Ten derde kunnen de auteurs het publiek op een relevante manier bereiken en een (beperkte) bijkomende inkomstenbron aanspreken dankzij de literaire activiteiten. Ten laatste zet de Vlaamse Gemeenschap als subsidiënt de laatste stap in het traject van creatie tot lezer door de gesubsidieerde titels toegankelijker te maken.

Bij een bevraging van de boekhandels in de eerste helft van 2009 werd de regeling zeer positief geëvalueerd. 81 Vlaamse boekhandels hebben intussen een A-label. In 2009 werden 6.200 exemplaren van zeventig verschillende titels gratis aan de A-Boekhandels bezorgd. Zestig activiteiten werden gesteund met een subsidie van 350 euro.

Totaal budget: € 100.600 (opdracht aan het VFL door het Departement CJSM).

3.1.2.2. Literaire tijdschriften

CeLT

De literaire en culturele tijdschriften hebben hun krachten eind 2000 gebundeld in de vzw CeLT. Sinds 2002 wordt de gemeenschappelijke distributie ondersteund (verzending, retourverwerking, facturatie aan de boekhandel, verrekening met de tijdschriften), in de praktijk uitgevoerd door distributiecentrum Epo. De 25 tijdschriften zijn op die manier beschikbaar voor de lezers bij ruim dertig Vlaamse en enkele Nederlandse boekhandels.

De collectieve promotieacties, zoals advertenties in *De Standaard* en *De Morgen* en aanwezigheid op de Boekenbeurs en *Het Andere Boek*, worden deels opgezet met eigen middelen van de tijdschriften, deels met de toegekende subsidie.

In het najaar van 2009 lanceerde CeLT de vernieuwde website www.detijdschriften.be. Deze site signaleert de nieuw verschenen nummers en linkt naar de websites van de respectieve tijdschriften, waar veelal een archief functie een ruimere kennismaking mogelijk maakt. In 2009 werd een maandelijks elektronische CeLT-nieuwsbrief verzonden om te attenderen op nieuwe nummers.

In 2009 organiseerde CeLT (in samenwerking met Knack) *Het beste uit de tijdschriften 2009*. Dit magazine bevat een selectie uit de vele honderden artikelen die in het voorbije jaar in de culturele en literaire tijdschriften verschenen zijn. Elk tijdschrift stuurde een top-drie in. Uit de inzendingen selecteerde een onafhankelijke jury onder leiding van Karl van den Broeck vier artikels. De prijs voor het beste artikel ging postuum naar Patricia De Martelaere voor haar essay 'Bestaat U?', dat verscheen in *DWB* 2009/1.

In 2009 startte CeLT op *Het Andere Boek* ook met de CeLT-lezing. Deze werd bij de uitreiking van de CeLT-prijs gehouden door Bernard Dewulf en had als titel *De wijdere blik*. Met dit nieuwe jaarlijkse initiatief nodigt CeLT een auteur uit om een brandende kwestie uit het literaire of culturele veld te behandelen.

Subsidie: € 31.000

literairetijdschriften.org

In september 2009 werd de website www.literairetijdschriften.org gelanceerd, een initiatief van de Nederlandse Taalunie, het NLPVF en het VFL. De site biedt bezoekers een overzicht van literaire tijdschriften in Vlaanderen en Nederland. Het doel is deze bladen onder de aandacht te brengen van een breed publiek. De site geeft per tijdschrift algemene informatie over het tijdschrift en de inhoud van het meest recente nummer. Er worden links gelegd naar de eigen sites van de tijdschriften en bezoekers kunnen op de site een bestelling plaatsen voor een los nummer of een abonnement. De site werd gepresenteerd op *Manuscripta* (Amsterdam) en *Het Andere Boek* (Antwerpen). Bezoekers van de site konden een tijdschriftenpakket met vijf literaire tijdschriften winnen. Er werden tien pakketten verdeeld. Een vijfhonderdtal mensen deed mee aan de wedstrijd en wil in de toekomst op de hoogte gehouden worden van verdere initiatieven.

Budget: € 1.500

Steunaankoop tijdschriften

Commissieleden en bestuursleden ontvangen een abonnement op een persoonlijke selectie van Vlaamse literaire tijdschriften. Daarmee kunnen ze de vinger aan de literaire pols houden over wat er beweegt en zich ontwikkelt in deze media die nog zelden in de kranten en tijdschriften aandacht krijgen, en hun zicht op het literaire landschap vervolledigen. Daarnaast is het ook een vorm van extra ondersteuning voor de tijdschriften.

Budget: € 4.500

3.1.2.3. *Gedichtendagessay: Luuk Gruwez, Pizza Peperkoek & andere geheimen*

Het VFL geeft sinds 2007 jaarlijks een dichter de opdracht om voor een breed publiek een essay te schrijven over poëzie. Het Gedichtendagessay is een samenwerking tussen het VFL en het Poëziecentrum en wordt jaarlijks gepresenteerd op Gedichtendag. Paul Bogaert beet in 2008 de spits af met het essay *Verwondingen*; in 2009 volgde Luuk Gruwez met *Pizza Peperkoek & andere geheimen*.

Pizza Peperkoek & andere geheimen was te koop in de boekhandel aan 2,50 euro; op Gedichtendag zelf werden drieduizend exemplaren gratis verspreid op een zestigtal locaties in Vlaanderen en Nederland waar een Gedichtendagactiviteit plaatsvond.

Na Gedichtendag ging Gruwez op tournee langs de letterenfaculteiten van de universiteiten van Brussel, Gent, Leuven en Berlijn.

3.1.2.4. *Vlaamse Auteursvereniging (VAV)*

Bij de voorbereidingen voor de start in 2006 van een nieuwe representatieve auteursvereniging werd voor de financiering o.a. gerekend op een collectieve voorafname van de leenvergoeding (cf. de financiering van de VVL in Nederland door LIRA). Tot nu toe is dit niet gerealiseerd. De VAV tracht haar werking op termijn te financieren uit drie bronnen: ledenbijdragen, sponsoring (o.a. via leenrecht) en een VFL-subsidie. Voor de eerste jaren is de bijdrage van het VFL noodzakelijk om de werking mogelijk te maken en minimaal uit te bouwen. Uit het projectenbudget ontving de VAV in 2009 een subsidie van € 52.000. Om de onafhankelijkheid te garanderen is een convenant afgesloten tussen het VFL- en het VAV-bestuur.

Tweemaandelijks is er overleg tussen beide besturen waarbij informatie wordt uitgewisseld, gemeenschappelijk vastgelegde agendapunten worden besproken/uitgewerkt en acties opgevolgd. De VAV kan uit zijn leden kandidaten voorstellen voor de organen van het VFL. Het VFL-bestuur delibereert vrij over deze kandidaten. Aanvaarde leden kunnen nooit met lastgeving van de VAV deelnemen aan de besprekingen; hun inbreng zal steeds ten persoonlijke titel zijn.

3.1.2.5. *Stripnocturne*

Op 10 november organiseerde het VFL samen met Pinceel Stripverspreiding een stripnocturne op de Boekenbeurs. Radio 1-journaliste Elke Vandersypen trad met oudere en jongere stripauteurs in debat over de verschillende vormen van strips maken in verleden, heden en toekomst. Gert Meesters gaf een lezing over hoe strips gebruikt kunnen worden in literatuuronderwijs in het secundair en hoger onderwijs. Stripjournalist Geert De Weyer sprak met enkele jonge stripauteurs over hun vak en hun internationale ambities. Aansluitend werd de documentaire *De strip hertekend* (zie 3.2.2.2.) vertoond. Op de stand van Pinceel werd gedurende de hele Boekenbeurs een virtuele versie van de tentoonstelling *Ceci n'est pas la BD flamande* geprojecteerd.

3.1.2.6. *Literaire vertalers*

Vertaalmentoraten

Jonge literaire vertalers kunnen vragen om bij een vertaalopdracht gecoacht te worden door een ervaren vertaler. In samenspraak met het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV) wordt een mentoraat op maat gecreëerd tussen beide vertalers, met doelstellingen, aandachtspunten, werkwijze en timing. De vertaling blijft de eindverantwoordelijkheid van de gementoreerde. ELV en het VFL delen de kosten van de vergoeding voor de mentor. De evaluaties tonen aan dat de vertalers zich na een succesvol mentoraat beter toegerust voelen voor een zelfstandig uit te voeren vertaalopdracht.

Overzicht van mentoraten toegekend in 2009:

Vertaler: Jeroen De Keyser

Vertaling: Jay McInerney *How it ended*

Mentor: Gerda Baardman

Bedrag: € 1.153,75.

Vertaler: Ingrid Degraeve

Vertaling: bloemlezing Georgische poëzie

Mentor: Ton Naaijkens

Bedrag: nog te verrekenen.

Vertaler: Kris Lauwereys

Vertaling: Henry Bachau *Le boulevard périphérique*

Mentor: Rokus Hofstede

Bedrag: € 787,50.

Postacademisch programma 'Vertalen op Europees niveau'

Dit is een vervolmakingsprogramma van de faculteit Letteren van de KULeuven dat in inleidende sessies en praktijkseminaries het vertalen van fictie behandelt. Het VFL subsidieert de

deelnemers die het certificaat behalen. Per geslaagde cursist is dat een bedrag van 180 euro (d.i. de helft van het inschrijvingsgeld). In 2008-2009 behaalden acht deelnemers het certificaat en werd een subsidie toegekend van in totaal € 1.140.

Literaire vertaaldagen

De elfde Literaire Vertaaldagen vonden plaats op 11 en 12 december 2009 in Utrecht. Onderwerp van de symposiumdag was ‘Leren vertalen – vertalen leren: de pedagogiek van het vertalen.’ Centrale vraag was hoe het in een vergrijzende vertalerswereld gesteld is met de aanwas van nieuw talent en hoe de professionaliteit van deze groep op een optimale manier bevorderd kan worden. Het onderwerp werd van beide kanten door ervaringsdeskundigen belicht, dus door zowel vertaaldocenten als vertalers die ervaring hebben opgedaan met enigerlei vorm van vertaalopleiding. Aan het eind van de middag volgde een evaluerend tafelgesprek met alle sprekers o.l.v. Chris Van de Poel en kon het publiek met hen van gedachten wisselen.

Op de zaterdag werd er traditiegetrouw een dertiental workshops gehouden, met in 2009 als ‘speciale workshops’ Zweeds-Nederlands (poëzie) en Nederlands-Spaans.

Ook dit jaar heeft het VFL een extra inspanning geleverd om Vlaamse vertalers naar Utrecht te halen. Er werd een bus ingelegd en de hotelkosten van de Vlaamse vertalers werden vergoed. Het VFL participeert actief aan de voorbereiding van het programma, door de inzet van Chris Vandepoel en Tom Van de Voorde. Het VFL is medeorganisator van de Literaire Vertaaldagen en voorziet een garantstelling voor 12,5% van de begrote kosten, zijnde een maximaal bedrag van € 3.109. De andere medeorganisatoren zijn de Stichting LIRA, het Vertalershuis/NLPVF, NFvdL en de Taalunie. De praktische organisatie is in handen van het Vertalershuis Amsterdam, met facilitaire medewerking van de Universiteit Utrecht.

Intensieve Cursus Literair Vertalen 2009

In november 2009 organiseerde het Expertisecentrum Literair Vertalen in samenwerking met het Nederlandse en Vlaamse Fonds voor de Letteren een Intensieve Cursus Literair Vertalen uit de brontalen Frans, Latijn en Spaans. Na een selectie op basis van een proefvertaling waren negentien vertalers toegelaten tot deze cursus. Zij kwamen naar Utrecht voor een gevarieerd en intensief programma.

Iedere ochtend werkten ze in groepjes aan collectieve vertalingen, die zij tijdens een slotbijeenkomst presenteerden. In de middagen waren er vertaalateliers, waarbij de cursisten onder leiding van twee ervaren vertalers – één uit de betreffende brontaal in het Nederlands en een vertaler uit het Nederlands in de brontaal – een aantal vooraf vertaalde fragmenten bespraken. Classicus, dichter en essayist Piet Gerbrandy verzorgde de openingslezing en de vertaalateliers werden gemodereerd door de ervaren vertalers Harm-Jan van Dam (Latijn), Rokus Hofstede (Frans), Jeanne Holierhoek (Frans), Vincent Hunink (Latijn), Mariolein Sabarte (Spaans) en Trijne Vermunt (Spaans). Bij de vertaalateliers waren tevens de moedertaalsprekers Daniel Cunin (Frans) en Julio Grande (Spaans) aanwezig.

De cursus werd omlijst door lezingen over het literaire bedrijf, vertaalkritiek en vertaling als ervaring en reflectie.

3.1.2.7. Literair middenveld

Vanuit de optiek van het VFL vervullen de focuspunten en de literaire organisaties een of meerdere deelfuncties in een literair veld dat voortdurend in ontwikkeling is. De intermediaire, ondersteunende en producerende organisaties evolueren immers mee met het lezerspubliek, het aanbod en de literaire infrastructuur.

Literaire festivals en evenementen leggen het accent grotendeels op presentatie. De creatie wordt op het niveau van de auteur, vertaler of uitgever gesitueerd. (Literaire) ontwikkeling wordt zelden gestimuleerd vanuit het veld; er is geen institutioneel kader dat begeleidt en stimuleert. Diversiteit binnen werkingsvormen (internet, workshops, individuele- en groepsopdrachten, ontmoetingen...) en organisatievormen (werkplaatsen, documentatiecentra, podiumgerichte organisaties...) moet nieuwe wegen openen, gericht op uiteenlopende eindproducten (presentatie, studie, conceptvorming, papieren product...).

In 2007 startte de Adviescommissie verenigingen, manifestaties en focuspunten met gesprekken in het kader van de visie-ontwikkeling rond het literaire middenveld. In 2009 deed studente cultuurmanagement Chiara De Caluwé onderzoek rond het literaire middenveld en finaliseerde de Adviescommissie de nieuwe reglementen voor literaire manifestaties en literaire organisaties die vanaf 2010 in werking treden. De reglementen werden in 2009 ook goedgekeurd door het Fondsbestuur. De categorie 'focuspunten' zal vanaf dan ook opgaan in de literaire organisaties. In de nieuwe subsidieregeling is het aan de literaire organisatie om aan te geven welke functies zij vervullen en op welke manier zij dit concreet invullen. Mogelijke functies zijn creatie en ontwikkeling (het stimuleren van de creatie van nieuwe literaire producten), presentatie (het presenteren van literaire producten), reflectie en experiment (het bieden van ruimte voor literaire experimenten en discussie over literatuur, het stimuleren van kruisbestuivingen met andere kunsten), informatie en documentatie (het inventariseren en ontsluiten van informatie over literatuur of een bepaald segment van het literaire veld voor een duidelijk omliggende doelgroep, met uitzondering van erfgoedprojecten) en dienstverlening (het verlenen van inhoudelijke, zakelijke, juridische, organisatorische ondersteuning aan auteurs en literaire intermediairen).

Het VFL ging in 2009 ook op werkbezoek bij de Stichting Schrijvers School Samenleving, een Nederlandse organisatie die bemiddelt en adviseert bij het organiseren van lezingen door schrijvers. Het VFL voerde verkennende gesprekken met de Vlaamse Auteursvereniging, Stichting Lezen, LOCUS en Canon Cultuurcel over de wenselijkheid van de oprichting van een non-profit managementbureau in Vlaanderen dat bemiddelt tussen organisatoren en auteurs. Dit zal in de loop van 2010 verder onderzocht worden.

3.1.2.8. Tentoonstelling *Ceci n'est pas la BD flamande*

De tentoonstelling *Ceci n'est pas la BD flamande* is een staalkaart van het nieuwe Vlaamse beeldverhaal. Twintig auteurs geven deze generatie een gezicht en creëren in afzonderlijke ruimtes hun stripwereld op een eigenzinnige manier: Serge Baeken, Randall.C, Conz, Luc Cromheecke, Pieter De Poortere, Brecht Evens, Stijn Gisquière, Ilah, Jeroen Janssen, Kim, Nix, Philip Paquet, Reinhart, Olivier Schrauwen, Kristof Spaey, Simon Spruyt, Stedho, Gerolf Van de Perre, Maarten Vande Wiele, Judith Vanistendael.

Het publiek ontdekt de jonge generatie tegen de achtergrond van de oervaders van de Vlaamse strip. In een schatkamer kan het originelen van Willy Vandersteen, Marc Sleen, Bob De Moor en Jef Nys bewonderen.

Ceci n'est pas la BD flamande ging in première tijdens het internationale stripfestival van Angoulême eind januari 2009, waar Vlaanderen gastland was. Nadien toerde de tentoonstelling in Vlaanderen:

- Leuven, Tweebronnen, van 13-02-2009 tot 19-04-2009
- Genk, Cultuurcentrum en bibliotheek, van 08-08-2009 tot 26-09-2009
- Turnhout, De Warande, van 11-12-2009 tot 13-12-2009 (in het kader van Strip Turnhout)
- Bornem, CCTer Dilft, van 19-12-2009 tot 21-01-2010

Voor de Vlaamse locaties werd een Nederlandstalige versie van de catalogus gemaakt: een stickerboekje, vormgegeven door Pieter Gaudesaboos. Gert Meesters schreef een inleiding over de Vlaamse strip en biootjes over de twintig auteurs.

3.1.2.9. *Masterclass Vers Bloed*

Voor de tweede maal verzorgde Passa Porta een masterclass voor literair talent, ditmaal onder begeleiding van Benno Barnard. Op de slotdag gaf de VFL-directeur tips over hoe te debuten en toelichting bij contracten en contacten. Daarnaast zette hij de werking van het VFL en de specifieke regelingen voor debuterende auteurs uiteen.

Op het Passa Portafestival presenteerden zes deelnemers de resultaten van de workshop.

3.2. Buitenland

Sinds 2002 is het VFL ook actief in het buitenland. En met succes. De buitenlandwerking groeide uit tot een gesmeerd team dat de Vlaamse literatuur in al zijn genres in het buitenland promoot. In 2008 leidde dit tot de oprichting van een aparte buitenlandcel onder leiding van een buitenlandcoördinator.

Het prioritaire doel van het buitenlandbeleid van het VFL blijft de exportbevordering van de literatuur uit Vlaanderen. In de praktijk valt dit samen met een vertaalbeleid.

Een vertaalbeleid is echter meer dan het louter toekennen van vertaalsubsidies. Om efficiënt te zijn en resultaten op te leveren, is er nood aan een geheel van complexe en in elkaar haken- de activiteiten en katalysatoren. De voornaamste zijn:

- Onderzoek en kennisverwerving van de buitenlandse markten (inclusief de literaire uitgeverijen) en hun literatuur.
- Advies verstrekken als neutraal aanspreekpunt.
- Verspreiding van informatie over Vlaamse auteurs en hun exporteerbare titels onder buitenlandse uitgevers en vertalers.
- Investeren in persoonlijke contacten met uitgevers, literaire organisaties, vertalers, docenten Nederlands in het buitenland...
- Aanwezig zijn op internationale vakbeurzen en festivals.
- Vertaalde boeken ondersteunen door het bevorderen van publieke optredens van auteurs.
- Deskundigheidsbevordering van literaire vertalers.

De prioriteiten in het buitenlandbeleid van het VFL komen voort uit een langetermijnvisie. Het blijft noodzakelijk om te blijven werken aan het genereren van vertalingen in de grote Europese taalgebieden (Duits, Engels, Frans en Spaans), omdat hierdoor de boeken toegankelijk worden voor vele andere taalgebieden. Dit wordt steeds belangrijker omdat het VFL zijn horizon meer en meer verruimt naar nieuwe landen en talen.

Door de stelselmatige uitbreiding van informatieverbreiding en netwerken, stellen we vast dat er meer aanvragen gebeuren. Het aantal goedgekeurde dossiers ligt elk jaar hoger. Er werd in 2009 in totaal € 57.712,75 meer besteed dan in 2008 aan vertaal- en productiesubsidies en subsidies voor geïllustreerde boeken.

De door het VFL actief aangeboden titels worden geselecteerd op hun literaire kwaliteit en op hun veronderstelde vermogen om een buitenlands uitgevers- en lezerspubliek te boeien. Er wordt rekening gehouden met de thematiek, de stijl en originaliteit, de verkoop en het onthaal in de pers in Vlaanderen en Nederland.

Internationale vakbeurzen en grote festivals bieden uitgelezen kansen om de literatuur uit Vlaanderen op het podium te brengen. De aanwezigheid van de buitenlandmedewerkers op de belangrijkste evenementen vertaalt zich jaar op jaar in concrete realisaties en leidt regelmatig tot interessante projecten waarbij samengewerkt wordt met diverse contacten. Met een vertaald werk in de hand, zorgt deelname van een auteur aan een festival, beurs, grote of kleine

manifestatie, voor verhoogde publieksinteresse. Daarom is ook de tussenkomst in reis- en verblijfskosten een belangrijke pijler van het vertaalbeleid.

Met de integratie van het Vertalershuis in de buitenlandwerking van het VFL ten slotte is een logische stap gezet die de cirkel rond maakt. Het VFL kan nu nauwer samenwerken met de buitenlandse vertalers die in hun land tenslotte echte ambassadeurs zijn voor de Nederlands-talige literatuur.

3.2.1. Buitenland subsidies

3.2.1.1. *Vertalingen uit het Nederlands*

De subsidie is bedoeld om voor de investerende buitenlandse uitgever het economische risico te verlagen voor het vertalen van literatuur van Vlaamse auteurs. Bij de beoordeling van de aanvragen wordt rekening gehouden met de relevantie van het te vertalen werk voor de beeldvorming en uitstraling van literair werk uit Vlaanderen, de positie van de uitgever in de plaatselijke markt en zijn fondsjijst, de kwaliteit van de voorgestelde vertaler (zo nodig wordt een proefvertaling gevraagd) en een redelijke vergoeding voor de vertaler. Vertaalsubsidies kunnen worden aangevraagd voor de genres proza, essay, poëzie, theater en jeugdliteratuur. Voor geïllustreerde kinderboeken en strips geldt een aparte regeling (zie 3.2.1.3.). Het subsidiebedrag is in principe $\frac{2}{3}$ de van de reële vertaalkosten. Van poëzievertalingen en klassiekers worden in principe de volledige vertaalkosten gesubsidieerd, om deze commercieel moeilijk verkoopbare genres extra te ondersteunen. Theaterauteurs en theatergezelschappen kunnen een vertaalsubsidie aanvragen voor opvoeringen in het buitenland en/of presentaties op stukkenfestivals van dramaturgen of professionele ontmoetingen van theatermakers.

In totaal werden tachtig aanvragen ingediend, twaalf meer dan in 2008. Over negen aanvragen ingediend in 2008 werd op basis van aanvullende gegevens in 2009 beslist. Zes dossiers, waarvan één uit 2008, werden niet gehonoreerd. In totaal dertien dossiers zijn nog in behandeling. In totaal werd voor zeventig projecten een vertaalsubsidie toegekend voor een totaalbedrag van € 165.693 of gemiddeld € 2.367 per project. Het gaat om 28 proza- en negentien poëzieprojecten, drie literaire non-fictieboeken, veertien jeugdromans en zes toneelteksten.

Verdeling naar doeltaal en genre van de goedgekeurde vertaalprojecten

Vertaalprojecten waarvoor ook een productiesubsidie werd toegekend, zijn tussen haakjes vermeld.

Taal/genre	Proza	Poëzie	Literaire non-fictie	Kinder- en jeugd- literatuur	Toneel	Strips	Totaal	
Fictie Prentenboeken								
Frans	3	7 (+1)		1	4	4	1	20 (+1)
Duits	2	4		5	1			12
Italiaans	3			1	1		4	9
Engels	3 (+1)		1	1	1		1	7 (+1)
Hongaars	5 (+3)						2	7 (+3)
Spaans		2	1		2		1	6
Sloveens	3 (+2)	2 (+1)			1			6 (+3)
Hindi					5			5
Servisch	1	3	1 (+1)					5 (+1)
Turks	2 (+2)					2 (+2)		4 (+4)
Afrikaans	2	1						3
Deens				3				3
Pools				1				1
Bengali					1			1
Japans					1			1
Kroatisch	1 (+1)							1 (+1)
Macedonisch				1 (+1)				1 (+1)
Noors	1							1
Perzisch	1							1
Roemeens	1							1
Taiwanees					1			1
Zweeds				1				1
Totaal 2009	28 (+9)	19 (+2)	3 (+1)	14 (+1)	18*	6 (+2)	9	97 (+15)
Totaal 2008	24 (+2)	12	6	5 (+16)		11	1 (+4)	59 (+22)
Totaal 2007	24	9	1	11		7	0	52
Totaal 2006	12	15	1	9		3	1	41
Totaal 2005	19	10	3	7		4	-	43
Totaal 2004	17	6	3	5		1	-	32
Totaal 2003	12	9	4	11		3	-	39
Totaal 2002	14	4	7	8		-	-	33
Totaal 2001	8	1	4	11		1	-	25
Totaal 2000	13	4	1	16		1	-	35

*Nieuw sinds 2009: subsidieregeling voor geïllustreerde boeken

Tabel vertaalsubsidies

Gerangschikt per doeltaal en alfabetisch per auteur per land.

Auteur	Titel	Vertaler	Uitgever (land)	Subsidie
Frans				
Frank Adam	<i>Confidenties aan een ezelsoor</i>	Michel Perquy	Ousia Editions - Eurorgan (België)	In behandeling
Josse De Pauw	<i>Onder de vulkaan</i>	Monique Nagielkopf	Toneelhuis (België)	€ 1.610
Tom Dupont	<i>Christophe en Willy</i>	Monique Nagielkopf	Bronks Jeugdtheater Brussel (België)	€ 720
Stefan Hertmans	Fragmenten uit <i>Het verborgen weefsel</i>	Danielle Losman	Pylône - Filipson éditions (België)	€ 300
Pascale Platel	<i>De Rouwdouwers</i>	Monique Nagielkopf	Bronks Jeugdtheater (België)	€ 750
Arne Sierens	<i>Altijd Prijs</i>	Monique Nagielkopf	Compagnie Cecilia (België)	€ 1.110
Jean-Claude Van Rijckeghem en Pat van Beirs	<i>Jonkvrouw</i>	Anne Rogghe	Mijade Editions (België)	€ 1.666
Benno Barnard	Selectie gedichten	Marnix Vincent	Maison de la Poésie Paris (Frankrijk)	€ 100
Stefan Hertmans	Selectie gedichten	Marnix Vincent	Maison de la Poésie Paris (Frankrijk)	€ 100
Peter Holvoet- Hanssen	Selectie gedichten	Daniel Cunin	Ministère de l'Éducation nationale (Frankrijk)	€ 100
Peter Holvoet- Hanssen	Selectie gedichten	Daniel Cunin	Ailleurs Poétiques – Bachibouzouk Production (Frankrijk)	€ 550
Joseph Pearce	<i>Land van Belofte</i>	Guy Rooryck	Actes Sud (Frankrijk)	€ 6.000
Anne Provoost	<i>In de zon kijken</i>	Marie Hooghe	Librairie Arthème Fayard (Frankrijk)	€ 4.500
Stefaan van den Bremt	Gedichtencyclus <i>Aviarium</i>	Stefaan van den Bremt	La part des anges éditions (Frankrijk)	€ 300
Geert van Istendael	Selectie gedichten	Marnix Vincent	Maison de la Poésie Paris (Frankrijk)	€ 100
Paul Verhaeghen	<i>Omega Minor</i>	Christophe Claro	Le Cherche Midi (Frankrijk)	In behandeling
Paul Bogaert	Selectie gedichten	Daniel Cunin	Kulturfabrik (Groothertogdom Luxemburg)	€ 500
Duits				
Kamiel Vanhole	<i>Het zwembad op de galgenheuvel</i>	Marlene Müller-Haas	Literarischer Treffpunkt, KU Brussel (België)	€ 771
David Van Reybrouck	<i>Missie</i>	Evke Rulffes	KVS (België)	Geen subsidie
Nic Balthazar	<i>Niets was alles wat hij zei</i>	Eva Wansleben	S. Fischer Verlag (Duitsland)	€ 1.029,50
Tine Bergen	<i>Zilt</i>	Andrea Kluitmann	Coppenrath Verlag (Duitsland)	Geen subsidie

Pieter De Buysser	<i>Condor Unlimited</i>	Franz Rabe	Henschel Schauspiel Theaterverlag (Duitsland)	In behandeling
Luuk Gruwez	Selectie gedichten	Rosemarie Still	Literaturwerkstatt Berlin (Duitsland)	€ 236
Stefan Hertmans	Selectie gedichten	Gregor Seferens	Associazione Donne e Poesia "Isabella Morra" (Duitsland)	€ 520
Rachida Lamrabet	<i>Vrouwland</i>	Heike Baryga	Luchterhand Literaturverlag (Duitsland)	€ 4.000
Els Moors	Selectie gedichten	Gregor Seferens	EDIT Literaturverein (Duitsland)	€ 260
Marleen Nelen	<i>Duivelstocht</i>	Thomas Ansgar Ostheim	Verlag Freies Geistesleben & Urachhaus (Duitsland)	€ 3.550
Paul Pourveur	<i>Shakespeare is dead - get over it!</i>	Uwe Dethier	Verlag Autorenagentur (Duitsland)	In behandeling
Paul Pourveur	<i>Lilith@online</i>	Uwe Dethier	Verlag Autorenagentur (Duitsland)	In behandeling
Jan Simoen	<i>Slecht</i>	Myriam Pressler	Ravensburger Buchverlag (Duitsland)	€ 1.250
Hilde Vandermeeren	<i>Het kistje van Cleo</i>	Eva Schweikart	Patmos Verlag (Duitsland)	€ 1.250
Mark Van Tongele	Selectie gedichten	Gregor Seferens	Literaturwerkstatt Berlin (Duitsland)	€ 256
Henk Verheyen	<i>Sage of Werkelijkheid / Promenade in het land van Nacht und Nebel / Het sanatorium. Herinneringen aan de nazitijd</i>		Arbeitsgemeinschaft ehemaliges Konzentrationslager Flossenbürg (Duitsland)	Geen subsidie
Engels				
Jean-Claude van Rijckeghem en Pat van Beirs	<i>Jonkvrouw</i>	John Nieuwenhuizen	Allen & Unwin (Australië)	€ 2.300
Vanessa Van Durme	<i>Kijk mama, ik dans</i>	Gregory Ball	Cie Swan Lake (België)	Geen subsidie
Diverse auteurs	<i>The Dedalus Book of Flemish Fantasy</i>	Paul Vincent	Dedalus Publishers (VK)	In behandeling
Louis Paul Boon	<i>Mijn kleine oorlog</i>	Paul Vincent	Dalkey Archive Press (VS)	€ 2.384
Lieve Joris	<i>De hoogvlaktes</i>	Liz Waters	The Paris Review (VS)	€ 1.000
Daniël Robberechts	<i>Aankomen in Avignon</i>	Paul Vincent	Dalkey Archive Press (VS)	€ 2.700
Koen Brams	<i>Encyclopedie van fictieve kunstenaars</i>	Beverly R. Jackson	JRP Ringier Kunstverlag AG (Zwitserland)	€ 11.000
Hongaars				
Hugo Claus	<i>Het verdriet van België</i>	Szabolcs Wekerle	L'Harmattan (Hongarije)	€ 10.740
Lieve Joris	<i>De melancholieke revolutie</i>	Krisztina Tőro	Gondolat Kiadó (Hongarije)	€ 3.616
Geert Kimpen	<i>De kabbalist</i>	Tamás Balogh	Nyitott Könyvműhely (Hongarije)	€ 4.000

Paul Verhaeghen	<i>Omega Minor</i>	Miklós Fenyves	Gondolat Kiadó (Hongarije)	€ 11.660
Dimitri Verhulst	<i>De helaasheid der dingen</i>	Szilvia Szita	Európa Könyvkiadó (Hongarije)	€ 1.250
Italiaans				
Pieter Aspe	<i>Het vierkant van de wraak</i>	Franco Paris	Fazi Editore (Italië)	€ 2.263
Pieter Aspe	<i>De Midas Moorden</i>	Valentina Freschi	Fazi Editore (Italië)	In behandeling
Herman Brusselmans	<i>Ex-Drummer</i>	Claudia di Palermo	Elliot Edizioni (Italië)	€ 1.100
Felix Timmermans	<i>Adagio</i>	Giorgio Faggin	Moby Dick (Italië)	In behandeling
Dimitri Verhulst	<i>De helaasheid der dingen</i>	Claudia di Palermo	Fazi Editore (Italië)	€ 1.700
Servisch				
Paul Bogaert	<i>Verwondingen</i>	Jelica Novakovic	Arius (Servië)	€ 700
Paul Bogaert	Selectie gedichten	Jelica Novakovic	Trecitrg (Servië)	€ 107
Hugo Claus	Selectie gedichten	Jelica Novakovic	Erazmo (Servië)	€ 500
Hugo Claus	<i>Het jaar van de kreeft</i>	Ivana Scepanovic	Laguna (Servië)	€ 5.650
Lut De Block	Selectie gedichten	Jelica Novakovic	Trecitrg (Servië)	€ 107
Sloveens				
Hugo Claus	<i>De geruchten</i>	Mateja Seliskar Kenda	Modrijan Zalozba (Slovenië)	€ 1.667
Koen Peeters	<i>Grote Europese Roman</i>	Mateja Seliskar Kenda	Modrijan Zalozba (Slovenië)	€ 3.330
Paul van Ostaijen	Bloemlezing uit de poëzie	Boris Novak	Mladinska knjiga Zalozba (Slovenië)	€ 3.800
Monika van Paemel	<i>Marquerite</i>	Boris Novak	Studentska Zalozba (Slovenië)	€ 1.250
Diverse auteurs	Bloemlezing poëzie uit Vlaanderen	Boris Novak	Slovene Writers' Association (Slovenië)	€ 6.500
Deens				
Aline Sax	<i>Wij, twee jongens</i>	Birthe Lundsgaard	Turbine forlaget (Denemarken)	€ 4.000
Do Van Ranst	<i>Mijn vader zegt dat wij levens redden</i>	Aino Roscher	Turbine forlaget (Denemarken)	€ 1.600
Do Van Ranst	<i>Moeders zijn gevaarlijk met messen</i>	Aino Roscher	Turbine forlaget (Denemarken)	€ 1.800
Spaans				
Kurt De Boodt	Selectie gedichten	Diego Puls	Rosario International Festival Poetry (Argentinië)	€ 400
Peter Holvoet-Hanssen	Selectie gedichten	Ronald Brouwer	Medellin International Festival Poetry (Colombia)	€ 562
Els Beerten	<i>Allemaal willen we de hemel</i>	Maria Rosich	Grup Editorial 62 (Spanje)	In behandeling

Turks				
Eric De Volder	<i>Nachtelijk Symposium</i>	Saban Ol	Mitos-Boyut / TEMYapim Yayincilik (Turkije)	€ 954
Paul Pourveur	<i>Bodypeeling</i>	Saban Ol	Mitos-Boyut / TEMYapim Yayincilik (Turkije)	€ 954
Willy Spillebeen	<i>Busbeke, of De Thuiskomst</i>	Kevser Canbolat	Aksel Tercüme ve Yayincilik (Turkije)	€ 6.500
Afrikaans				
Pieter Aspe	<i>Het vierkant van de wraak</i>	Daniel Hugo	LAPA Uitgewers (Zuid-Afrika)	In behandeling
Albanees				
Dimitri Verhulst	<i>Problemski Hotel</i>	Albana Shala	Ditura Publishing House (Albanië)	In behandeling
Catalaans				
Diane Broeckhoven	<i>De buitenkant van meneer Jules</i>	Ann Gyles	Pagès Editors (Spanje)	In behandeling
Kroatisch				
Dimitri Verhulst	<i>Mevrouw Verona daalt de heuvel af</i>	Maja Weikert-Lozica	Andrijici (Kroatië)	€ 1.327
Macedonisch				
Anne Provoost	<i>De roos en het zwijn</i>	Eli Doeze	Vermilion (Macedonië)	€ 1.250
Noors				
Lieve Joris	<i>Dans van de luipaard</i>	Bodil Engen	H. Aschehoug & Co (Noorwegen)	€ 11.100
Perzisch				
Dimitri Verhulst	<i>Godverdomse dagen op een godverdomse bol</i>	Koushyar Parsi	Dena Publishing Center (Nederland)	€ 2.440
Pools				
Luc Van Den Dries	<i>Corpus Jan Fabre - Observaties van een creatieproces</i>		MALTA International Theatre Festival Foundation (Polen)	Geen subsidie
Roemeens				
Geert Kimpfen	<i>De kabbalist</i>	Valentina Tirlea	Humanitas Fiction (Roemenië)	€ 4.293
Tsjechisch				
Els Moors	Selectie gedichten	Veronika ter Harmsel Havlíková	Days of Wine & Poetry Festival (Tsjechië)	In behandeling
Zweeds				
Do Van Ranst	<i>Mijn vader zegt dat wij levens redden</i>	Ingrid Wikén Bonde	Turbine Forlaget (Denemarken)	€ 2.000

Tabel vertaalsubsidies dossiers 2008 met voortgang in 2009

Gerangschikt per doeltaal en alfabetisch per auteur per land.

Auteur	Titel	Vertaler	Uitgever (land)	Subsidie
Afrikaans				
Herman de Coninck	<i>Bloemlezing uit de poëzie</i>	Daniel Hugo	Protea (Zuid-Afrika)	€ 694
Tom Lanoye	Fragmenten uit <i>Schermutseling</i> en <i>Het derde huwelijk</i>	Daniel Hugo	Woordfees (Zuid-Afrika)	€ 730
Ingrid vander Veken	<i>Papavers</i>	Christine Barkhuizen le Roux	LAPA Uitgewers (Zuid-Afrika)	€ 1.250
Frans				
Stijn Van Opstal & Nico Sturm	<i>Alias, de Wanprater</i>	Karin Laporte	Bronks Jeugdtheater (België)	Geen subsidie
Duits				
Noëlla Elpers	<i>Dolores!</i>	Myriam Pressler	Rowohlt Verlag (Duitsland)	€ 3.650
Italiaans				
Bart Moeyaert	<i>Duf voor drie</i>	Dafna Fiano	RCS Libri (Italië)	€ 320
Spaans				
Stefan Hertmans	<i>Het zwijgen van de tragedie</i>	Julio Grande Morales	Pre-Textos (Spanje)	€ 4.400
Pools				
Anne Provoost	<i>De Arkvaarders</i>	Ryszard Turczyn	Ezop (Polen)	€ 2.947
Turks				
Annelies Verbeke	<i>Groener Gras</i>	Kevser Canbolat	Aksel Tercüme ve Yayincilik (Turkije)	€ 1.670

3.2.1.2. Productiesubsidies

Sinds 2004 ondersteunt het VFL uitgeverijen in economische groei landen bij de publicatie van Nederlandstalig literair werk, met productiesubsidie van maximaal € 1.400. Tot in 2008 vielen ook productiesubsidies voor geïllustreerde kinderboeken en strips onder deze regeling, maar daarvoor werd in 2009 een aparte regeling ontwikkeld. De productiesubsidies blijven wel van toepassing voor de andere genres.

Het subsidiebedrag wordt bepaald op basis van een weging van relevante elementen als de positie van de buitenlandse uitgever in de literaire markt, de inspanningen voor distributie en promotie, de uitgavevorm, het economisch risico, en de literaire betekenis van de vertaalde titel. Het doel om tot een transparante, objectieve en stimulerende regeling te komen, is hiermee bereikt.

In 2009 werden twintig aanvragen ontvangen en ook twee aanvragen met voortgang uit 2008 werden behandeld. Vijftien werden goedgekeurd voor een totaalbedrag van € 14.947 (gemiddeld € 996 per dossier). Voor proza gaat het om negen subsidies, twee voor poëzie, één voor literaire non-fictie, één voor jeugdliteratuur en twee voor theater. Vijf dossiers werden afgewezen; één was onontvankelijk; één dossier is nog in behandeling.

Tabel productiesubsidies

Alfabetisch gerangschikt per land en per auteur.

Auteur	Titel	Uitgever (land)	Subsidie
Dimitri Verhulst	<i>Problemski Hotel</i>	Ditura Publishing House (Albanië)	In behandeling
Do Van Ranst	<i>Mijn vader zegt dat wij levens redden</i> (Deens)	Turbine forlaget (Denemarken)	Geen subsidie
Do Van Ranst	<i>Mijn vader zegt dat wij levens redden</i> (Zweeds)	Turbine forlaget (Denemarken)	Geen subsidie
Henk Verheyen	<i>Sage of Werkelijkheid / Promenade in het land van Nacht und Nebel / Het sanatorium. Herinneringen aan de nazitijd</i>	Arbeitsgemeinschaft ehemaliges Konzentrationslager KZ Flossenbürg (Duitsland)	Geen subsidie
Stefaan van den Bemt	Gedichtencyclus <i>Aviarium</i>	La part des anges (Frankrijk)	€ 700
Lieve Joris	<i>De melancholieke revolutie</i>	Gondolat Kiadó (Hongarije)	€ 1.400
Geert Kimpen	<i>De kabbalist</i>	Nyitott Könyvműhely (Hongarije)	€ 1.000
Paul Verhaeghen	<i>Omega Minor</i>	Gondolat Kiadó (Hongarije)	€ 1.400
Dimitri Verhulst	<i>Mevrouw Verona daalt de heuvel af</i>	Andrijici (Kroatië)	€ 1.000
Anne Provoost	<i>De roos en het zwijn</i>	Vermilion (Macedonië)	€ 650
Luc Van Den Dries	<i>Corpus Jan Fabre - Observaties van een creatieproces</i>	MALTA International Theatre Festival (Polen)	Geen subsidie
Paul Bogaert	<i>Verwondingen</i>	Arius (Servië)	€ 550
Koen Peeters	<i>Grote Europese roman</i>	Modrijan Založba (Slovenië)	€ 1.400
Monika van Paemel	<i>Marquerite</i>	Studentska Založba (Slovenië)	€ 1.200
Diverse auteurs	Bloemlezing Vlaamse poëzie	Slovene Writers' Association (Slovenië)	€ 1.400
Geert Kimpen	<i>De kabbalist</i>	GNG Yayın Dagitim ve Pazarlama Hizmetleri / Neden Kitap (Turkije)	Geen subsidie
Paul Pourveur	<i>Bodypeeling</i>	Mitos-Boyut / TEM Yapım Yayıncılık (Turkije)	€ 250
Paul Pourveur	<i>Nachtelijk Symposium</i>	Mitos-Boyut / TEM Yapım Yayıncılık (Turkije)	€ 250
Willy Spillebeen	<i>Busbeke, of De Thuiskomst</i>	Aksel Tercüme ve Yayıncılık (Turkije)	€ 1.400
Peter Terrin	<i>De moordenaar</i> (uit: <i>De bijeneters</i>)	Dalkey Archive Press (VS)	€ 1.747,61

Tabel productiesubsidies dossiers 2008 met voortgang in 2009

Alfabetisch gerangschikt per land en per auteur.

Auteur	Titel	Uitgever (land)	Subsidie
Annelies Verbeke	<i>Groener gras</i>	Aksel Tercüme ve Yayincilik (Turkije)	€ 600
Herman de Coninck	Bloemlezing uit de poëzie	Protea (Zuid-Afrika)	Onontvankelijk

Het BIMILI-project

In het kader van het BIMILI-project werd in 2009 *Sankt Brandans Reise (De reis van Sint Brandaan)* gepubliceerd, in een vertaling van Elisabeth Schmid en Clara Stribosch.

De BIMILI-vertalingen naar het Duits van Middelnederlandse literatuur zijn een initiatief van de universitair docenten Dr. Besamusca (Universiteit Utrecht) en Dr. Dauven-van Knippenberg (Universiteit Amsterdam). Het resulteerde in 2002 in een meerjarenplan, gesteund door het NLPVF en het VFL, met als doel de ontsluiting van ons gezamenlijke erfgoed voor de Duitstalige lezer. Het wordt gesuperviseerd door een team van neerlandici en germanisten. Uitgeverij Agenda Verlag in Münster engageerde zich om de hele reeks te publiceren.

3.2.1.3. Subsidie geïllustreerde boeken

De ‘grant for illustrated books’ werd in 2009 losgekoppeld van de productiesubsidie en verbonden tot een aparte regeling. Deze subsidie moet de vertaling van prentenboeken en strips bevorderen. Zoals de vertaalsubsidie een middel is om Vlaamse auteurs in het buitenland te promoten, is de subsidie voor de vertaling van geïllustreerde boeken er om vertaald werk van Vlaamse illustratoren en stripauteurs te ondersteunen. Voor de subsidieberekening baseert het VFL zich niet enkel op de vertaalkosten. Die liggen meestal erg laag in vergelijking tot de overige kosten. Daarom wordt rekening gehouden met de productie- en promotiekosten. In 2009 werden 27 subsidies voor de publicatie van geïllustreerde boeken toegekend, tegenover vier in 2006, vijf in 2007 en 22 in 2008. Alle 25 aanvragen ingediend in 2009, alsook twee aanvragen uit 2008, werden gehonoreerd. Twintig subsidies gingen naar prentenboeken, zeven naar strips. Het aandeel van de strips wordt elk jaar groter, wat toe te schrijven is aan de voorbereiding op en het effect van het Vlaamse gastlandschap op het internationale stripfestival van Angoulême in 2009.

De totaal som bedraagt € 40.222 of gemiddeld € 1.490 per project.

De meest opvallende titel van het jaar is zonder twijfel *Het geheim van de keel van de nachtegaal*, het sprookjesboek van Peter Verhelst en Carll Cneut dat zowat alle prijzen kreeg van de Lage Landen. Voor vijf talen werd een ‘grant for illustrated books’ toegekend: Duits, Frans, Italiaans, Sloveens en Spaans.

Tabel subsidies geïllustreerde boeken

Alfabetisch gerangschikt per land en per auteur.

Auteur/Illustrator	Titel	Uitgever (land)	Subsidie
Tom Schamp	<i>Otto rijdt heen en weer</i>	Editorial Heliasta (Argentinië)	€ 900
Peter Verhelst en Carll Cneut	<i>Het geheim van de keel van de nachtegaal</i>	Pastel, l'écôle des loisirs (België)	€ 1.900
Peter Verhelst en Carll Cneut	<i>Het geheim van de keel van de nachtegaal</i>	Boje Verlag (Duitsland)	€ 1.900
Brecht Evens	<i>Ergens waar je niet wil zijn</i>	Actes Sud (Frankrijk)	€ 2.800
Pieter De Poortere	<i>Boerke 1</i>	Nyitott Könyvműhely (Hongarije)	€ 1.500
Pieter De Poortere	<i>Boerke 3</i>	Nyitott Könyvműhely (Hongarije)	€ 1.500
Kristien Aertssen	<i>Vogeltje lief</i>	A&A Book Trust (India)	€ 1.880
Geert De Kockere & Carll Cneut	<i>Willy</i>	A&A Book Trust (India)	€ 1.860
Brigitte Minne en An Candaële	<i>Slaap lekker, Rosalie</i>	A&A Book Trust (India)	€ 2.450
Guido van Genechten	<i>Rikki</i>	A&A Book Trust (India)	€ 1.880
Edward van de Vendel en Carll Cneut	<i>Een miljoen vlinders</i> (Bengali)	Sampark (India)	€ 900
Edward van de Vendel en Carll Cneut	<i>Een miljoen vlinders</i> (Engels)	Sampark (India)	€ 900
Edward van de Vendel en Carll Cneut	<i>Een miljoen vlinders</i> (Hindi)	Sampark (India)	€ 900
Randall.C	<i>Slaapkoppen</i>	Comma 22 (Italië)	€ 1.150
Kim Duchateau	<i>EstherVerkest (Esther 5 + Esther 6)</i>	Comma 22 (Italië)	€ 940
Olivier Schrauwen	<i>My Boy</i>	Comma 22 (Italië)	€ 820
Judith Vanistendael	<i>De maagd en de neger</i>	RCS Libri (Italië)	€ 1.020
Peter Verhelst en Carll Cneut	<i>Het geheim van de keel van de nachtegaal</i>	Adelphi Edizioni (Italië)	€ 2.800
Paul Verrept	<i>De Kleine Soldaat</i>	Sakuhokusha (Japan)	€ 1.900
Peter Verhelst en Carll Cneut	<i>Het geheim van de keel van de nachtegaal</i>	Narava (Slovenië)	€ 1.352
Peter Verhelst en Carll Cneut	<i>Het geheim van de keel van de nachtegaal</i>	Barbara Fiore Editora (Spanje)	€ 2.800
Carl Norac en Carll Cneut	<i>O monster, eet me niet op!</i>	Reader Publishing Co (Taiwan)	€ 900
Ingrid Godon	<i>Het feestenboek</i>	Editions La Joie de lire (Zwitserland)	€ 670
Ingrid Godon	<i>Naar Zee</i>	Editions La Joie de lire (Zwitserland)	€ 680
Kaat Vrancken	<i>Cheffie is de baas</i>	Éditions La Joie de Lire (Zwitserland)	€ 640

Tabel subsidie geïllustreerde boeken 2008 met voortgang in 2009

Alfabetisch gerangschikt per land en per auteur.

Auteur/Illustrator	Titel	Uitgever (land)	Subsidie
Willy Linthout	<i>Het jaar van de olifant</i> (Engels)	Ponent Mon (Spanje)	€ 2.300
Willy Linthout	<i>Het jaar van de olifant</i> (Spaans)	Ponent Mon (Spanje)	€ 980

3.2.1.4. Auteursbezoeken

Buitenlandse literaire organisatoren die schrijvers, vertalers, illustratoren of stripauteurs uit Vlaanderen uitnodigen, kunnen in aanmerking komen voor de terugbetaling van de reiskosten. De lezing, de presentatie van de vertaling of de deelname aan een literaire manifestatie moet in principe betrekking hebben op een in het gastland beschikbare publicatie in de taal van het gastland. Met deze regeling wil het VFL het directe contact van de vertaalde Vlaamse auteur met de buitenlandse lezers, de media en het literaire milieu bevorderen.

Uitnodigingen kunnen uitgaan van organisatoren van literaire festivals, van uitgeverijen die vertalingen van literaire Vlaamse auteurs presenteren, van media en van lectoraten Nederlands in het buitenland, mits de beoogde doelgroep een algemeen lezerspubliek is.

Voor belangrijke internationale festivals, literaire manifestaties of eigen evenementen, kan het VFL Vlaamse auteurs uitzenden als literaire ambassadeurs om een bijdrage te leveren aan het programma dat in overleg met het VFL tot stand is gekomen.

Er werden 73 dossiers behandeld, waarvan vier met voortgang uit 2008. Vier aanvragen werden ingetrokken, vier aanvragen werden niet gehonoreerd. Nog vier aanvragen zijn in behandeling.

Een totaal van 61 aanvragen werden gehonoreerd voor een bedrag van € 38.251 (gemiddeld € 627 per auteursbezoek).

Landen van bestemming (alle bezoeken): Argentinië (1), Canada (2), Colombia (1), Duitsland (13), Estland (1), Frankrijk (8), Hongarije (5), Israël (1), Italië (9), Japan (1), Kenia (1), Luxemburg (1), Mexico (1), Noorwegen (1), Oostenrijk (1), Polen (1), Servië (3), Slovenië (7), Spanje (2), Tsjechië (3), Turkije (2), VK (2) en VS (5).

Wally De Doncker ontvangt een structurele subsidie voor zijn deelname aan de werking van IBBY Internationaal. De Doncker zetelt van 2009 tot 2012 in het bestuur van IBBY Internationaal. Zowel het VFL als Stichting Lezen dragen jaarlijks € 2.500 bij.

Tabel auteursbezoeken

Alfabetisch gerangschikt per land en per auteur.

Auteur	Plaats	Project / Festival	Subsidie
Kurt De Boodt	Argentinië, Rosario en Buenos Aires	Rosario International Poetry Festival	€ 987,10
Kristien Hemmerechts	Canada, Montréal	Gastschrijverschap	€ 476,10
Lieve Joris	Canada, Montréal	Rondreis Canada ter promotie van <i>Het uur van de rebellen</i>	€ 565,02
Peter Holvoet-Hanssen	Colombia, Medellín	XIX Festival Internacional de Poesía de Medellín	€ 1.435,40
Paul Bogaert	Duitsland, Leipzig	Leipzig liest - tijdens Leipziger Buchmesse	€ 534,04
Wally de Doncker	Duitsland, Berlijn	9th International Literature Festival Berlin	€ 76,73
Luc Deflo	Duitsland, Ruhr	Mord am Hellweg - Tatort Ruhr	In behandeling
Geert Genbrugge	Duitsland, Kassel	Première <i>Koffer auf Reisen</i>	€ 242,68
Geert Genbrugge	Duitsland, Bedburg-Hau	Première <i>Koffer auf Reisen</i>	Geen subsidie
Luuk Gruwez	Duitsland, Berlijn	10 jaar Lyriekline	€ 481,45
Stefan Hertmans	Duitsland, Frankfurt	Poeti dell'Europa - 2 ^o Festival of European Poetry	€ 200,00
Bart Moeyaert	Duitsland, Oldenburg	Drie literatuurwetenschappelijke colleges, voordracht aan de universiteit en publieke lezing	In behandeling
Els Moors	Duitsland, Leipzig	Leipzig liest - tijdens Leipziger Buchmesse	€ 503,65
Els Moors	Duitsland, Leipzig	Twee evenementen in het kader van de 50ste editie van het literaire magazine <i>EDIT</i>	€ 354,87
Aline Sax	Duitsland, Saarbrücken	Europäische Kinder- und Jugendbuchmesse Saarbrücken 2008	€ 316,10
Mark Van Tongele	Duitsland, Berlijn	10 jaar Lyriekline	€ 449,05
Annelies Verbeke	Duitsland, Frankfurt	Lezing uit Duitse editie <i>Slaap!</i>	€ 108,00
Geert Kimpen	Estland, Tallinn	Voorstelling Estse editie <i>De Kabbalist</i>	€ 227,00
Benno Barnard	Frankrijk, Parijs	Les poètes inventent l'Europe	€ 124,00
Eva Cox	Frankrijk, Charleville-Mézières	Ailleurs Poétiques	€ 87,50
Stefan Hertmans	Frankrijk, Parijs	Les poètes inventent l'Europe	€ 189,00
Peter Holvoet-Hanssen	Frankrijk, Charleville-Mézières	Ailleurs Poétiques	€ 87,50
Peter Holvoet-Hanssen	Frankrijk, Parijs	Poésie is not dead	€ 175,00
Geert van Istendael	Frankrijk, Parijs	Les poètes inventent l'Europe	€ 132,00
Geert van Istendael	Frankrijk, Cognac	Littératures Européennes Cognac	€ 189,70
Benno Barnard	Hongarije, Boedapest	Budapest Transfer Festival	€ 339,11
Lieve Joris	Hongarije, Boedapest	Voorstelling Hongaarse editie <i>De melancholieke revolutie</i>	€ 172,86

Geert Kimpen	Hongarije, Boedapest	Voorstelling Hongaarse editie <i>De kabbalist</i> en interviews	€ 298,36
Rachida Lamrabet	Hongarije, Boedapest	First Novel Festival	€ 442,64
David Van Reybrouck	Hongarije, Boedapest	Regionaal Colloquium Neerlandicum Topic: Diversity	€ 363,00
Rudi Meulemans	Israël, Jeruzalem, Nablus, Ramallah, Bethlehem	4 voorstellingen <i>Dhakara</i> en publieke discussies met de auteur	€ 541,70
Stefan Brijs	Italië, Rome	Presentatie Italiaanse vertalingen met analyse van de werken en vertalingen en vergelijking met het werk van Frank Westerman	€ 254,00
An Candaele	Italië, Bologna	Kinderboekenbeurs	€ 1.026,00
Philip Paquet	Italië, Portacomaro	Osvaldo Festival	In behandeling
Isabelle Vandenaabeele	Italië, Bologna	Kinderboekenbeurs	€ 740,63
Dimitri Verhulst	Italië, Milaan, Rome, Terni	Literaire manifestatie	€ 9.000,00
Klaas Verplancke	Italië, Bologna	Kinderboekenbeurs	€ 934,00
Klaas Verplancke	Italië, Reggio Emilia	Picnic Festival	€ 152,60
Dirk van Bastelaere	Japan, Daikanyama	Shinou (Poetic Brain) Live	Ingetrokken
Chika Unigwe	Kenia, Nairobi	StoryMoja Hay Festival Kenya	€ 1.000,00
Paul Bogaert	Luxemburg, Esch-Alzette	Bistrot Littéraire	€ 74,10
Stefaan van den Bremt	Mexico, Zacatecas	Festival Internacional de Poesía 2008 Zacatecas	€ 340,00
Lieve Joris	Noorwegen, Oslo	Lezing uit Noorse editie <i>Dans van de luipaard</i> en interviews	€ 642,00
Bart Moeyaert	Oostenrijk, Salzburg	Lese Abenteuer	€ 292,80
Chika Unigwe	Polen, Jelenia Góra	Crossroads Festival	Geen subsidie
Paul Bogaert	Servië, Belgrado e.a.	3rd International Belgrade Poetry Festival - Trgnise! Poezija	€ 164,00
Lut De Block	Servië, Belgrado e.a.	3rd International Belgrade Poetry Festival - Trgnise! Poezija	€ 155,00
Jan H. Mysjkin	Servië, Belgrado	34rd Belgrade International Meeting of Translators	€ 82,00
Paul Bogaert	Slovenië, Novo mesto	Meeting - What's new in European literature	€ 382,67
Carll Cneut	Slovenië, Ljubljana	Flanders at Vilenica - tijdens The Vilenica International Literary Festival	€ 500,00
Stefan Hertmans	Slovenië, Lipica, Ljubljana e.a.	24th Vilencia International Literary Festival	€ 1.000,00
Leonard Nolens	Slovenië, Lipica, Ljubljana e.a.	24th Vilencia International Literary Festival	Ingetrokken
Miriam Van hee	Slovenië, Lipica, Ljubljana e.a.	24th Vilencia International Literary Festival	€ 1.000,00

Monika Van Paemel	Slovenië, Lipica, Ljubljana e.a.	24th Vilencia International Literary Festival	€ 1.000,00
Peter Verhelst	Slovenië, Lipica, Ljubljana e.a.	24th Vilencia International Literary Festival	€ 1.000,00
Stefan Brijs	Spanje, Madrid	Voorstelling Spaanse editie <i>De engelenmaker</i> , persconferentie en ronde tafel	€ 290,00
Geert Kimpen	Spanje, Madrid	Voorstelling Spaanse editie <i>De kabbalist</i> en interviews	€ 189,67
Saskia de Coster	Tsjechië, Praag	Nacht van de Literatuur en Book World Prague	€ 350,86
Geert van Istendael	Tsjechië, Praag	Poëzieprogramma in het kader van Book World Prague	€ 224,67
Annelies Verbeke	Tsjechië, Praag	Nacht van de Literatuur en Book World Prague	In behandeling
Geert Kimpen	Turkije, Istanbul	Istanbul Tanpinar Literature Festival	Geen subsidie
Annelies Verbeke	Turkije, Ankara	Lezing Turkse editie <i>Groener gras</i>	€ 85,00
Willy Linthout	VK, Londen	Comica 09 Festival	€ 129,00
Stefan Brijs	VS, New York	Diverse activiteiten ter lancering van het jaarboek <i>The Low Countries</i>	€ 560,00
Willy Linthout	VS, New York	Voorstelling <i>Het Jaar van de Olifant</i> tijdens Small Poets Expo en bezoek aan boekhandels en uitgevers	Ingetrokken
Chika Unigwe	VS, Santa Barbara	Voorstelling <i>On Black Sisters' Street</i>	Geen subsidie
Paul Verhaeghen	VS, New York	PEN World Voices Festival	€ 2.142,75
Klaas Verplancke	VS, St. Charles, Illinois	8th USBBY Regional Conference	€ 788,00
Wally De Doncker	varia	Jaarlijkse bijdrage aan het IBBY-bestuurslidmaatschap	€ 2.500,00

Tabel auteursbezoeken dossiers 2008 met voortgang in 2009

Alfabetisch gerangschikt per land.

Auteur	Plaats	Project / Festival	Subsidie
Eva Cox	Frankrijk, Parijs	Festival European Voices	Ingetrokken
Paul Verhaeghen	VK, Londen	Jewish Book Week	€ 569,84

Auteursbezoeken in opdracht van het VFL in het kader van de illustratorententoonstelling *Buiten de lijntjes gekleurd*

Auteur	Plaats	Subsidie
Tom Schamp	Italië, Sarmede	€440,52
Isabelle Vandenaabeele	Italië, Sarmede	€142,00

3.2.2. Buitenland projecten

3.2.2.1. Buitenlandse beurzen

Ook in 2009 waren de buitenlandmedewerkers aanwezig op de internationale boekenbeurzen van Frankfurt, Londen, Parijs en Bologna om er de Vlaamse literatuur te promoten. Ook de beurzen in Angoulême, Leipzig en Boedapest veroveren een vaste plek in de VFL-agenda. Bovendien verruimde het VFL zijn horizon dit jaar naar onder meer Praag, Vilenica en New York. De jaarlijkse aanwezigheid van het VFL op deze internationale boekenbeurzen rendeert. Niet alleen is de VFL-stand een vaste stop op de route van de Europese literatuuruitgevers, er worden ook steeds meer nieuwe en belangrijke contacten gelegd met uitgeverijen en organisaties in nieuwe wereldmarkten als Azië, Latijns-Amerika en het Midden-Oosten.

In Frankfurt bemande het voltallige VFL-buitenlandteam een nieuwe, ruimere stand en bekleedde die met de dansende mensen van de cover van *Ergens waar je niet wil zijn*, het pas gepubliceerde beeldverhaal van Brecht Evens. De *graphic novels* zaten na het grote succes van het Vlaamse gastlandschap op het internationale stripfestival van Angoulême duidelijk in de lift. De economische crisis liet zich minder concreet voelen dan in 2008. Buitenlandse uitgevers sloten nu akkoorden over Vlaamse titels die al langer op tafel lagen en toonden een bredere interesse.

Proza

De Vlaamse romans werden gepromoot op de Frankfurter Buchmesse (oktober) en de London Book Fair (april). In 2009 werd bovendien de boekenbeurs van Praag voor de eerste keer bezocht en werden contacten gelegd met Tsjechische uitgevers en vertalers. Saskia De Coster was te gast tijdens de Praagse *Nacht van de Literatuur* en signeerde op de boekenbeurs. Zoals de vorige jaren ging het VFL naar de boekenbeurs van Boedapest, waar het jaarlijkse First Novel Festival plaatsvindt. Ditmaal stond *Vrouwland* van Rachida Lamrabet in de kijker.

De actieve promotie van proza in het buitenland zorgt al sinds de start in 2003 voor een groeiend aantal vertalingen in diverse talen. In 2008 werden 24 subsidieaanvragen goedgekeurd. In 2009 steeg het aantal naar 28.

Poëzie

In het kader van de poëziepromotie buitenland vonden de volgende prospectiereizen plaats: de Leipzig Buchmesse/Leipzig Liest (maart) waar Els Moors en Paul Bogaert lezingen gaven op uitnodiging van het Duitse tijdschrift *Edit*, de London Book Fair (april), de Poetry International Web-meeting in Rotterdam (juni), het Vilenica festival in Slovenië dat in 2009 de Vlaamse literatuur in de kijker plaatste met de uitnodiging van vijf auteurs, de Frankfurter Buchmesse en de manifestatie rond het tienjarig bestaan van Lyrikline in Berlijn, waar de dichters Mark Van Tongele en Luuk Gruwez optraden aan de zijde van hun Nederlandse collega's Ramsy Nasr en Victor Schiferli (beide in oktober).

Kinder- en jeugdliteratuur

Het VFL promootte de Vlaamse kinder- en jeugdliteratuur in 2009 op de internationale kinderboekenbeurs van Bologna (maart) en de Frankfurter Buchmesse (oktober). Telkens vonden meer dan vijftig afspraken plaats met buitenlandse kinderboekenuitgevers, nu voor het derde jaar op rij. Die gerichte aanpak begint vruchten af te werpen, wat blijkt uit het aantal toekenningen van subsidie voor de vertaling van jeugdromans en prentenboeken. In 2006 ging het om acht subsidies, in 2007 om tien en in 2008 om 21 dossiers. In 2009 werden 29 subsidieaanvragen goedgekeurd.

Ook nu reisden drie illustratoren met het VFL mee naar Bologna. Gevestigde waarden An Candaele, Isabelle Vandenaabeele en Klaas Verplancke ontmoetten er hun Italiaanse uitgevers, legden nieuwe internationale contacten en voerden promotie met hun reeds vertaalde werk.

Strips

Voor de strips was het belangrijkste evenement van 2009 uiteraard het internationale stripfestival van Angoulême in januari, waar Vlaanderen gastland was (zie 3.2.2.2.). Bovenop de VFL-fiches werden via de Vlaamse Onafhankelijke Stripgilde een dertigtal leden uitgenodigd om voor die gelegenheid informatiefiches over hun recente werk op te maken.

De Vlaamse *graphic novel* zat na het grote succes van Angoulême in de lift, zowel op de beurs van Bologna als in Frankfurt. Ook hier spreken de cijfers boekdelen: in 2006 kende het VFL voor het eerst vertaalsubsidie toe voor een strip, voor de Italiaanse vertaling van *Louis Armstrong*, een *graphic novel* van Philip Paquet (Bries). Eind 2009 staat de teller op vijftien realisaties, waarvan zeven subsidies werden toegekend in 2009. Een veelvoud aan projecten zit nog in de pijplijn.

In september 2009 reisde de VFL-buitenlandmedewerker voor strips naar de Verenigde Staten voor Small Press Expo, een stripbeurs in Washington waar de Engelse vertaling van Willy Linthouts *Jaren van de olifant* (Fanfare/Ponent Mon) werd voorgesteld. Ze koppelde dit promotiebezoek, samen met de Nederlandse stripintendant, aan verkennende gesprekken met Amerikaanse stripuitgevers en aan bezoeken van musea en festivalorganisatoren in New York. De interesse in de Vlaamse strip is groot, iets waar de komende jaren zeker op moet worden ingespeeld, want blijkbaar staat de Angelsaksische markt meer open voor de vertaling van Vlaamse strips dan voor andere genres. Op een termijn van slechts twee jaar verschijnen vijf Engelse vertalingen van Vlaamse strips: *Jaren van de olifant* van Willy Linthout (Fanfare/Ponent Mon), *Slaapkoppen* van Randall.C (Blank Slate), *Ergens waar je niet wil zijn* van Brecht Evens (Drawn and Quarterly), *Nachtdieren* van Brecht Evens (Top Shelf) en *De maagd en de neger* van Judith Vanistendael (SelfMadeHero).

3.2.2.2. Gastland op Festival International de la Bande Dessinée in Angoulême

Tijdens de 36ste editie van het Festival International de la Bande Dessinée in Angoulême was Vlaanderen gastland. Het stripfestival van Angoulême is de hoogmis van de negende kunst in Europa, waar jaarlijks 200.000 betalende stripliefhebbers naartoe trekken. Daarnaast bereikt het festival 7.000 professionele bezoekers uit de internationale stripwereld, 200 standhouders, 770 journalisten, en 1.100 auteurs. In januari 2009 kleurde de hele stad Vlaams, met een

indrukwekkende tentoonstelling, een succesvolle uitgevers- en verkoopstand en allerlei randactiviteiten met twintig Vlaamse auteurs. Een scharniermoment in het buitenlandse stripbeleid van het VFL, waar meer dan twee jaar aan gewerkt werd.

Ceci n'est pas la BD flamande

Op de Cour d'honneur de l'Hôtel de Ville, de belangrijkste en meest centrale plek van de stad, stond de tentoonstelling *Ceci n'est pas la BD flamande*. Die presenteerde een staalkaart van de nieuwe generatie Vlaamse striptekenaars. Twintig auteurs – Serge Baeken, Randall.C, Conz, Luc Cromheecke, Reinhart Croon, Pieter De Poortere, Brecht Evens, Stijn Gisquière, Ilah, Jeroen Janssen, KIM, Nix, Philip Paquet, Olivier Schrauwen, Kristof Spaey, Simon Spruyt, Stedho, Gerolf Van de Perre, Maarten Vande Wiele en Judith Vanistendael – kregen elk een afzonderlijke ruimte om via hun werk en hun artistiek wereldbeeld deze nieuwe generatie een gezicht te geven. In een eregalerij werd het jonge geweld gesitueerd in de traditie van de oervaders van de Vlaamse strip. Een schatkamer opende zich met originelen van Willy Vandersteen, Marc Sleen, Bob De Moor en Jef Nys.

De strip hertekend

Bij de tentoonstelling hoorde ook een stripdocumentaire (van de hand van 'de/het ensemble') die de dynamiek in het huidige Vlaamse striplandschap illustreert vanuit de fantasiewereld van zes auteurs. *De strip hertekend* plaatst de verhalen van Pieter De Poortere, Kim Duchateau, Brecht Evens, Ilah, Philip Paquet en Judith Vanistendael in de context van wat beweegt in de (Vlaamse) stripwereld. In de loop van januari was de documentaire te zien op Canvas en Canvas+ en tijdens de Antwerpse Boekenbeurs in november werd ze nog eens voor publiek vertoond. Ze is ook als dvd ingevoegd bij het boek *Loslopend wild* (Oogachtend), een portfolioboek waarin journalist Geert De Weyer twaalf stripauteurs van de nieuwe generatie interviewt.

Catalogus

Bezoekers aan de tentoonstelling kregen een gratis catalogus, een verzamelboekje met stickers, een miniportfolio van de tekenaars. Gert Meesters zorgde voor de boeiende tekst, Olivier Schrauwen voor een treffend coverbeeld, Pieter Gaudesaboos voor de strakke vormgeving.

Uitgeversstand

Op de gemeenschappelijke uitgeversstand kregen de Vlaamse en Nederlandse uitgevers de kans het werk van hun Vlaamse stripauteurs voor te stellen aan een internationaal publiek. Ook de Stripgilde kreeg een plek om enkele auteurs in de verf te zetten. Daarnaast verzorgde de Antwerpse stripspecialzaak Mekanik een verkoopstand in het decor van een typisch Vlaams bruin café. In *Chez les Flamands* konden bezoekers geen bier, maar (Nederlandse en vertaalde) strips van Vlaamse auteurs kopen. Hier werden niet enkel boeken verkocht, maar schoven ook dagelijks stripliefhebbers aan bij signerende auteurs. Want het VFL nam de twintig auteurs van de tentoonstelling mee naar het festival.

Het VFL had afspraken met buitenlandse uitgevers op de verkoopstand, met bestaande én nieuwe contacten. Het Vlaamse project kon op heel wat belangstelling rekenen.

Dit luik kwam tot stand in samenwerking met de Vlaamse Uitgeversvereniging (VUV). Omdat het hier om een economische activiteit ging, dienden het VFL en de VUV samen een subsidieaanvraag in bij Flanders Investment and Trade (FIT). In een globaal dossier voor de verschillende boekenvakbeurzen kende FIT een subsidie van € 31.250 toe voor Angoulême.

Randactiviteiten

De Vlaamse auteurs namen deel aan verschillende panelgesprekken. Eén van de vele hoogtepunten was het *concert de dessins* van Nix en Johan De Moor, die live tekenden op de muziek van Arno. Aansluitend ontving het Vlaams Fonds voor de Letteren, samen met Flanders Investment and Trade, zijn internationale en Vlaamse professionele contacten en pers tijdens een gezellig *fête flamande*.

Partners

Het gastlandschap in Angoulême was enkel mogelijk dankzij de samenwerking met dynamische partners, zoals het Belgisch Stripmuseum en Didier Geirnaert in het bijzonder, Flanders Investment and Trade, de Antwerpse stripwinkel Mekanik en Linda Torfs in het bijzonder, Beeld Beeld, Strip Turnhout en uiteraard alle auteurs. Voor de uitgeversstand werd samengewerkt met de VUV.

Vertalingen

Het directe effect van de aanwezigheid van het VFL op een beurs is nog nooit zo snel zo groot geweest. De aanwezigheid in Angoulême resulteerde in veel belangstelling in binnen- en buitenland, en in een boost in het aantal gesubsidieerde vertalingen van *graphic novels*. In de loop van 2009 verschenen *Jaren van de olifant* van Willy Linthout in het Engels en het Spaans (Ponent Mon) met steun van het VFL, *My boy* van Olivier Schrauwen in het Italiaans (Comma22), twee volumes van *Boerke* van Pieter De Poortere in het Hongaars (Nyittot), *Esther* van Kim Duchateau in het Italiaans (Comma22), *De maagd en de neger* van Judith Vanistendael in het Italiaans (Lizzard Rizolli) en *Ergens waar je niet wil zijn* van Brecht Evens in het Frans (Actes Sud BD). Eind 2009 waren al contracten getekend voor de Engelse *Ergens waar je niet wil zijn* (Drawn and Quarterly) en *Nachtieren* (Topshelf) van Brecht Evens, en voor de Engelse *Slaapkoppen* (Blank Slate) van Randall.C.

Succes

In Angoulême 2009 had Vlaanderen iets recht te zetten: de Belgische strip is meer dan de Franstalige strip alleen. Dat heeft de internationale stripwereld nu wel begrepen, net zoals de artistiek directeur, die dit schreef op de festivalwebsite:

‘Une somptueuse exposition met en lumière la créativité et la richesse de la nouvelle bande dessinée flamande. À voir absolument. [...] Un coup de chapeau, donc, au Fonds Flamand des Lettres, dont le concours s’est avéré déterminant pour concrétiser cette grande et belle expo-

sition, qui surprend et séduit par sa créativité et sa puissance innovante. Elle restera, assurément, comme l'une des vraies révélations de ce 36e Festival.'

Het succes en de resultaten van het gastlandschap in Angoulême waren zo indrukwekkend, dat het VFL besloot om zeker in 2010 en 2011 het Vlaams verkoopcafé te "heropenen" en om telkens een vijftal Vlaamse stripauteurs mee te nemen. Om het publiek te blijven overtuigen van de kwaliteit van de Vlaamse strip, maar ook om een blijvende indruk te maken op en een goede relatie uit te bouwen met de internationale stripuitgevers.

3.2.2.3. *Poetry International Web*

Het VFL ging enkele jaren geleden een partnerschap aan met The Poetry International Web Foundation (PIW) en lanceerde de Belgische domeinnaam

<http://belgium.poetryinternational.org>

Inmiddels staan meer dan dertig dichters uit Vlaanderen op de website. In 2009 werden volgende Vlaamse dichters toegevoegd aan PIW: Guido Gezelle, Ruth Lasters, Geert Van Istendael, Mark Van Tongele en Peter Verhelst.

3.2.2.4. *Lyrikline*

Lyrikline is een netwerk van veertig internationale partners, met het VFL als Vlaamse partner. Op de website www.lyrikline.org kunnen voordrachten door moderne en hedendaagse dichters worden beluisterd. Daarnaast heeft de site de ambitie om elk opgenomen gedicht in zoveel mogelijk talen aan te bieden. Niet zonder succes: de website bevat inmiddels meer dan 600 dichters met 5500 gedichten geschreven en/of vertaald in meer dan vijftig talen. Lyrikline heeft jaarlijks meer dan een half miljoen bezoekers uit alle hoeken van de wereld.

In oktober trok een delegatie Vlaams en Nederlandse dichters naar Berlijn naar aanleiding van het tienjarig bestaan van Lyrikline. De hele week vonden er op diverse locaties in Berlijn poëzielezingen plaats. Luuk Gruwez, Ramsey Nasr, Victor Schiferli en Mark van Tongele traden op tijdens een Vlaams-Nederlandse avond in de Nederlandse ambassade in Berlijn, die tot stand kwam in samenwerking met het NLPVF, de Nederlandse Ambassade en de Vlaamse vertegenwoordiging in Berlijn. Gruwez gaf daarnaast een voordracht aan de Freie Universiteit Berlin over zijn Gedichtendagessay. Van Tongele discussieerde met buitenlandse collega's over de stand van zaken van de hedendaagse poëzie. Thomas Möhlmann trad op tijdens een slotevenement naast onder meer Canadese en Duitse collega's.

Naar aanleiding van de festiviteiten werden acht Vlaamse dichters toegevoegd aan de website: Eva Cox, Jozef Deleu, Christine D'haen, Mark Insingel, Bart Meuleman, Els Moors, Erik Spinoy en Lucienne Stassaert. De dichters lezen zelf hun werk voor en er is informatie over hun werk te vinden. Daarnaast zijn er meer dan 150 nieuwe vertalingen van hun gedichten in een tiental verschillende talen op de website geplaatst.

Het tienjarig bestaan van Lyrikline werd ook in België gevierd, met een hommage aan Hugo Claus, georganiseerd door het Beschrijf. Aan het slot van de avond werd Claus' gedicht 'Envoi'

in verschillende talen voorgelezen. Het VFL liet hiervoor vertalingen maken van het gedicht in meer dan tien talen.

3.2.2.5. *Poëziepromotie via vertalers*

In 2009 startte het VFL een proefproject waarbij literair vertalers een subsidie kunnen aanvragen om Vlaamse dichters te promoten bij buitenlandse poëzie-uitgevers. De subsidie bedraagt maximaal € 500 en is bestemd om een selectie gedichten van een Vlaams dichter te vertalen en voor te leggen aan relevante buitenlandse uitgevers. De bedoeling van deze fragmentvertaling is dat ze leidt tot de publicatie van een boek en dus tot een vertaalopdracht voor de vertaler. De subsidieregeling is bestemd voor vertalers uit landen en taalgebieden die moeilijk benaderbaar zijn, omwille van een taaldrempel of omdat de betreffende poëzie-uitgevers niet of nauwelijks aanwezig zijn op grote rechtenbeurzen. De vertaler fungeert hierbij als een soort ambassadeur, waarbij er belang wordt gehecht aan een persoonlijk contact en vertrouwensrelatie tussen uitgever en vertaler.

In 2009 ontvingen de volgende vertalers een subsidie in het kader van dit proefproject: Ludo Leroy (Deens), Franco Paris (Italiaans), Irina Michajlova (Russisch), Per Holmer (Zweeds), Jana Pellarová-Irmannová (Tsjechisch), Amir Afrassiabi (Farsi), M.S. Chi (Koreaans), Jerzy Koch (Pools), Kevser Canbolat (Turks) en Arie Pos (Portugees).

3.2.2.6. *Buiten de lijntjes gekleurd*

De illustratorententoonstelling *Buiten de lijntjes gekleurd / Colouring Outside the Lines* beëindigde in mei haar wereldreis in het Speelgoedmuseum in Mechelen. Samen met de illustratoren nam het VFL de kaders van de muren tijdens een feestelijke finissage. Voor het VFL was de tentoonstelling een belangrijk instrument in de ontwikkeling van het buitenlandbeleid voor kinder- en jeugdliteratuur: het was de ideale introductie bij buitenlandse uitgevers, op festivals en in de media.

In 2006 stelde het VFL de tentoonstelling voor tijdens de internationale vakbeurs voor kinderboekenuitgevers in Bologna. Daarmee werd ingespeeld op het succes van enkele Vlaamse illustratoren die stilaan naam begonnen te maken in het buitenland, zoals Carll Cneut, Ingrid Godon en Guido Van Genechten. Maar het was ook de ideale manier om aan de rest van de wereld te tonen dat Vlaanderen bruist van het talent.

De tentoonstelling met werk van 17 Vlaamse illustratoren reisde naar Italië (Bologna en Sarmade), Duitsland (Saarbrücken, München en Keulen), Nederland (Rotterdam), Portugal (Barreiro), Hongarije (Boedapest), Groot-Brittannië (Cambridge) en Frankrijk (Parijs). In eigen land stond ze eerder in Leuven, Namen en Antwerpen. Ze werd tekens vergezeld van de prachtige catalogus *Buiten de lijntjes gekleurd. Uitgelezen Vlaamse illustratoren in de kijker* (Lannoo), een kijkboek met veel illustraties, gecombineerd met boeiende analyses van Marita Vermeulen.

De jongste jaren verschijnen in Vlaanderen veel kwalitatief hoogstaande geïllustreerde prentenboeken. De commercieel minder voor de hand liggende prentenboeken van Vlaamse illu-

stratoren worden steeds vaker vertaald. Met *Buiten de lijntjes gekleurd* zette het VFL zijn prentenboekenmakers mee op de internationale cultuurkaart.

3.2.2.7. Uitgeversbezoeken

Dalkey Archive Press (USA)

De Amerikaanse onafhankelijke uitgeverij Dalkey Archive Press was van 10 tot en met 16 juni 2009 op uitnodiging van het VFL te gast in Antwerpen, Brussel en Amsterdam (i.s.m. het NLPVF). Het VFL bood uitgevers John O'Brien en Rhett Mc Neil een zevendaags programma aan dat bestond uit ontmoetingen met uitgevers, auteurs en academici.

Het doel van het bezoek was hun kennis over Vlaamse romans te verruimen en in een bredere context te plaatsen. Dalkey Archive Press is al enkele jaren bijzonder geïnteresseerd in de Vlaamse roman en publiceerde werk van L.P. Boon en Paul Verhaeghen. In hun anthologie *Best European Fiction 2009* werd een fragment van het verhaal 'De moordenaar' van Peter Terrin opgenomen.

Het resultaat van het bezoek was een lijst met een twintigtal titels, zowel klassiekers als hedendaagse romans, die de uitgever de komende jaren zou willen publiceren.

A&A Book Trust – Arvindkumar Publishers (India)

De Indische uitgeefster en vertaalster Arundhati Deostale verbleef van 1 tot 14 november 2009 in het Vertalershuis. Ze reisde naar Antwerpen tijdens de Boekenbeurs, het ideale moment om auteurs, illustratoren en uitgevers te ontmoeten.

Deostale was op zoek naar vier bijzondere Vlaamse prentenboeken voor A&A Book Trust. Deze imprint van Arvindkumar Publishers wil het betere internationale prentenboek tot bij Indische kinderen brengen, door ze naar het Hindi te vertalen en projecten met schooltjes op te zetten. Eerder bracht de uitgeverij een reeks met Zweedse en Finse prentenboeken uit. Het VFL bezorgde de uitgeefster een agenda vol afspraken gedurende haar twee weken durende bezoek. Uiteindelijk ging Deostale naar huis met contracten op zak voor *Willy* (De Eenhoorn) van Carll Cneut en Geert De Kockere, *Slaap lekker, Rosalie* (De Eenhoorn) van An Candaele en Brigitte Minne, *Vogeltjelijf* (Pastel) van Kristien Aertssen en *Rikki* (Clavis) van Guido Van Genechten. De vertalingen van deze vier prentenboeken worden eind februari 2010 voorgesteld.

3.2.2.8. Vertalershuis

In januari 2009 verhuisde het Vlaamse Vertalershuis van Leuven naar Antwerpen en kwam onder het beheer van het Vlaams Fonds voor de Letteren. Het doel was om het Vertalershuis te integreren in het buitenlandbeleid van het VFL en meer interactie met de vertalers op te zetten. In Antwerpen wachtte de vertalers bovendien een overvloed aan culturele activiteiten en bezienswaardigheden. Niet onbelangrijk, want vertalers hebben, behalve aan een rustige

werkplek om aan hun vertaalprojecten van Nederlandstalige auteurs te werken, vooral behoefte aan een cultuurbad.

Het VFL begon aan een campagne om meer vertalers naar Vlaanderen te lokken en die wierp zijn vruchten af. In twaalf maanden groeide de bezetting naar plus 85%.

In 2009 verbleven er in totaal 22 vertalers in het Vertalershuis van zestien verschillende talen en nationaliteiten. Vooral veel Duitsers (6) en Centraal- en Oost-Europeaanen (8) vonden de weg naar Antwerpen. Een tiental vertalers komt in 2010 terug.

Het Vertalershuis ligt in het hartje van boekenstad Antwerpen, op wandelafstand van de meeste culturele centra en bezienswaardigheden. Het bestaat uit twee volledig uitgeruste duplexkamers in 't Elzenveld. Gelegen in het levendige stadscentrum, vormt 't Elzenveld een unieke oase van vrede en rust in een groen en historisch kader. De kamers zijn het hele jaar beschikbaar. Het verblijf is kosteloos en de vertalers komen in aanmerking voor een forfaitair leefgeld van 1.000 euro per maand (pro rata). De duur van een verblijf bedraagt minimaal twee weken en maximaal twee maanden.

Het Agentschap Kunsten (Departement CJSB) verstrekt in 2009 voor de werking van het Vertalershuis 45.000 euro aan het VFL. Antwerpen Boekenstad voegt daar jaarlijks 5.000 euro projectsubsidie aan toe.

3.2.2.9. Vertaalprijzen

Het VFL bekroont in samenwerking met het NLPVF tweejaarlijks vertalingen naar het Duits, Engels en Frans van een Nederlandstalig literair werk.

Else Otten Preis

Bekroont een vertaling in het Duits. Deze prijs van 2008 werd uitgereikt in januari 2009 aan de vertaler Waltraud Hüsmert, voor *Der Kummer von Belgien* van Hugo Claus. Op uitnodiging van het VFL was Veerle Claus aanwezig op de uitreiking.

De volgende jurering gebeurt in 2010, gevolgd door een prijsuitreiking in januari 2011.

De prijs bedraagt € 5.200.

Vondel Translation Prize

Bekroont een vertaling in het Engels. Deze prijs van 2009 wordt uitgereikt in januari 2010.

De laureaat is Sam Garrett voor zijn vertaling van *Ararat* van Frank Westerman (Harvill Secker 2008). Garrett won deze prijs ook al in 1993.

De juryleden waren de Engelse literatuurcriticus Paul Binding en de vertaalsters Nederlands-Engels Susan Massotty en Ina Rilke, de vorige winnaars van de prijs.

De winnaar ontvangt £ 2.000.

Prix des Phares du Nord

Bekroont een vertaling in het Frans. De jurering vond plaats in 2009. De prijs wordt uitgereikt in januari 2010.

De laureate is Anita Concas voor haar vertaling van *Het huis van de moskee* van Kader Abdollah (Gallimard 2008).

De juryleden waren Danielle Bourgois, Margot Dijkgraaf en Annie Kroon, de laureaat van 2007. Aan de prijs is een bedrag van € 5.000 verbonden.

3.2.2.10. Deskundigheidsbevordering vertalers: Zomercursus Literair Vertalen

Van 17 tot en met 28 augustus 2009 organiseerde het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV) in samenwerking met het NLPVF en het VFL opnieuw een Zomercursus Literair Vertalen. Dit jaar waren de doeltalen het Chinees en het Japans.

Het programma bestond uit algemene hoorcolleges over vertalen, vertaalateliers waarin de praktijk aan bod komt en een collectieve vertaling.

De begeleider van de Chinese groep was Anne Sytske Keijser. De Japanse groep werd begeleid door Luc Van Haute en Etsuko Nozaka.

In de vertaalateliers werden twee teksten gebruikt: *De heimweefabriek* van Douwe Draaisma en *Slaap!* van Annelies Verbeke. Beide auteurs waren op één van de dagen ook aanwezig om vragen van de cursisten te beantwoorden. Tijdens de slotbijeenkomst presenteerden de cursisten hun collectieve vertalingen. Zonder begeleiding hadden ze zich per taalgroep gewaagd aan een fragment uit *Caesarion* van Tommy Wieringa.

De jaarlijkse zomercursus van het ELV kende bovendien een primeur. Op verzoek van het VFL voegde het ELV een extra onderdeel aan de cursus toe: een driedaagse workshop stripvertalen uit het Nederlands in het Engels en Frans.

Van 17 tot 19 augustus wisselden elf Franse en Engelstalige literaire vertalers van gedachten over het specifieke van strips vertalen: wat maakt een goede stripvertaling, wat is anders dan bij een roman of een prentenboek, hoe zit dat met de vergoeding voor vertalers van strips, enzovoort. Gert Meesters sprak over de specifieke beeldtaal in strips, zijn collega Geert De Weyer maakte de cursisten bekend met het beeldverhaal in het algemeen en specifiek in Vlaanderen. Tijdens de ateliers kregen de vertalers feedback van Pieter Van Oudheusden, een vertaler naar het Nederlands, en Paul Gravett en Thierry Tinlot, een Engelse en een Franse stripspecialist. Ze bogen zich samen over de teksten van *Slaapkoppen* van Randall.C en *Ergens waar je niet wil zijn* van Brecht Evens.

Sinds de Vlaamse stripauteurs eregast waren op het internationaal stripfestival van Angoulême, is het aantal subsidieaanvragen voor het vertalen van strips aanzienlijk gestegen. Het VFL dringt er, net als bij andere genres, op aan dat de vertaling gebeurt door professionele literaire vertalers. De workshop maakte literaire vertalers meer vertrouwd met het opkomende genre, en vormt tegelijk de basis van een netwerk 'stripvertalers'.

De cursus werd door iedereen als erg nuttig beschouwd en heeft meteen al geleid tot het gericht aanraden van enkele van de vertalers aan buitenlandse stripuitgevers. Het is dan ook wenselijk dat het ELV aandacht blijft besteden aan het vertalen van dit specifieke genre, ook voor vertalers in andere talen dan het Frans en het Engels.

4. Beleid en interne werking

4.1. Stages en onderzoeksprojecten

Onderzoeksproject: literair middenveld

Chiara De Caluwé, studente cultuurmanagement Universiteit Antwerpen deed onderzoek naar het literaire middenveld. In haar Masterproef *Van versnippering naar visie. Onderzoek naar de uitdagingen van het Vlaams Fonds voor de Letteren rond het literaire middenveld* bekeek ze welke acties het VFL kan of moet ondernemen om het literaire middenveld te stimuleren en te integreren.

Een veld- en knelpuntenanalyse legde vijf strategische *issues* bloot: 1) de relatie van het literaire middenveld met het Kunstendecreet, 2) diversiteit aan middelen en methodieken in het literaire middenveld, 3) de functies van het literaire middenveld, 4) de verhouding lokaal versus bovenlokaal en 5) de nood aan verdere professionalisering voor de stimulering van het literaire middenveld.

Na een vergelijkende studie met Nederland, discussies en gesprekken met mensen uit het veld kwam Chiara De Caluwé tot aanbevelingen voor het VFL. Ze wijst op de nood aan een geactualiseerde visie met een open afbakening van het literaire middenveld. Het aanpassen van de eigen reglementen voor literaire organisaties en manifestaties (met aandacht voor een diversiteit aan middelen en methodieken) is een eerste stap. Een tweede doelstelling is het aanzwengelen van samenwerking in het middenveld, om een grotere dynamiek te verkrijgen.

De studie werd begeleid door het VFL-secretariaat en de Adviescommissie verenigingen, manifestaties en focuspunten hield de vinger aan de pols voor tussentijdse rapporteringen. De Adviescommissie formuleerde een nieuwe visie op het literaire middenveld. Deze visie werd na bespreking door het Fondsbestuur onderschreven.

Onderzoeksproject: e-literatuur

Marjolein Craens deed in het kader van de opleiding Culturele Studies (K.U.Leuven) een onderzoek rond e-literatuur. Ze onderzocht een aantal *good practices* op het gebied van e-literatuur en formuleerde een aantal aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling van ons beleid hieromtrent. Uit de aanvragen e-literatuur van 2008 en 2009 blijkt dat de meeste aanvragen zich richten op het omzetten van folioprodukten naar een digitale omgeving en de elektronische distributie van bestaande literaire producten. Projecten waarbij de creatie centraal staat, waarbij literatuur en digitale mogelijkheden worden gecombineerd, zijn zeldzaam.

De onderzoekster raadt aan om een duidelijkere definiëring te gebruiken voor digitale literaire projecten. Er zou ook meer nadruk gelegd mogen worden op welk type projecten het VFL wil inzetten, bijvoorbeeld door goede voorbeelden op de VFL-website onder de aandacht te brengen. Ook de relatie tussen digitale projecten en (digitale) literaire tijdschriften moet verder uitgeklaard worden.

Daarnaast stelde Marjolein een enquête op over de communicatiemiddelen die door het VFL worden gebruikt. Ze lijstte hiertoe eerst alle VFL-communicatiemiddelen op en maakte een schets van het VFL-doelpubliek. De enquête werd verstuurd in augustus 2009. Op basis van de resultaten van de enquête zullen aanbevelingen geformuleerd worden in het communicatieplan dat in het voorjaar van 2010 zal worden voorgesteld.

Onderzoeksproject: literaire economie van de Spaanstalige markt

Hilde Christens startte haar stage op de buitenlandafdeling van het VFL in oktober 2009. De stage wordt afgerond in april 2010. Hilde volgt de opleiding Culturele Studies aan de K.U.Leuven en onderzoekt voor het VFL de literaire economie van de Spaanstalige markt. De kernlanden die onderzocht worden zijn Spanje, Argentinië en Mexico. Van deze landen zal een informatiefiche worden opgesteld met daarin onder meer een situationele schets (inwonersaantal, analfabetisme, politieke en culturele bijzonderheden...), een overzicht van de literaire fondsen en hun werking, de prijs van een boek en de belangrijkste literaire tijdschriften. Ook wordt er een inventaris gemaakt van de uit het Nederlands vertaalde (gesubsidieerde) titels in deze landen.

Dit onderzoek kadert in een ruimer project van het VFL om informatie te verzamelen en te analyseren over de literaire markten in nieuwe focuslanden waarnaar het VFL de buitenlandwerking tijdens de volgende beleidsperiode 2011-2015 wil verruimen. Dit zal resulteren in deelkaarten van de internationale literatuurmarkt. Het doel is om de Vlaamse uitgevers, auteurs en literaire vertalers inzicht te geven in de literaire werking in andere landen en de eigen VFL-werking te sturen.

Stageproject: brochure kinder- en jeugdliteratuur

Marie Van Praag, studente Master Illustratie aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Gent (KASK), liep van 1 oktober 2009 tot 26 februari 2010 stage op de buitenlandafdeling van het VFL. Haar belangrijkste project was het vormgeven van de Engelstalige brochure *Dutch and Flemish Inspiration* over vijf Vlaamse en vijf Nederlandse jeugdboeken. Het gaat om een gemeenschappelijk project van de buitenlandmedewerker voor kinder- en jeugdliteratuur met haar collega van het Nederlandse Letterenfonds.

Marie Van Praag bedacht een origineel concept voor de vorm, zocht naar een gepaste drukker, overlegde met Andy Huysmans (de fotograaf van de auteursportretten) en kreeg advies van vormgever Paul Verrept. Het resultaat zal worden voorgesteld op de *publishers tour* van 22 tot 26 februari 2010.

Van de portretfoto's, die de basis van de brochure vormen, en enkele sterke quotes maakte Marie ook een presentatie die getoond wordt op de internationale vakbeurs voor kinderboeken in Bologna, eind maart 2010. Ook gaf zij het programmaboekje van de *publishers tour* 2010 vorm.

Praktische stage: buitenland

Claudia Queren, studente Nederlands aan de universiteit van Münster, deed tijdens de zomer een stage bij de buitenlandcel van het VFL. Ze stond in voor de reorganisatie van de vertaalbibliotheek en de aanmaak en update van een aantal auteursfiches voor de buitenlandpromotie. Bovendien bood ze administratieve hulp aan de buitenlandmedewerkers.

4.2. Actualiteitsnota

Het VFL stelde voor Minister Joke Schauvliege een actualiteitsnota op, die de nieuwe minister kort en krachtig een beeld moest geven van de activiteiten, de werking en het belang van de organisatie. Eerst wordt teruggeblikt op de verwezenlijkingen van het VFL sinds zijn ontstaan in 1999 en wordt beschreven hoe het fonds steeds meer een kernpositie is gaan innemen in het literaire veld. Vervolgens worden enkele concrete actiepunten voor 2009 en 2010 geformuleerd. Het tweede deel vormt een vooruitblik naar het meerjarenplan voor 2011-2015, dat in het voorjaar van 2010 gepresenteerd wordt. Het streven naar een meer geïntegreerd letterenbeleid staat daarbij centraal. De versnippering in de subsidiëring en ondersteuning van het literaire veld maakt dat veel kansen onbenut blijven, en dat de letteren niet volwaardig meedraaien in de kunstensector.

In haar beleidsnota cultuur 2009-2014 neemt de minister alvast belangrijke VFL-aandachtspunten over: e-cultuur en digitalisering (SD3), bewaring en ontsluiting van erfgoed (OD16), werken aan een geïntegreerd letterenbeleid (OD23), met als speerpunten: non-fictie; afstemming literair middenveld; internationaal beleid en cultureel ondernemerschap.

4.3. Meerjarenplan

Het VFL-secretariaat en -bestuur stoomden in 2009 het meerjarenplan voor de periode 2011-2015 klaar. Dit plan wordt in het voorjaar van 2010 ingediend bij de Minister van Cultuur en dient als basis voor de nieuwe beheersovereenkomst.

In 2009 werd het ontwikkelingsproces gestart met een grondige analyse van de subsidiëtoekenningen en de werking van het VFL de voorbije jaren. Met de Adviescommissies, het Beslisingscollege en het Fondsbestuur werden de uitdagingen voor de volgende jaren geïnventariseerd en in mogelijke acties vertaald. De VFL-staf werkte aan concrete teksten en voorstellen die begin 2010 door het VFL-bestuur besproken worden.

De centrale doelstelling van het VFL is het ondersteunen van de Nederlandstalige letteren en de vertaling in en uit het Nederlands van literair werk in de brede zin van het woord, en op die manier bijdragen tot de verbetering van de sociaaleconomische positie van auteurs en ver-

talers. Haar missie getrouw wil het VFL de creativiteit van Vlaamse schrijvers zo goed mogelijk steunen. Het verstrekken van beurzen vormt daartoe een belangrijk instrument. Maar het VFL wil ook het cultureel ondernemerschap in de sector bevorderen, bijvoorbeeld door expertise en vorming aan te bieden.

Het VFL geeft in de eerste aanzetten van het meerjarenplan 2011-2015 de volgende prioritaire werkdomeinen aan: cultuur en economie (creatie, productie en spreiding van cultureel waardevolle, maar economisch kwetsbare producten ondersteunen), import/export (vertalingen in en uit het Nederlands, residentiebeleid en vertalershuis), het ontwikkelen van een geïntegreerd beleid rond non-fictie, de verdere ontwikkeling en integratie van het literaire middenveld, het verder ontwikkelen van een beleid rond digitale literaire projecten, bezorgdheid rond literair erfgoed (voorbereidend onderzoek voor een canonbeleid, uitbreiding van de regeling voor literaire oeuvres) en promotie van Vlaamse literatuur.

Het VFL wil vooruit denken, in dienst van de literatuur, haar schrijvers en haar lezers. Het VFL zet zich in voor een vitale literatuur die een onderdeel vormt van cultuur, economie en samenleving. Het VFL-kompas blijft gericht op kwaliteit en professionalisering. Het VFL werkt hiervoor samen met alle betrokkenen, van schrijvers tot overheden, en wil die centrale rol in het literaire netwerk nog verder versterken.

4.4. Reflectienamiddag 10 jaar VFL

In 1999 werd het VFL officieel opgericht, in januari 2000 ging de concrete werking van start. Als eerste evenement naar aanleiding van deze verjaardag organiseerde het VFL op 4 december een reflectienamiddag in de Antwerpse Permekebibliotheek. Daar werd zowel teruggeblikt op het voorbije decennium als vooruitgekeken naar de uitdagingen voor de volgende jaren.

Observatoren uit de letterensector en het brede culturele veld lieten vanuit uiteenlopende invalshoeken een kritisch licht schijnen over het afgelegde en nog af te leggen parcours van het eerste autonome cultuurfonds. Een brede kadering in het kunstenbeleid gebeurde door Katia Segers, docent communicatiewetenschap aan de VUB en voorzitter van de adviescommissie Kunsten van de Vlaamse Gemeenschap. In een panelgesprek met de boekensector stond de verhouding cultuur en economie centraal.

Ondersteund door gefilmde getuigenissen van auteurs en vertalers over de praktijk van hun auteurschap, schetsten diverse sprekers een bescheiden *status questionis* van het Vlaamse literatuurveld anno 2009. Het laatste programmaluik bood vijf getuigen de spreekruimte om de betekenis van het VFL te schetsen en actiepunten voor de volgende jaren te formuleren.

De namiddag leverde een veelzijdige bloemlezing op, leesmateriaal en verplicht studiewerk voor het volgende decennium. ‘Dankzij heel veel werk heeft het VFL zich ietwat onopvallend tot een invloedrijke instelling opgeworpen’, zo concludeerde Minister van Cultuur Joke Schauvliege in haar openingstoespraak. Aan het eind van de namiddag zette het VFL ook zijn afscheidnemend voorzitter Joris Gerits in de bloemetjes.

Een uitgebreid verslag van de reflectienamiddag, met o.a. de integrale toespraak van minister Schauvliege en de lezing van Katia Segers, staat op de VFL-website.

4.5. Dossieropvolgingssysteem

Het VFL liet in 2008 een voorstudie uitvoeren voor een geïntegreerd dossierbeheersysteem annex databank. De huidige Accesdatabank is een passief registratiesysteem en houdt een aantal beperkingen in. Er werd een grondige analyse gemaakt van het huidige systeem en de behoeften voor de toekomst werden geïnventariseerd. Het nieuwe systeem gaat uit van een centraal beheer van contactgegevens, dient te zorgen voor een aanzienlijke tijdwinst en meer efficiëntie bij het beheren van (contact)gegevens, het realiseren van mailings, het opzoeken van documenten, het beheren van data en het opvolgen van procedures. Het dossierbeheersysteem kan makkelijk uitgebreid of gewijzigd worden bij nieuwe of aangepaste subsidieregelingen. In 2009 werden de mogelijkheden voor koppeling met de (analytische) boekhouding en de integratie van een Customer Relationship Management systeem verder onderzocht.

5. Samenwerking

5.1. Het VFL als aanspreekpunt Letteren

De letterensector is een dynamisch veld waar voortdurend nieuwe deelnemers met vragen en behoeften opduiken. Omdat er in Vlaanderen geen steunpunt letteren is, ontvangt het Fondssecretariaat dagelijks administratieve, fiscale, juridische en praktische vragen met betrekking tot het brede domein van het uitgeven van (literaire) boeken. Binnen de tijdsomvang, de beschikbare competenties en informatiebronnen worden deze vragen beantwoord of doorverwezen naar de juiste instanties en organisaties. Het Kunstenloket, het Expertisecentrum Literair Vertalen, Boek.be en het VAV-secretariaat zijn daarbij belangrijke dienstverleners. Deze dienstbaarheid versterkt het professionele profiel van het VFL, toont de servicegerichtheid én is een noodzakelijk antwoord op vragen in het literaire veld. Een bundeling van FAQ's in een *Handboek Schrijvers* is een project dat we de volgende jaren samen met de VAV willen uitwerken.

Het VFL en zijn medewerkers hechten veel belang aan bereikbaarheid en aan toelichting en openheid over het gevoerde beleid. De aanwezigheid bij veel literaire manifestaties en bijeenkomsten bevordert de directe aanspreekbaarheid en het permanente contact met de literaire sector zonder dat de objectiviteit van de werking in het gedrang komt.

Sinds september 2008 neemt het VFL deel aan het overleg van de Kunstensteunpunten en hun buitenlandpresentaties onder de noemer Arts Flanders.

In het kader van het Boekenoverleg wordt nagegaan welke kerntaken van een steunpunt – praktijkondersteuning, praktijkontwikkeling, beeldvorming en communicatie – wel en door wie vervuld worden binnen de letterensector. Het ontbreken van een steunpunt heeft tot gevolg dat de communicatie naar en over de letterensector naar het beleid en naar andere kunstensectoren onvolledig of niet gebeurt. Op basis van deze analyse zal een voorstel geformuleerd worden om dit hiaat in te vullen, eventueel binnen de structuur van het VFL.

5.2. Vlaamse overheid

Het VFL heeft de eigen werkwijzen en regelingen maximaal afgestemd op de basisfilosofie en uitgangsprincipes van het Kunstendecreet, dat sinds 2006 van toepassing is. Net zoals het Vlaams Audiovisueel Fonds valt het VFL als autonome instelling niet rechtstreeks onder het Kunstendecreet.

Op 22 oktober werd het Jaarverslag 2008 voorgesteld aan de nieuwe Commissie Cultuur van het Vlaams Parlement. Naast een korte voorstelling van de werkdomeinen en de details over de aanwending van de dotatie 2008, werden de budgettaire knelpunten, de acties 2009 en 2010 en de strategische werkdomeinen voor 2011-2015 toegelicht. Er werden veel vragen gesteld bij en uitgebreid commentaar geleverd op een hele reeks aspecten van de werking van het VFL zoals de positie van de Vlaamse vertalers, de aanpak van digitalisering, toelichting bij de versnippering van het letterenveld en interculturaliteit en letteren. Vanuit het VFL werd

gewezen op de negatieve effecten van de niet toegekende indexcompensatie van 112.000 euro en de systematische afbouw van het gecumuleerde negatieve resultaat sinds 2003 (schrapping 1 miljoen dotatie). De commissie sprak haar waardering uit over de werking van het VFL en het brede spectrum van de initiatieven die oplossingsgericht een brede waaier aan instrumenten inzetten naast subsidieregelingen.

Kort na de benoeming van Minister Schauvliege werd vanuit het VFL een zogenaamde actualiteitsnota bezorgd (zie ook 4.2.), waarin kort de realisaties van het VFL sinds zijn oprichting werden toegelicht, de geplande acties voor 2009 en 2010 en de eerste aanzetten voor het nieuwe meerjarenplan 2011-2015. Tijdens een ontmoeting met het dagelijks bestuur bij de vooropening van de Boekenbeurs werd de nota kort toegelicht en accenten gelegd voor de korte termijn. Met de beleidsmedewerker kunsten werden rond deelthema's verschillende werkvergaderingen opgezet.

Op vraag van het departement CJSM en in overleg met het Agentschap Kunsten werd de boekhandelsregeling begin 2009 grondig geëvalueerd en nieuwe pistes uitgezet voor een efficiënter ondersteuningsbeleid van de kwaliteitsboekhandels. Doordat de opdracht voor 2009 slechts laat werd bevestigd, zal de uitvoering vooral in 2010 geconcretiseerd worden.

Vanaf 1 januari 2009 heeft het VFL het beheer van het Vertalershuis overgenomen en overgebracht naar Antwerpen. In de vorm van een opdracht werd een budget van 45.000 euro toegekend. De hoge bezettingscijfers in het eerste jaar maken een budgetuitbreiding noodzakelijk voor een goede dienstverlening.

Met het Agentschap Kunsten was er regelmatig overleg in functie van de consolidatie van de begrotingscijfers, werd informatie uitgewisseld over het calculatiemodel voor productiesubsidies en gegevens afgestemd over projectvoorstellen voor buitenlandse literaire activiteiten.

5.3. Nederlandse Fondsen

Naast tientallen contacten "tussendoor", per mail en telefoon, over concrete dossiers, is er een formeel overleg met het NFvDL in het voorjaar en het najaar. Op de agenda: uitwisseling van het verloop en de resultaten van de voorbije subsidierondes, afstemming voor de indiendata voor aanvragen en de dossiers die in beide landen behandeld worden.

Als gemeenschappelijke studiepunten zijn in behandeling: een gezamenlijke ontmoetingsdag voor biografen; invulling van cultureel ondernemerschap voor auteurs en vertalers; beleidsontwikkeling ten aanzien van non-fictie; toneelschrijven.

Vanaf 2009 worden de stimuleringsregelingen voor debuterende auteurs en vertalers afzonderlijk uitgevoerd door beide Fondsen. De extra kosten voor een gemeenschappelijke behandeling en het dubbele werkvolume boden te weinig meerwaarde in de beoordelingsprocedure en de inhoudelijke behandeling om dit gezamenlijk verder te organiseren. Wel worden de

criteria en toepassingsmodaliteiten samen bepaald en werd vastgelegd dat eenzelfde titel maar bij één Fonds kan voorgelegd worden.

De één-loket-regel is op vraag van de Nederlandse collega's ook ingevoerd voor de projectbeurzen vertalers. Uitgangspunt is de vaststelling dat de positie en het voortraject voor vertalers zodanig verschillend is dat een gezamenlijke regeling niet voldoende is afgestemd op de vertaalpraktijk in Vlaanderen. Ook hier zal de vertaler moeten beslissen waar hij aanvraagt: bij het VFL of bij NFvDL.

Voor de werkbeurzen auteurs blijft de bestaande praktijk: eenzelfde project kan ingediend worden zowel in Vlaanderen als in Nederland. Indien er op basis van de onafhankelijke beoordeling een dubbele toekenning gebeurt, is voor de uitbetaling het principe van cofinanciering van toepassing. Beide Fondsen betalen elk de helft van het gemeenschappelijk toegekende bedrag en verrekenen onderling. Dit betekent dat jaarlijks gemiddeld ruim 150.000 euro gefinancierd wordt.

Met de collega's van het NLPVF wordt actief samengewerkt voor de vertalersprijzen. Organisatie, beoordeling, uitreiking... gebeuren in goed overleg en met kostendeling. Samen wordt *10 Books from Holland and Flanders* redactioneel samengesteld en uitgestuurd naar de buitenlandse relaties. In 2010 willen we vormgeving en inhoudelijke keuzes herbekijken. We bezorgen aan de collega's de nodige gegevens en boeken om de vertalingendatabank die gehost wordt op de website van het NLPVF zo volledig mogelijk en actueel te houden.

In de Beleidsraad van het ELV worden een gemeenschappelijk beleid uitgewerkt ten aanzien van opleiding en vervolmaking van vertalers. Ook voor de vertaaldagen Utrecht zorgen we voor de nodige Vlaamse thema's en inbreng.

Onze Nederlandse collega's hebben in 2009 veel tijd en overleg besteed aan de voorbereiding van hun fusie. Per 1 januari 2010 is die juridisch gerealiseerd en is Henk Pröpper, de huidige directeur van het NLPVF, benoemd tot directeur van het gefuseerde fonds, dat onder de nieuwe naam Nederlands Letterenfonds verder zal opereren. Uitvoering op niveau van huisvesting, taakverdeling en invulling nieuwe opdrachten zal invulling krijgen in de volgende maanden en jaren. Daardoor worden gezamenlijke plannen even vertraagd, maar we zijn er van overtuigd dat de nieuwe structuur de prettige en productieve samenwerking nog zal versterken.

We wensen onze collega's alle succes toe in deze fusie-operatie.

5.4. Expertisecentrum Literair Vertalen

De beleidsraad van het Expertisecentrum wordt gevormd door afgevaardigden van het VFL, het NLPVF, het NFvDL en de Nederlandse Taalunie. Naast klankbord voor de ELV-aanbiedingen aan de vertalers, is de Beleidsraad ook het uitwisselingsplatform voor initiatieven in Vlaanderen en Nederland op het vlak van deskundigheidsbevordering voor vertalers (zowel in als uit het Nederlands) en het laboratorium waar nieuwe behoeften worden gedetecteerd, geëvalueerd en omgezet in nieuwe programma's.

Naast nazorg, vooral op politiek en beleidsvlak rond het Vertalerspleidooi, is veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van specifieke ondersteuningsregelingen voor beginnende Vlaamse

vertalers. Dankzij extra middelen van de Nederlandse Taalunie kon dit uitgebouwd worden, begin 2009, in de vorm van workshops rond kwaliteitsbevordering van de Nederlandse taal, en later in de uitwerking van de ontwikkelingsbeurzen, duovertalingen en mentoraten, rekening houdend met de behoeften van de Vlaamse vertalers en het VFL-beleid terzake.

In de rand van de zomercursus gericht op vertalers uit het Nederlands naar het Chinees en Japans, is op vraag van het VFL een extra aanbod gebeurd voor vertalingen van strips aan ervaren vertalers naar het Engels en Frans. Zowel op de zomercursus als op de intensieve cursus voor vertalers uit het Latijn, Spaans en Frans naar het Nederlands werd de werking van het VFL uitgebreid voorgesteld en werden de vertalers gegidst in de service voor vertalers en vertalingen van het VFL.

Voor de eerste experimentele vertaalateliers op verplaatsing bij lectoraten Nederlands in het buitenland werd Dimitri Verhulst ingeschakeld.

5.5. Nederlandse Taalunie

Samen met de collega's van het NLPVF en de Taalunie werd het concept voor een gezamenlijke presentatie van de Vlaamse en Nederlandse literaire tijdschriften op internet uitgewerkt. Op Manuscripta in Amsterdam en Het Andere Boek in Antwerpen werd de website www.literairetijdschriften.org gelanceerd. De update zal voor Vlaanderen gebeuren vanuit de samenwerkingsstructuur die al langer bestond binnen CeLT vzw. De financiering werd onder de drie partners verdeeld.

De subsidieaanvraag voor de Vlaams-Nederlandse recensiewebsite De Reactor werd gezamenlijk behandeld en doorgepraat met de initiatiefnemers. Voor de technische ontwikkeling en het startjaar werden de financiële middelen samengebracht om een reële financiële vertrekbasis te bieden.

5.6. Kunstenloket

De samenstelling van beheerraad en algemene vergadering volgens de nieuwe statuten laat geen vaste vertegenwoordiging van de letterensector meer toe. De VFL-directeur volgt actief de werking op van het Kunstenloket van op de zijlijn en houdt via formele contacten met directeur en medewerkers van het Kunstenloket de letterentema's op de agenda. De deelsessie voor auteurs binnen de algemene studiedag 'geld en kunstenaarschap' moest geschrapt worden bij gebrek aan voldoende deelnemers. In 2010 zal samen gezocht worden naar specifieke aanbiedingen om de letterensector naar het Kunstenloket te leiden.

5.7. Boek.be, VUV en VBB

Zoals de voorbije jaren was er regelmatig overleg met de secretariaten van Boek.be, de Vlaamse Uitgeversvereniging (VUV) en de Vlaamse Boekverkoopersbond over raakpunten tussen de economische boekensector en het VFL.

Het VFL informeerde de secretariaten over nieuwe regelingen en deadlines voor subsidieaanvragen, met het verzoek deze door te geven aan hun leden.

Met de VUV werd samengewerkt op buitenlandse beurzen. Onder auspiciën van de VUV werd een subsidiedossier ingediend bij de FIT voor de internationale vakbeurzen in Angoulême, Londen, Bologna en Frankfurt. Een projectsubsidie van 135.000 euro werd toegekend. Voor de internationale stripbeurs in Angoulême organiseerde het VFL de beursactiviteiten en sloten de VUV en Vlaamse uitgevers zich daar bij aan. In Bologna ging het andersom: daar bouwde het VFL zijn verhaal in in de collectieve stand van de VUV. In Frankfurt sloot de eigen VFL-stand direct aan bij de centrale VUV-stand. In de VUV-brochures werden de ondersteunende acties van het VFL voor de promotie van literatuur uit Vlaanderen extra in de verf gezet.

Nadat in het najaar 2008 de boekhandelsregeling op enkele weken werd ontwikkeld en operationeel gemaakt in nauwe samenwerking met de Vlaamse Boekverkoopersbond, is begin 2009 uitgebreid geëvalueerd, samen met de deelnemende boekhandels. De reacties waren over heel de lijn positief. Kleine aanpassingen werden voorgesteld en uitbreiding naar nieuwe instrumenten ontwikkeld op het vlak van opleiding en productinformatie. Door de late goedkeuring en bevestiging van het budget 2009 zullen die pas in 2010 geïntroduceerd worden.

5.8. Vlaamse Auteursvereniging

Op een tweemaandelijks overleg buigen de VFL-voorzitter en -directeur en een afvaardiging van het VAV-bestuur zich over gemeenschappelijke thema's en wisselen ze informatie uit over lopende zaken.

Belangrijke gesprekstema's: modelcontract en sanctionering door het VFL, samenstelling adviescommissies en aanwezigheid van auteurs en vertalers, accenten in het Boekenmanifest, handboek voor de auteur, onderzoek naar inkomen van auteurs, onderzoek naar dalende publicatiekansen voor auteurs, vertalerscontracten en minimumtarieven...

Het VFL nam deel aan het auteurscafé over auteurslezingen en daarnaast aan verschillende workshops tijdens het succesrijke en inhoudelijk goed gestoffeerde VAV-congres in De Singel in december 2009.

Buiten het directe werkterrein van het VFL werd door de VFL-directeur inhoudelijke ondersteuning verleend in de dossiers over beheersvennootschappen, leenrecht, auteurspensioenen, eregelden en uitgave-overeenkomsten.

Zie ook 3.1.2.4.

5.9. Boekenoverleg

Op initiatief van het VFL heeft de Vlaamse boekensector zich in 2007 gegroepeerd in het Boekenoverleg. In dit overlegplatform streven de belangrijkste organisaties in de sector ernaar om te werken aan een overkoepelend langetermijnbeleid gesteund op gemeenschappelijke belangen. Naar aanleiding van de federale verkiezingen van 2007 stelde het Boekenoverleg een memorandum op over een aantal federale thema's. Enkele eisen daarvan zijn intussen gerealiseerd of staan momenteel op de politieke agenda (o.a. fiscaliteit auteursrecht, gereglementeerde boekenprijzen, *tax shelter*, leenrecht).

In het voorjaar van 2009 kwam het Boekenoverleg naar buiten met een uitgebreider memorandum ter gelegenheid van de Vlaamse parlementsverkiezingen, dat focust op Vlaamse bevoegdheden: *Het boek - een veelzijdig product*. Daarin wordt een waaier aan wensen en eisen opgesteld die betrekking hebben op verschillende beleidsdomeinen met linken naar het boek: cultuur, onderwijs, economie, wetenschap, welzijn en media. Het integrale memorandum is downloadbaar op de website van het VFL.

Als algemene prioriteiten uit het Vlaamse memorandum schuift het Boekenoverleg naar voren dat de financiële inhaalbeweging voor het boek en de letteren moet worden gecontinueerd en dat de Vlaamse regering met alle mogelijke middelen druk uitoefent op de federale regering voor de realisatie van de federale eisen. Prioritaire Vlaamse thema's zijn opleiding, leesbevordering, erfgoed en internationalisering.

Het Boekenoverleg kwam in 2009 vier keer samen. Op 19 mei organiseerde het een debat waarin vertegenwoordigers van de verschillende politieke partijen hun licht lieten schijnen over het memorandum. Daarnaast legde en onderhield het Boekenoverleg contacten met verschillende federale en Vlaamse volksvertegenwoordigers – de zogenaamde 'boekantennes' – over uiteenlopende boekenbeleidsthema's.

5.10. Steunpuntenoverleg

Sinds september 2008 neemt het VFL als waarnemer deel aan het overleg van de kunststeunpunten (BAM, Muziekcentrum Vlaanderen, VAI, VTi). Omdat in heel wat thema's die in het overleg behandeld worden alle kunstvormen betrokken zijn, biedt communicatie met de letterensector via het VFL een totaalplatform voor de kunstensector. Waar nodig zal het VFL gemeenschappelijke standpunten mee ontwikkelen, voeden vanuit de letterenpraktijk en ze (indien relevant voor de sector) onderschrijven en uitdragen.

Als gemeenschappelijke actiethema's zijn weerhouden: e-cultuur, internationaal cultuurbeleid, cultureel ondernemerschap en veldanalyse/landschapsschets.

Het VFL verzorgt het letterenluik in het Arts Flanders-project, dat via een Engelstalige website en een maandelijks elektronische nieuwsbrief informeert over de aanwezigheid van Vlaamse kunst en kunstenaars in het buitenland.

5.11. Fonds Pascal Decroos

Sinds zijn oprichting in 1999 stimuleert het Fonds Pascal Decroos (FPD) bijzondere journalistiek in de Vlaamse schrijvende en audiovisuele pers door de toekenning van werkbeurzen voor de realisatie van een project dat in de reguliere journalistiek niet gerealiseerd kan worden, dat een grote nieuwsaarde en diepgang heeft en tegelijk origineel, innovatief en tijdrovend is. In de periode 1999-2004 had één op drie afgewerkte projecten betrekking op een boekproject. Na een piek in 2001 met tweederde van de middelen voor boekprojecten, daalt dit percentage en worden nu dus meer middelen toegekend voor mediaprojecten (geschreven pers en audiovisueel) en onderzoeksjournalistiek.

Bij de ontwikkeling van de VFL-subsidieregeling voor culturele biografieën werd ook het FPD betrokken. Om dubbele subsidiëring te vermijden werd vastgelegd dat biografen die voor hetzelfde onderwerp ook een beurs hebben aangevraagd voor een (deel)project of afgeleid project bestemd voor een andere mediavorm bij het FPD, gefinancierd zullen worden. Ides Debruyne, directeur van het FPD, maakte deel uit van de ad hoc Adviescommissie voor deze biografieregeling.

In de beleidsontwikkeling rond non-fictie, zowel ten aanzien van binnenlandregelingen als van buitenlandpromotie, zal het VFL het FPD betrekken – zowel voor de expertise ten aanzien van criteria en beoordelingswegingen, als voor het vermijden van elkaar overlappende of uitsluitende regelgeving.

6. Communicatie

6.1. Website

In oktober 2008 lanceerde het VFL zijn nieuwe website. In 2009 was deze helemaal operationeel en werden ook de nieuwsbrieven elektronisch verstuurd via de website.

Dankzij een evenementenkalender, informatiepagina's, persmededelingen en een apart buitenlandluik, is elk VFL-nieuws meteen beschikbaar voor het publiek.

De website werd in de periode van 1 februari 2009 tot en met 31 december 2009 31.741 keer bezocht. Er waren 15.042 unieke bezoekers. Per bezoek werden gemiddeld 3,23 pagina's bezocht. 35% van de bezoekers vond rechtstreeks de weg naar www.vfl.be; 21% van de bezoekers kwam op de site terecht via een link op een andere website; 44% vond de weg naar de site via een zoekmachine.

6.2. Persberichten

Via persberichten vestigt het VFL de aandacht van de media op subsidietoekenningen, bijzondere manifestaties en acties in het buitenland. In 2009 werden 29 persberichten verstuurd.

Overzicht persberichten

- 06/01 Duitse vertaalster wint de Else Otten Übersetzerpreis 2008
- 15/01 Eerste Parnassusprijs voor Adriaan Raemdonck
- 21/01 Luuk Gruwez schrijft tweede Gedichtendagessay
- 27/01 Vlaanderen eregast op stripfestival Angoulême
- 01/02 Succesvolle lancering Vlaamse stripauteurs in Angoulême
- 12/02 Vertalershuis Antwerpen officieel geopend
- 27/03 Vlaamse successen bevestigen in Bologna
- 01/04 Illustratoren kleuren buiten de lijntjes in Mechelen
- 09/04 VFL vergroot inspanningen voor Vlaamse strip
- 05/05 Meer dan 1 miljoen euro rechtstreekse steun aan auteurs
- 28/05 Vlaanderen eregast op topliteratuurfestival Oost-Europa
- 24/06 Subsidieregeling voor Vlaamse biografieën
- 03/07 Subsidies e-literatuur 2009 bekend
- 15/07 *Allemaal willen we de hemel* verkocht aan Spaanse en Noorse uitgeverij
- 07/08 Literaire vertalers gaan aan de slag met strips
- 04/09 Graphic novel Willy Linthout internationaal succes
- 17/09 VFL draagt nieuwe voorzitter voor
- 29/09 Literairetijdschriften.org op Het Andere Boek
- 05/10 Nederlandstalige literatuurgeschiedenis in het Engels vertaald
- 07/10 Charles Ducal schrijft Gedichtendagessay 2010
- 12/10 VFL investeert in Vlaamse biografieën
- 18/10 Vlaamse titels doen goede zaken in Frankfurt
- 28/10 Dichters in Berlijn – Vlaamse en Nederlandse dichters vieren 10 jaar Lyrikline
- 04/11 Drie ongemakkelijk makende teksten voor Taalunie Toneelschrijfprijs 2009
- 24/11 Prix des Phares du Nord 2009 gaat naar Anita Concas
- 09/12 Vijf auteurs mee naar stripfestival in Angoulême
- 18/12 VFL-subsidie voor zeven literaire tijdschriften
- 21/12 Illustratoren Carll Cneut en Kaatje Vermeire samen naar kinderboekenbeurs in Bologna
- 23/12 VFL ondersteunt beginnende literaire auteurs

6.3. Publicaties

Behalve het jaarverslag 2008 en het Gedichtendagessay (zie 3.1.2.3.) verschenen in 2009 de volgende VFL-publicaties:

6.3.1. Elektronische nieuwsbrieven

De nieuwsbrieven worden sinds januari 2009 rechtstreeks en regelmatig verstuurd via de website. Er zijn twee verschillende nieuwsbrieven, een voor binnenland- en een voor buitenlandnieuws. Van de buitenlandniewsbrieven is er telkens zowel een Nederlandstalige als een Engelstalige versie.

Het VFL verstuurd in 2009 in totaal negentien nieuwsbrieven: twaalf met binnenland- en zeven met buitenlandnieuws.

Nieuwsbrief Arts Flanders

Het VFL sloot zich in juni 2008 aan bij Arts Flanders. Via de tweemaandelijks nieuwsbrief van Arts Flanders informeert het VFL, samen met de vier kunstesteunpunten (BAM, VAI, VTI en Muziekcentrum Vlaanderen) en FARO (Erfgoed), het internationale publiek over de Vlaamse kunsten.

6.3.2. Informatiefiches buitenland

Jaarlijks worden er nieuwe Engelstalige informatiefiches gemaakt over Vlaamse titels die we in het buitenland promoten, onder meer op de boekenvakbeurzen. De fiches bevatten een beknopte bio- en bibliografie, een synopsis van het betrokken werk, een overzicht van de beschikbare vertalingen, een greep uit persknipsels uit binnen- en buitenland en een fragmentvertaling. Voor poëzie is enkele jaren geleden de reeks *Poets from Flanders* opgezet: Engelstalige brochures met een monografisch portret van een dichter en een selectie gedichten in vertaling. De reeks werd inmiddels uitgebreid naar het Frans, Duits en Spaans.

In 2009 werden de volgende nieuwe fiches gemaakt (opsomming per genre):

Informatiefiches proza

- *Vrouwland* van Rachida Lamrabet
- *Nemen wij dan samen afscheid van de liefde* van Paul Baeten Gronda
- *Godenslaap* van Erwin Mortier
- *Vaderland* van Joseph Pearce
- *Het verborgene weefsel* van Stefan Hertmans
- *De bewaker* van Peter Terrin

- *Wij* van Elvis Peeters
- *Graz* van Bart Moeyaert
- *Mise en place* van Margot Vanderstraeten
- *De leraar* van Bart Koubaa

Fragmenten uit *Vrouwland* van Rachida Lamrabet werden eveneens in het Hongaars vertaald, ter gelegenheid van het First Novel Festival in Boedapest.

Informatiefiches poëzie

- *Poets from Flanders*: Miriam Van hee, Peter Verhelst
- *Lyrik aus Flandern*: Karel van de Woestijne, Luuk Gruwez, Mark Van Tongele, Paul Bogaert, Peter Verhelst, Ruth Lasters, Stefan Hertmans
- *Poètes de Flandre*: Paul Bogaert, Peter Holvoet-Hanssen
- *Poetas de Flandes*: Peter Holvoet-Hanssen

Informatiefiches kinder- en jeugdliteratuur

- *Allemaal willen we de hemel* van Els Beerten
- *Het geheim van de keel van de nachtegaal* van Carll Cneut en Peter Verhelst
- *Ik denk dat het liefde was* van Kathleen Vereecken
- *Metromonsters* van Sebastiaan Van Doninck en Pieter Van Oudheusden

Informatiefiches strips

- *Ergens waar je niet wil zijn* van Brecht Evens
- *I love Paris* van Erika Raven en Maarten Vande Wiele
- *Jaren van de olifant* van Willy Linthout
- *Slaapkoppen* van Randall.C
- *Wachten op een eiland* van Marc Legendre

6.3.3. 10 Books from Holland and Flanders

Het Engelstalige *10 Books from Holland and Flanders* komt tot stand in samenwerking met het NLPVF. Er verschijnt een voorjaars- en najaarseditie. Het wordt verspreid onder buitenlandse uitgeverij en redacteurs. Het doel is hen te informeren over recent verschenen prozaititels van Nederlandse en Vlaamse auteurs, interessant voor een buitenlands publiek. De in 2009 opgenomen Vlaamse titels waren:

- *De leraar* van Bart Koubaa
- *Godenslaap* van Erwin Mortier
- *Graz* van Bart Moeyaert
- *Het verborgen weefsel* van Stefan Hertmans
- *Nemen wij dan samen afscheid van de liefde* van Paul Baeten Gronda
- *Wij* van Elvis Peeters

6.4. Netwerking

6.4.1. HERFST@DE.LENTE

De eerste editie van HERFST@DE.LENTE vond plaats op 23 oktober 2008. Het VFL opende de deuren van De Lente voor een literaire herfstontmoeting. De behoefte aan een netwerkmoment voor de actoren in het literaire veld in Vlaanderen bleek groot; het evenement werd zeer positief onthaald.

Op 21 oktober 2009 ontving het VFL literair Vlaanderen voor een tweede keer in zijn kantoren. Iedereen was er: van dichters tot stripauteurs, van uitgevers tot beleidsmakers. De virtuele versie van de striptentoonstelling *Ceci n'est pas la BD flamande* werd interactief voorgesteld. Ook maakte fotograaf Alain Giebels in een geïmproviseerde studio portretten van de aanwezige auteurs en vertalers.

6.4.2. Borrel Kinder- en Jeugduitgevers

Op woensdag 26 augustus 2009 vond de eerste 'kinder- en jeugdborrel' plaats in De Lente, de kantoren van het VFL. Vlaamse uitgevers van kinder- en jeugdboeken werden uitgenodigd om bij te praten over ieders plannen in het buitenland.

Het VFL gaf een overzicht van de plannen in de nabije toekomst (zoals uitgeversbezoeken in New York eind september 2009, de *publishers tour* in februari 2010 en de illustratorenbeurzen voor Bologna in maart 2010). Daarna werd bij een hapje en een drankje naar de individuele plannen van de uitgevers gepeild. Ideeën werden uitgewisseld, informatie over nuttige internationale contacten, vragen waar verschillende uitgevers mee te maken krijgen... – het werd allemaal op tafel gegooid.

De reacties op deze eerste borrel waren erg positief: het is een informele manier om elkaar op de hoogte te houden van de buitenlandactiviteiten, iets wat zeker in 2010 herhaald wordt.

7. Vooruitblik op 2010

De besparingen van de Vlaamse regering zijn niet aan ons voorbijgegaan. Een besparing van 6% dwingt tot zeer zuinig beleid, kritische keuzes en het noodgedwongen *on hold* plaatsen van nieuwe plannen. De crisisbegroting is opgemaakt. We verkozen geen lineaire besparing door te voeren, maar beleidskeuzes te heroverwegen en doelgerichter dan ooit te investeren. Veel aandacht en tijd zal gaan naar de afronding van het meerjarenplan, de voorbereidende besprekingen over de beheersovereenkomst 2011-2015 met de minister en de Commissie Cultuur van het Vlaams Parlement en de ondertekening ervan in december 2010.

Studiepunten voor 2010:

- de positie van e-literatuur in het algemeen en elektronische tijdschriften in het bijzonder;
- ontwikkeling van een gestructureerd communicatiebeleid op basis van de internetenquête van dit najaar;
- afronding van de geactualiseerde beleidsnota buitenland;
- onderzoek naar de haalbaarheid en organisatievorm van een niet commercieel managementbureau en de positionering van literaire lezingen voor verschillende doelgroepen;
- een inventarisatie van sociale, juridische en fiscale ondersteuningsmaatregelen in het buitenland voor auteurs en vertalers (de zogenaamde ‘nulle doelstellingen’ van een letterenbeleid);
- evolutie van het organisatorisch kader van het VFL in het kader van het meerjarenplan.

Tien jaar VFL wordt gevierd op 23 april in de Vooruit met een literair programma voor zeshonderd genodigden, dat de verwezenlijkingen van het VFL in het voorbije decennium visualiseert en contextualiseert, gevolgd door een receptie met literaire interventies. Diezelfde dag verschijnt ook een gelegenheidsuitgave waarin honderdvijftig auteurs, vertalers, striptekenaars en illustratoren een literair alfabet presenteren.

De boekhandelsregeling zal verder ontwikkeld worden; bedoeling is nieuwe actiedomeinen te openen. Qua buitenland moeten we ons noodgedwongen concentreren op de bestaande vakbeurzen en contacten. Angoulême blijft de springplank voor de vertaling van Vlaamse *graphic novels*. Het in 2009 gestarte poëzieproject-buitenland wordt uitgebreid naar nog eens tien vertalers-ambassadeurs. Plannen voor internationale uitbouw naar andere vakbeurzen worden bevroren in de uitvoering, maar niet in de voorbereiding.

Kortom, opnieuw een meer dan gevuld programma, dat we met veel dynamiek en inzet zullen aanpakken.

Bijlagen

Realisaties 2009

Bijna dagelijks verschijnt er een boek of gaat er een theaterstuk in première waar het VFL subsidies aan heeft toegekend. Hieronder volgt een overzicht van in 2009 verschenen of opgevoerde werken die mede dankzij de financiële steun of bemiddeling van het VFL tot stand kwamen.

Werkbeurzen

Proza

- Saskia de Coster *Dit is van mij* (Prometheus)
- Leen Huet *Eenoog* (Atlas)
- Bart Koubaa *De leraar* (Querido)
- Mariët Meester *Liefdeslied van een reiziger* (Balans)
- Leonard Nolens *Dagboek van een dichter 1979-2007* (Querido)
- Joris Note *Tegen het einde* (De Bezige Bij)
- Jeroen Olyslaegers *Wij* (Meulenhoff/Manteau)
- Elvis Peeters *Wij* (Podium - Van Halewyck)
- Willy Spillebeen *Rubroeks reizen* (Davidsfonds)
- Peter Terrin *De bewaker* (De Arbeiderspers)
- Walter van den Broeck *Terug naar Walden* (Meulenhoff/Manteau)
- Geert van Istendael *Gesprekken met mijn dode god* (Atlas)
- Margot Vanderstraeten *Mise en place* (Atlas)

Poëzie

- Paul Bogaert *Slalom Soft* (Meulenhoff/Manteau)
- Lenze L. Bouwers *Woorden om het licht te horen* (Querido)
- Norbert De Beule *Boekhouder van het Rusteloze* (Contact)
- Arjen Duinker *Buurtkinderen* (Querido)
- Lucas Hüsgen *Vederbeds Lumière* (Querido)
- Hedwig Speliers *Len de l'el* (Manteau)
- Jeroen Theunissen *Het zit zo* (Meulenhoff/Manteau)

Essay en literaire non-fictie

- Johan de Boose *De poppenspeler en de duivelin. Reis naar de schimmen van Kroatië* (Meulenhoff/Manteau)
- Hans Groenewegen *Het handschrift van Lucebert* (Historische Uitgeverij)
- Nop Maas *Gerard Reve. Kroniek van een schuldig leven. 1 - De vroege jaren 1923-1962* (G.A. van Oorschot)
- Bart Meuleman *De donkere kant van de zon. Over popmuziek* (Querido)
- Hedwig Speliers *Dichter naast God. Biografie van de romanticus Maurice de Guérin* (Meulenhoff/Manteau)

Toneelliteratuur

- Frank Adam *Duizend-en-één-nacht* (De Werf)
- Stijn Devillé *Hitler is dood* (Braakland/ZheBilding en 't Arsenaal)
- Abke Haring *Linoleum/Speed* (La Résistance Ridicule)
- Rachida Lambrabet *Belga* ('t Arsenaal)
- Rudi Meulemans *Mayerling* (De Parade i.s.m. Kaaitheater)

Kinder- en jeugdliteratuur

- Kristien Aertssen (i.s.m. Carl Norac) *Hugo. Dichter en politiemans* (De Eenhoorn)
- Kristien Aertssen & Hilde Vandermeeren *Mijn dierensprookjeskijkboek* (Davidsfonds/Infodok)
- Sabien Clement (i.s.m. Wigbert) *Vijf gezichten van de maan* (Lannoo)
- Carll Cneut (i.s.m. Edward van de Vendel) *Fluit zoals je bent* (De Eenhoorn – Querido)
- Jan De Kinder *Van de ezel die bleef staan* (De Eenhoorn)
- Geert De Kockere (i.s.m. Loes Verhaert) *Van uil tot mol. Fabels* (Medaillon)
- Jan De Leeuw *Bevroren kamers* (Davidsfonds/Infodok)
- Paul De Moor (i.s.m. Roger Raveel) *De schilder, de duif en de dingen* (Lannoo)
- Paul De Moor (i.s.m. Martijn van der Linden) *De wei van Koe* (Lannoo)
- Marita de Sterck (i.s.m. Jan Bosschaert) *Boto. Een liefdesverhaal uit het Amazonewoud* (Van Halewyck)
- Marita de Sterck *De hondenters* (Querido)
- Sandra de Weijze *Niemand zag het behalve Wolf* (Lannoo)
- Kristien Dieltiens *De zomer van Gisteren & Pudding* (De Eenhoorn)
- Kristien Dieltiens *Papinette* (Clavis)
- Merel Eyckerman (i.s.m. Brigitte Minne) *Iedereen prinses* (De Eenhoorn)
- Pieter Gaudesaboos (i.s.m. Lorraine Francis) *Tommie en de torenhoge boterham* (Lannoo)
- Pieter Gaudesaboos (i.s.m. Lorraine Francis) *Mannetje Koek schrijft een boek* (Lannoo)
- Pieter Gaudesaboos (i.s.m. Lorraine Francis) *Het boek van Mannetje Koek* (Lannoo)
- Siska Goeminne *Het fantastische verhaal van Ferre en Frie* (De Eenhoorn)
- Ann Kestens (i.s.m. Bettie Elias) *Zoals het leven komt* (Clavis)
- Riske Lemmens (i.s.m. Rien Broere) *Ijskonijn* (De Eenhoorn)
- Benjamin Leroy (i.s.m. Jaak Dreesen) *Een wereld voor Mus* (De Eenhoorn)
- Benjamin Leroy & Paul De Moor *Sebas de zeerover ziet de wereld half* (Lannoo)
- Tom Schamp (i.s.m. Frank Adam) *Door de lens. En wat Sid daar allemaal vond* (De Eenhoorn)
- Tom Schoonoooghe *Feestpark* (Lannoo)
- Tom Schoonoooghe (i.s.m. Dimitri Leue) *Appartemens* (Lannoo)
- André Sollie *De zomerzot* (Querido)
- Henri Van Daele & Klaas Verplancke *De fanfare van heuvelbos* (Van Halewyck)
- Henri Van Daele (i.s.m. Nanne Meulendijks) *Sneeuw witje 20 jaar later* (Davidsfonds)
- Sebastiaan Van Doninck (i.s.m. Edward van de Vendel) *Welterusten iedereen* (De Eenhoorn)
- Do Van Ranst (i.s.m. Mark Janssen) *Het heelal knalt* (Davidsfonds/Infodok)
- Hilde Vandermeeren (i.s.m. Anne Westerduin) *Maankind* (Davidsfonds/Infodok)
- Hilde Vandermeeren *Operatie Bernie buiten* (Davidsfonds/Infodok)
- Kathleen Vereecken *Ik denk dat het liefde was* (Lannoo)
- Klaas Verplancke (i.s.m. Dimitri Casteleyn) *Een mooie verrassing* (De Eenhoorn)
- Klaas Verplancke *Het logboek van Kapitein Beaufort* (Borgerhof & Lamberights)
- Klaas Verplancke (i.s.m. Pieter van Oudheusden) *The First Klaas Book* (Oogachtend)
- Paul Verrept & Riske Lemmens *Meneer Grijs. Een liefdesverhaal in kleur* (De Eenhoorn)

Strips

- Lük Bey *Verhalen voor Canterbury* (Bonte)
- Conz *Wat zie je in de zee?* (Lannoo)
- Pieter De Poortere *Boerke 5* (Oog & Blik - De Bezige Bij)
- Brecht Evens *Ergens waar je niet wil zijn* (Oogachtend)
- Marc Legendre *Wachten op een eiland* (Atlas)
- Philip Paquet en Adriaan Van Aken *Weer over naar jou* (Bries)
- Kristof Spaey & Marc Legendre *Misschien / Nooit* (Oogachtend)
- Maarten Vande Wiele (i.s.m. Erika Raven en Peter Moerenhout) *I Love Paris* (Oogachtend)
- Maarten Vande Wiele & Peter Moerenhout *I hate Paris* (Oogachtend)
- Judith Vanistendael *De maagd en de neger 2: Leentje en Sofie* (Oog & Blik - De Bezige Bij)

Stimuleringsbeurzen

Proza

- Simone Lenaerts *Spinnenverdriet* (De Geus)

Poëzie

- Eva Cox *Een twee drie ten dans* (De Bezige Bij)

Essay en literaire non-fictie

- Jurriaan Benschop *Wonen tussen de anderen. Een portret van kunststad Berlijn* (Athenaeum-Polak & Van Gennepe)

Kinder- en jeugdliteratuur

- John Vandekerckhove *Spoorloos onder het zand* (Davidsfonds/Infodok)

Reisbeurzen

Proza

- Willy Spillebeen *Rubroeks reizen* (Davidsfonds)

Essay en literaire non-fictie

- Benno Barnard *Een vage buitenlander. Terug naar Engeland* (Atlas)
- Johan de Boose *De poppenspeler en de duivelin. Reis naar de schimmen van Kroatië* (Meulenhoff/Manteau)
- Bart Demyttenaere *De stoel van Petrus. Achter de schermen van het Vaticaan* (Van Halewyck - Ten Have)

Vertalingen in het Nederlands

- Antonio Gamoneda *Brandend verlies*, vertaald door Bart Vonck (Uitgeverij P)
- Federico García Lorca *Verzamelde gedichten*, vertaald door Bart Vonck (Athenaeum – Polak & Van Gennepe)

Productiesubsidies

Poëzie

- Diverse auteurs, samenstelling Jozef Deleu *Het Liegend Konijn 1*, april 2009 (Van Halewyck)
- Diverse auteurs, samenstelling Jozef Deleu *Het Liegend Konijn 2*, oktober 2009 (Van Halewyck)
- Hadewijch *Liederen* (Historische Uitgeverij)

Essay en literaire non-fictie

- Hedwig Speliers *Dichter naast God. Biografie van de romanticus Maurice de Guérin* (Meulenhoff/Manteau)
- Dietlinde Willockx *Boom, roos, vis. Natuurpersonificaties als leesmethode voor de poëzie van Guido Gezelle* (Lannoo Campus)
- Joris Van Parys *De wereld van Cyriel Buysse* (Houtekiet)

Proza

- Louis Paul Boon *Vergeten straat* (De Arbeiderspers)
- Leonard Nolens *Dagboek van een dichter 1979-2007* (Querido)
- Dirk Verbruggen *Goede papieren* (Vrijdag)

Kinder- en jeugdliteratuur

- Gerda Dendooven *Hoe het varken aan zijn krulstaart kwam* (Querido)
- Pieter Gaudesaboos (i.s.m. Lorraine Francis) *Tommie en de torenhoge boterham* (Lannoo)
- Pieter Gaudesaboos (i.s.m. Lorraine Francis) *Mannetje Koek schrijft een boek* (Lannoo)
- Tom Schamp & Frank Adam *Door de lens. En wat Sid daar allemaal vond* (De Eenhoorn)
- André Sollie *De zomerzot* (Querido)
- Paul Verrept & Riske Lemmens *Meneer Grijs. Een liefdesverhaal in kleur* (De Eenhoorn)

Strips

- Randall.C *To Do* (Oogachtend)
- Geert De Weyer *Loslopend wild. De nieuwe generatie Vlaamse stripauteurs* (Oogachtend)
- Brecht Evens *Ergens waar je niet wil zijn* (Oogachtend)
- Philip Paquet en Adriaan Van Aken *Weer over naar jou* (Bries)
- Kristof Spaey & Marc Legendre *Misschien/Nooit* (Oogachtend)
- Maarten Vande Wiele (i.s.m. Erika Raven en Peter Moerenhout) *I Love Paris* (Oogachtend)
- Maarten Vande Wiele en Peter Moerenhout *I hate Paris* (Oogachtend)
- Tonio van Vugt en Marcel Ruijters, *Zone 5300 Vlaanderen-special* (Stichting Rotown Magic)

Luisterboek

- Annelies Verbeke (bewerkt door Stef De Paepe) *3 verhalen uit Groener gras* (Het geluidshuis)

Toneelliteratuur

- Filip Vanluchene *Picasso/Citytrip* (Vrijdag)

Vertalingen in het Nederlands

Proza

- Dulce Maria Cardoso *Violeta en de engelen*, vertaald door Harrie Lemmens (Meulenhoff)
- Francis Dannemark *Wat je 's nachts zegt tussen twee steden*, vertaald door Hilde Keteleer (Vrijdag)
- Ramón Gómez de la Serna *Borsten*, vertaald door M. Vanderzee (IJzer)
- Veit Heinichen *De lange schaduw van de dood*, vertaald door Goverdien Hauth-Grubben en Kris Lauwerys (De Geus)
- Hiromi Kawakami *De tas van de leraar*, vertaald door Luk Van Haute (Atlas)
- A.L. Kennedy *Onuitwisbaar*, vertaald door Arthur de Smet (De Geus)
- António Lobo Antunes *Dans der verdoemden*, vertaald door Harrie Lemmens (Anthos)
- Haruki Murakami *Waarover ik praat als ik over hardlopen praat*, vertaald door Luk Van Haute (Atlas)
- Amélie Nothomb *De winterreis*, vertaald door Marijke Arijs (Meulenhoff/Manteau)
- José Ortega y Gasset *Wat is filosofie?*, vertaald door M. Vanderzee (IJzer)
- Chuck Palahniuk *Rant*, vertaald door Jos den Bekker (De Geus)
- Javier Reverte *De helse rivier*, vertaald door M. Vanderzee (EPO)
- Hermann Sudermann *Litouwse verhalen*, vertaald door Elly Schippers en Hilde Keteleer (Atlas)

Poëzie

- Antonio Gamoneda *Brandend verlies*, vertaald door Bart Vonck (Uitgeverij P)
- Federico García Lorca *Verzamelde gedichten*, vertaald door Bart Vonck (Athenaeum – Polak & Van Gennep)
- Göran Sonnevi *Het geluidenboek. Gedichten*, vertaald door Lisette Keustermans (Uitgeverij P)
- Henrik Wergeland *Het bloemstilven van Jan van Huysum*, vertaald door Lisette Keustermans en Clementine Luijten (De Geus)
- Diverse auteurs *De tuin der muzen. Bloemlezing hedendaagse Spaanse poëzie 4*, vertaald door Bart Vonck (Uitgeverij P)

Vertalingen uit het Nederlands

Proza

- Pieter Aspe *Il quadrato della vendetta* (Het vierkant van de wraak), in het Italiaans vertaald door Claudia Limatola en Franco Paris (Fazi Editore, Rome)
- Stefan Brijs *El hacedor de ángeles* (De engelenmaker), in het Spaans vertaald door Julio Grande (Alianza Editorial, Madrid)
- Stefan Brijs *Angyalgyár* (De engelenmaker), in het Hongaars vertaald door Szilvia Szita (Európa, Boedapest)
- Herman Brusselmans *Ex Drummer* (Ex-drummer), in het Italiaans vertaald door Claudia Di Palermo (Elliot Edizioni, Rome)
- Hugo Claus *Wonder* (De verwondering), in het Engels vertaald door Michael Henry Heim (Archipelago Books, Brooklyn)

- Hugo Claus *Govorice* (De geruchten), in het Sloveens vertaald door Mateja Seliskar Kenda (Modrijan, Ljubljana)
- Jef Geeraerts *The Public Prosecutor* (De PG), in het Engels vertaald door Brian Doyle (Bitter Lemon Press, Londen)
- Lieve Joris *Leopardens dans* (Dans van de luipaard), in het Noors vertaald door Bodil Engen (Aschehoug, Oslo)
- Lieve Joris *A melankolikus forradalom* (De melancholieke revolutie), in het Hongaars vertaald door Krisztina Tőro (Gondolat Kiadó, Boedapest)
- Geert Kimpen *El cabalista* (De kabbalist), in het Spaans vertaald door Julio Grande (Maeva, Madrid)
- Geert Kimpen *A kabbalista* (De kabbalist), in het Hongaars vertaald door Tamás Balogh (Nytott Könyvműhely, Boedapest)
- Hubert Lampo *Die Ankunft des Joachim Stiller* (De komst van Joachim Stiller), in het Duits vertaald door Herbert Genzmer en Christiane Kuby (Mitteldeutscher Verlag, Halle)
- Rachida Lamrabet *Frauenland* (Vrouwland), in het Duits vertaald door Heike Baryga (Sammlung Luchterhand, München)
- Joseph Pearce *Terres de promesse* (Land van Belofte), in het Frans vertaald door Guy Rooryck (Actes Sud, Arles)
- Anne Provoost *Regarder le soleil* (In de zon kijken), in het Frans vertaald door Marie Hooghe (Fayard, Parijs)
- Peter Terrin *The Murderer* (fragment uit *De moordenaar*) in *Best European Fiction 2010*, in het Engels vertaald door Kerri Pierce (Dalkey Archive Press, Champaign)
- Monika van Paemel *Marguerite* (Marguerite), in het Sloveens vertaald door Boris A. Novak (Studentska Založba, Ljubljana)
- Annelies Verbeke *Komsunun tavugu komsuya...* (Groener gras), in het Turks vertaald door Kevser Canbolat (AkselYayincilik, Ankara)
- Dimitri Verhulst *Il putroppo delle cose* (De helaasheid der dingen), in het Italiaans vertaald door Claudia di Palermo (Fazi Editore, Rome)
- Dimitri Verhulst *Gospoda Verona silazi s brezuljka* (Mevrouw Verona daalt de heuvel af), in het Kroatisch vertaald door Maja Weikert-Lozica (Andrijici, Zagreb)
- Dimitri Verhulst (Godverdomse dagen op een godverdomse bol), in het Perzisch vertaald door Koushyar Parsi (Dena Publishing Center, Rotterdam)

Poëzie

- Sankt Brandans *Reise* (De reis van Sint Brandaan), in het Duits vertaald door Elisabeth Schmid en Clara Strijbosch (Agenda, Münster)
- Paul Bogaert *Rane* (Verwondingen), in het Servisch vertaald door Jelica Novakovic-Lopusina (Arius, Belgrado)
- Hugo Claus *In Memoriam Hugo Claus*, in het Servisch vertaald door Jelica Novakovic-Lopusina (Erazmo, Belgrado)
- Kurt De Boodt *Selectie gedichten* in het kader van het *XVII Rosario International Poetry Festival*, in het Spaans vertaald door Diego Puls (Ministry of Innovation and Culture of Sante Fe Province, Sante Fe)
- Herman de Coninck *Die lenige liefde* (Selectie gedichten), in het Afrikaans vertaald door Daniel Hugo (Protea Boekhuis, Pretoria)

- Peter Holvoet-Hanssen *Selectie gedichten* in *Revista de poesía Promoteo*, in het Spaans vertaald door Ronald Brouwer (La Corporación de Arte y Poesía, Medellín)
- Peter Holvoet-Hanssen, 2 *gedichten* in *l'Europe en Poésie de l'école au lycée*, in het Frans vertaald door Daniel Cunin (Ministère de l'Éducation nationale, Parijs)
- Peter Holvoet-Hanssen *Selectie gedichten* in het kader van het internationale poëziefestival *Ailleurs Poétiques* (Ailleurs Poétiques, Glaire)
- Stefan Hertmans *Selectie gedichten* in het kader van het *Poeti dell'Europa - 2° Festival of European Poetry*, in het Duits vertaald door Gregor Seferens (Associazione Donne e Poesia Isabella Morra, Frankfurt am Main)
- Els Moors *Selectie gedichten* in *Edit*, in het Duits vertaald door Gregor Seferens (Literaturverein Edit, Leipzig)
- Miriam Van hee (Selectie gedichten), in het Russisch vertaald door Dmitry Silvestrov (Letny Sad Publishers, Moskou)
- Paul van Ostaijen *Prazniki strahu in bolecine* (selectie gedichten), in het Sloveens vertaald door Boris A. Novak (Mladinska knjiga, Ljubljana)
- Bart Vonck 5 *gedichten* in *Sibila 29 - Revista de Arte, Música y Literature*, in het Spaans vertaald door Fernando García de la Banda

Essay en literaire non-fictie

- Paul Claes *Rilkes Rätsel* (Raadsels van Rilke. Een nieuwe lezing van de Neue Gedichte), in het Duits vertaald door Marlene Müller-Haas (Athena, Oberhausen)
- Stefan Hertmans *El silencio de la tragedia* (Het zwijgen van de tragedie), in het Spaans vertaald door Julio Grande (Pre-Textos, Valencia)

Toneelliteratuur

- Josse De Pauw *Sous le volcan* (Onder de vulkaan) + een essay van Erwin Jans, in het Frans vertaald door Monique Nagielkopf (Toneelhuis, Antwerpen)
- Eric De Volder *Gece Sempozyumu* (Nachtelijk symposium), in het Turks vertaald door Saban Ol (Mitos Boyut, Istanbul)
- Tom Dupont *Christophe et Willy* (Christophe en Willy), in het Frans vertaald door Monique Nagielkopf (BRONKS Jeugdtheater, Brussel)
- Paul Pourveur *Arindirma* (Bodypeeling), in het Turks vertaald door Saban Ol (Mitos Boyut, Istanbul)
- Arne Sierens *Tous des gagnants* (Altijd prijs), in het Frans vertaald door Monique Nagielkopf (Compagnie Cecilia, Gent)

Kinder- en jeugdliteratuur

- Frank Adam *Die 666. Reinkarnation oder Shit happens* (De passie van de puber. Of het dubbele leven en lijden van de jonge Jos), in het Duits vertaald door Rolf Erdorf (Gerstenberg, Hildesheim)
- Nic Balthazar *Ben X* (Niets was alles wat hij zei), in het Duits vertaald door Eva Wansleben (Fischer Taschenbuch Verlag)
- Geert De Kockere & Kaatje Vermeire *La señora y el niño* (De vrouw en het jongetje), in het Spaans vertaald door Carles Andreu en Albert Vitó (Barbara Fiore, Albolote)

- Noëlla Elpers *Dolores* (Dolores), in het Duits vertaald door Mirjam Pressler (Rowohlt Taschenbuch Verlag, Reinbek bei Hamburg)
- Ingrid Godon *Le livre des fêtes* (Het feestenboek), in het Frans vertaald (La Joie de lire, Genève)
- Bart Moeyaert *Coraggio per tre* (Durf voor drie), in het Italiaans vertaald door Dafna Fiano (Rizzoli, Milaan)
- Tine Mortier & Marjolein Pottie *Zupermand* (Zoeperman), in het Deens vertaald door Aino Roscher (Turbine, Arhus C)
- Tine Mortier & Marjolein Pottie *Zuperhurtig* (Zoepersnel), in het Deens vertaald door Aino Roscher (Turbine, Arhus C)
- Tine Mortier & Marjolein Pottie *Zuperman* (Zoeperman), in het Zweeds vertaald door Boerje Bohlin (Turbine, Arhus C)
- Tine Mortier & Marjolein Pottie *Zupersnabb* (Zoepersnel), in het Zweeds vertaald door Boerje Bohlin (Turbine, Arhus C)
- Marleen Nelen *Expedition ins Ungewisse* (Duivelstocht), in het Duits vertaald door Thomas Ansgar Ostheim (Patmos Verlag, Stuttgart)
- Tom Schamp *Otto fährt Auto* (Otto rijdt heen en weer), in het Duits vertaald door Saskia Heintz (Carl Hanser Verlag, München)
- Tom Schamp *Vive la ville!* (Otto in de stad), in het Frans vertaald door Karine Leclerc (Éditions Glénat, Grenoble)
- Jan Simoen *Un sale gosse* (Slecht), in het Frans vertaald door Josiane Bardon (Le Rouergue, Rodez)
- Karla Stoefs & Bert Dombrecht *I morket* (In het donker), in het Deens vertaald door Aino Roscher (Turbine, Arhus C)
- Karla Stoefs & Bert Dombrecht *I mörkret* (In het donker), in het Zweeds vertaald door Boerje Bohlin (Turbine, Arhus C)
- Edward van de Vendel & Carll Cneut *En million sommerfugler* (Een miljoen vlinders), in het Noors vertaald door Bodil Engen (Cappelen Damm, Oslo)
- Edward van de Vendel & Isabelle Vandenabeele *La amante del miedo* (Een griezelmeisje), in het Spaans vertaald door Carles Andreu en Albert Vitó (Barbara Fiore, Albolote)
- Do Van Ranst *Min far siger, at vi redder liv* (Mijn vader zegt dat wij levens redden), in het Deens vertaald door Aino Roscher (Turbine, Arhus C)
- Jean-Claude van Rijckeghem & Pat van Beirs *La jeune fille rebelle* (Jonkvrouw), in het Frans vertaald door Jean-Philippe Bottin en Anne Rogghe (Mijade, Namen)
- Peter Verhelst & Carll Cneut *Skrivnostno grlo slavcevo* (Het geheim van de keel van de nachtegaal), in het Sloveens vertaald door Mateja Seliskar Kenda (Narava, Preddvor)
- Peter Verhelst & Carll Cneut *El secreto de la garganta del ruiseñor* (Het geheim van de keel van de nachtegaal), in het Spaans vertaald door Goedele De Sterck (Barbara Fiore, Albolote)
- Peter Verhelst & Carll Cneut *Il segreto dell'usignolo* (Het geheim van de keel van de nachtegaal), in het Italiaans vertaald door Sabine de Waal (Adelphi, Milaan)
- Peter Verhelst & Carll Cneut *Le secret du chant du rossignol* (Het geheim van de keel van de nachtegaal), in het Frans vertaald door Maurice Lomré (l'école des loisirs, Parijs)
- Peter Verhelst & Carll Cneut *Das Geheimnis der Nachtigall* (Het geheim van de keel van de nachtegaal), in het Duits vertaald door Mirjam Pressler (Boje Verlag, Keulen)

- Paul Verrept (De kleine soldaat), in het Japans vertaald door Etsuko Nozaka (Sakuhokusha Publishing Company, Tokyo)
- Kaat Vrancken & An Candaale *Mus!* (Muis!), in het Deens vertaald door Aino Roscher (Turbine, Arhus C)
- Kaat Vrancken & An Candaale *Mus!* (Muis!), in het Zweeds vertaald door Boerje Bohlin (Turbine, Arhus C)
- Kaat Vrancken & Martijn van der Linden *Cheffie* (Cheffie is de baas), in het Frans vertaald door Maurice Lomré (La Joie de lire, Genève)

Strips

- Randall.C *Les Somnambules* (Slaapkoppen), in het Frans vertaald door Daniel Cunin (Casterman, Brussel)
- Randall.C *Testoline addormentate* (Slaapkoppen), in het Italiaans vertaald door Franco Paris (Comma 22, Bologna)
- Pieter De Poortere *guszti a tehenek barátja* (Boerke 1), in het Hongaars vertaald door Tamás Balogh (Nytott Könyvműhely Bt., Boedapest)
- Pieter De Poortere *guszti történelmet ír* (Boerke 3), in het Hongaars vertaald door Tamás Balogh (Nytott Könyvműhely Bt., Boedapest)
- Kim *Esther* (Esther Verkest 5 - Even geduld a.u.b. + Esther Verkest 6 - Zachte dwang), in het Italiaans vertaald door Pier Luigi Lovisotto (Comma 22, Bologna)
- Willy Linthout *Years of the Elephant* (Het Jaar van de Olifant), in het Engels vertaald door Michiel Horn (Ponent Mon, Rasquera)
- Willy Linthout *Los años del elefante* (Het Jaar van de Olifant), in het Spaans vertaald door Cristina Marfil (Ponent Mon, Rasquera)
- Olivier Schrauwen *il mio bimbo* (My Boy), in het Italiaans vertaald door Francesca Guerra (Comma 22, Bologna)
- Judith Vanistendael *Sofie e Abou* (De maagd en de neger), in het Italiaans vertaald door Dafne Paris en Franco Paris (RCS Libri, Milaan)

Varia

- Diverse Vlaamse auteurs *Ruimte - Antologija sodobne poezije iz Flandrije* (bloemlezing poëzie), in het Sloveens vertaald door Mateja Seliskar Kenda (Slovene Writers' Association, Ljubljana)

Samenstelling bestuur, commissies en secretariaat

De functie en de werking van het bestuur en de commissies staan toegelicht in hoofdstuk 1 van dit Jaarverslag. Een korte bio van elk commissielid staat op de VFL-website.

* = nieuw in 2009.

Fondsbestuur

Voorzitter: Joris Gerits

Ondervoorzitter: Cyriel Van Tilborgh

Leden: Stefan Brijs, Rita De Graeve, Jan Denolf (vertegenwoordiger van de Vlaamse regering), Marcel De Smedt (voorzitter Beslissingscollege/adviserend), Jos Geysels, Rachida Lamrabet, Harold Polis, Annick Schramme, Carlo Van Baelen (directeur/adviserend), Rik Vandecaveye, Dorian van der Brempt, Leen Van Dijck, Marleen Van Ouytsel*

Dagelijks Bestuur

Voorzitter: Joris Gerits

Leden: Jos Geysels (vanaf oktober 2009), Harold Polis, Carlo Van Baelen (directeur/adviserend), Cyriel Van Tilborgh

---

Adviescommissies

Adviescommissie proza

Voorzitter: Hilde Van Belle

Leden: Frank Hellemans, Joseph Pearce*, Koen Rymenants, Tom Van Imschoot

Adviescommissie poëzie & essay

Voorzitter: Patrick Lateur*

Leden: Kurt De Boodt, Maarten De Pourcq*, Matthijs de Ridder, Patrick Peeters

Adviescommissie kinder- en jeugdliteratuur

Voorzitter: Norbert Vranckx*

Leden: Saskia de Bodt, Jen de Groeve*, Eva Devos, Ann Schatteman

Adviescommissie theater

Voorzitter: Pol Arias*

Leden: Mark Cloostermans, Klaas Tindemans*, Luk Van den Dries, Jan Van Dyck

Adviescommissie strips

Voorzitter: Pieter van Oudheusden

Leden: Jan Bex, Steven Dupré, Toon Horsten*, Jan Philips

Adviescommissie tijdschriften

Voorzitter: Stijn Geudens (tot juni 2009)

Leden: Leen Boereboom (tot juni 2009), Katrien Jacobs (vanaf juli 2009)*, Alexander Roose, Tom Sintobin (vanaf juli 2009)*, Jan Stuyck, Sven Vitse (vanaf juli 2009 ook voorzitter)

Adviescommissie verenigingen, manifestaties en focuspunten

Voorzitter: Steven Heene

Leden: Chris Boudewijns, Maja Coltura*, Katelijne Meeusen, Michel Price

Adviescommissie vertalingen in het Nederlands

Voorzitter: Dirk Van Hulle

Leden: Kristoffel Demoen, Ilse Logie, Elly Schippers, Bart Van den Bossche*

Ad hoc adviescommissies

Adviescommissie literaire oeuvres

Leden: Hugo Bousset, Hugo Brems, Marc Reynebeau, Bart Vervaeck

Adviescommissie e-Literatuur

Voorzitter: Jan Baetens

Leden: Eva Cox, Kristof Michiels, Jeroen Overstijns, Yra van Dijk

Adviescommissie culturele biografieën

Voorzitter: Ludo Simons

Leden: Ides Debruyne, Eric Rinckhout, Rudi Van Doorslaer, Herman Van Goethem

---

Beslissingscollege

Voorzitter: Marcel De Smedt

Leden: de voorzitters van de acht adviescommissies

Beroepscommissie

Voorzitter: Dirk De Geest

Leden: Johan Bijttebier*, Eddy Boutmans*, Brigitte Raskin, Jan Smeekens*

VFL-secretariaat

Els Aerts, Silvia Cavallo*, Ivan De Beul (tot april), Inès de Bien, Koen De Smedt, Georgia De Winter, Greet Ramael, Lara Rogiers, Michiel Scharpé, Karen Thys, Carlo Van Baelen, Tom Van de Voorde, Elise Vanoosthuyse*, Karolien Verguts

Lijst van afkortingen

Adviescommissie VMF	Adviescommissie verenigingen, manifestaties en focuspunten
AMVC-Letterenhuis	Archief en Museum voor Vlaams Cultuurleven – Letterenhuis
BAM	Instituut voor beeldende, audiovisuele en mediakunst
CeLT vzw	Culturele en Literaire Tijdschriften vzw
Ctb	Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie
ELV	Expertisecentrum Literair Vertalen
FIT	Flanders Investment & Trade
FPD	Fonds Pascal Decroos
IVA Kunsten en Erfgoed	Intern Verzelfstandigd Agentschap Kunsten en Erfgoed (Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media)
Kantl	Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde
LIRA	Stichting Literaire Rechten Auteurs
NFvdL*	Nederlands Fonds voor de Letteren
NLPVF*	Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds
PIW	Poetry International Web
SLV	Stichting Lezen Vlaanderen
TIN	Theater Instituut Nederland
VAF	Vlaams Audiovisueel Fonds
VAi	Vlaams Architectuurinstituut
VAV	Vlaamse Auteursvereniging
VBB ^o	Vlaamse Boekverkopersbond
VFL	Vlaams Fonds voor de Letteren
VIC	Vlaamse Illustratorenclub
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroep
VTi	Vlaams Theaterinstituut
VUIV	Vlaamse Uitgeversvereniging

* In 2010 fuseren het NFvdL en het NLPVF tot het Nederlands Letterenfonds (NLF).

^o De Vlaamse Boekverkopersbond heet vanaf 2010 Vereniging Vlaamse Boekverkopers (VVB).

Colofon

Vlaams Fonds voor de Letteren
Generaal Van Merlenstraat 30
2600 Berchem
+32 3 270 31 61
info@vfl.be
www.vfl.be

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur:
Carlo Van Baelen, Generaal Van Merlenstraat 30, 2600 Berchem

Aan dit jaarverslag werkten mee:
Els Aerts, Silvia Cavallo, Inès de Bien, Koen De Smedt, Georgia De Winter, Greet Ramael,
Lara Rogiers, Michiel Scharpé, Karen Thys, Carlo Van Baelen, Tom Van de Voorde,
Elise Vanoosthuysse, Karolien Verguts

Coördinatie: Michiel Scharpé

Eindredactie: Mark Cloostermans

Ontwerp en druk: Compagnie Paul Verrept, epo

Overname van berichten is toegelaten mits bronvermelding. Het VFL kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten en/of schade die voortvloeit, direct of indirect, uit het gebruik van deze informatie.

Wettelijk depot D/2010/9430/2

Vlaamse Openbare Instelling

